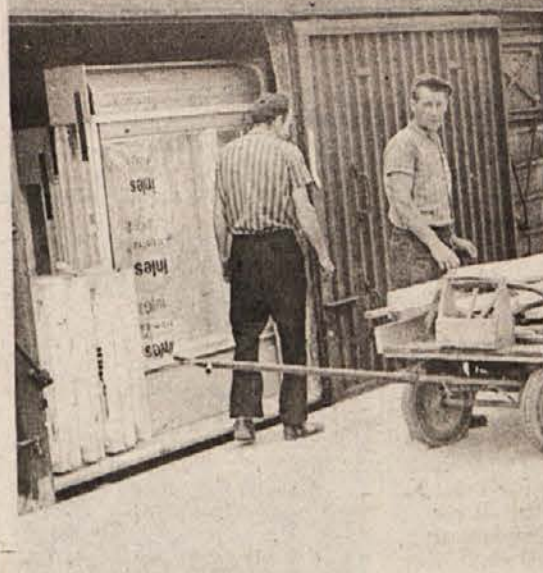

KMALU VSELJIVA – Gradbeno podjetje Pionir dokončuje gradnjo 13- in 16-stanovanjskega bloka v Straži pri Novem mestu. Oba naj bi dokončali konec tega meseca. Največ stanovanj je za delavce Novolesa, Gozdnega gospodarstva in Gorjancev. (Foto: M. Markelj)

KOČEVJE BLIŽE NOVEMU MESTU – Od prejšnjega tedna je Kočevje za pet kilometrov bližje dolenski metropoli. Kočevska občina se je namreč odločila, in začela posodabljati makadamsko cesto skozi Kočevski Rog. Na sliki: delovni vrvež na kočevski cesti. (Foto: J. Pezelj)

LESENA POŠILJKA – Čeravno smo v najbolj dopustniških dneh, v ribniškem Inlesu ne poznajo oddiha. Po njihovih izdelkih povprašujejo iz vseh jugoslovanskih mest, zato imajo nakladalci na železniški postaji prav vsak dan dovolj dela. Na sliki: vagon je naložen. (Foto: P. J.)

„BRIVEC“ PRI DELU – Velikanski finiše podjetja Slovenija ceste je minuli teden pričel polagati asfalt po Bruni vasi na cesti po Mirenski dolini. Naenkrat položijo vseh šest metrov vozišča, asfaltno maso pa vozijo iz svoje baze pri Ljubljani. (Foto: Železnik)

Za cene ni oddiha

Dražji avtomobili, bencin in plin – Koliko za avto?

Cene se ne obnašajo prav nič dopustniško, saj se pridno dvigajo. Tako so prejšnji teden na črpalkah začeli točiti dražji bencin in dizelska goriva. Zaradi povečanja temeljnega davka na promet se je maloprodajna cena „superja“ povečala za 0,30 din pri litru, cena 86-oktanskega bencina pa za 0,20 din. Dizelska goriva so se podražila za 0,70 din pri litru.

Spremenjen je tudi temeljni davek na promet osebnih avtomobilov. Od 28. julija dalje znaša 8 odst. za najcenejše osebnih avtomobile (tovarniška cena do 70.000 din), 14 odst. za vozila s tovarniško ceno od 70 do 150 tisoč dinarjev ter 65 odst. za vozila s tovarniško ceno nad 150 tisoč. Kolikšna bo dejanska cena jugoslovanskih avtomobilov, bo razvidno, ko bodo znane tudi nove tovarniške cene, s katerimi naše avtomobilске tovarne že prihajajo na dan.

Na odjemaljših plina propana – butana v jeklenkah pri prodaji že računajo z novimi cenami. Proizvodna cena plina se sicer ni podražila, a prodajalci in distributerji tekočega plina smejo pri kilogramu računati 3 dinarje več, kar pomeni da je poslej kilogram plina dražji za 0,55 din, oziroma za 0,70 din v jeklenkah do 3 kilogramov. Plin za pogon avtomobilov je dražji za 0,20 par pri litru.

Čateške Toplice se širijo

Za Bernardinom so Čateške Toplice največje turistično gradbišče v Sloveniji. Novi hotelski kompleks že dobiva grobe zaključne obrise. Stavbe hitro rastejo iz tal. Na gradbišču že od pomladi vse živo.

V zdravilišču komaj čakajo, da bodo dobili nov hotel z vsemi pripadajočimi objekti in da jim ne bo

več treba odklanjati gostov. Povsod jim namreč zmanjkuje prostora. Zmogljivosti so do skrajnosti izkoriščene, zasedene so celo vse pomožne postelje, kar gre prav gotovo na račun udobja in počutja gostov. Zdravilišče ima sedaj 300 postelj. Od marca naprej so vse oddane.

V šestih mesecih so našli 11.500 nočitev. S to številko so zelo zadovoljni, saj je za 1500 večja od lanske. Prevladujejo domači gostje, večinoma zavarovanci, invalidi in zaposleni iz delovnih organizacij.

V kampu je letos prav tako več gostov. Zasedenost je za 40 odst. večja od lanske, predvsem na račun tujcev. Dnevno je tam 60 do 70 sta-

cionarnih gostov, razen tega pa še dosti prehodnih obiskovalcev, takih, ki napravijo kratek premor na poti z morja ali na morje.

Kopaljšče je zaradi muhaste pomladi na slabšem. Polletno poslovanje je zaključilo z izgubo. Do konca maja so računali na 45 tisoč kopalcev, bilo pa jih je komaj nekaj nad 20 tisoč. V juniju se je stanje popravilo, v juliju pa je bil obisk izredno velik, kot se pač spodobi za konico sezone. Ob nedeljah je stiska kljub štirim bazenom za odrasle in dvema bazenom za otroke. Kopaljšče bodo po dokončanju hotela širili naprej in zgradili več bazenov.

S hotelom „Terme“ se bo zmogljivost zdravilišča povečala za 300 postelj. Ob njem bodo objekti za kompletno terapijo, savne, trim dvorana, bazen, restavracija, igrišča in sodobno urejen kamp. Celotna investicija bo veljala 250 milijonov dinarjev in bo dokončana 29. maja 1978.

JOŽICA TEPPEY

Več avtomobilov kot telefonov

Ko zadnje čase na široko pišemo o velikopoteznih načrtih in delih na ptt omrežju, še posebej telefoniji, bi človek pomislil, da se na tem področju uvrščamo v sam evropski vrh. Pa še zdaleč ni tako; nazoren primer je Slovenija, ki ima v nekaterih krajih kar desetkrat več avtomobilov kot telefonov. Rezultat: na evropski lestvici sta za nami le še Albanija in Romunija!

Slovenija, ki ima še od vseh republik najbolj razvito ptt mrežo, se „ponaša“ z nekaterimi prav zadržujočimi podatki, ko ogromno krajevnih skupnosti nima enega samega telefonskega priključka; na novomeškem območju je takšnih 18 ali 17,48 odstotka. Poglejmo še nekaj števil. V Sloveniji je po zadnjih podatkih prišlo na sto prebivalcev 11,72 telefonskega aparata. Primerjava z avtomobili pa je še poraznejša. Tako kažejo podatki, da imajo Celjani na 100 prebivalcev 14,1 avtomobila in 9,5 telefonskega aparata, v Ribnici je to razmerje celo 13,8 proti 4,5 (v korist avtomobilov, seveda), medtem ko pride v Novem mestu na 100 prebivalcev 13 avtomobilov in 7 telefonskih aparatov. Sicer pa: obljube poštarjev so, da bo izpolnitev srednjeročnega pla-

na zmogljivosti ptt storitev močno izboljšala sedanja razmerja, če bo seveda na voljo dovolj sredstev.

Brez turističnih vodičev ne gre

Želje gostinskih in turističnih delavcev glede razvoja turizma v novomeški in širši dolenski regiji se ne morejo v celoti uresničiti brez organizirane in usposobljene vodniške službe. Turistični vodiči so tudi ena izmed osnov za kompletiranje turistične ponudbe.

Smo na višku turistične sezone. Hotelskemu gostu pa le redko lahko ponudimo kaj več kot posteljo in žlico ter skromne rekreacijske objekte.

Imamo vse možnosti, da izkoristimo naravne lepote, zgodovinske znamenitosti in posebnosti, ki jih na Dolenskem ni malo. Če bi gostom omogočili, da bi vse to organizirano spoznali, bi jim dali celovito turistično ponudbo.

To lahko dosežemo le z usposobljenimi turističnimi vodiči, ki bi znali gostom iz tujine v njihovem jeziku poleg zgodovinskih in naravnih znamenitosti prikazati tudi življenje v Jugoslaviji in njeno družbenopolitično usmeritev, kar pa je širši družbeni interes.

Za to sezono je to zamujeno. Kazalo pa bi že letošnjo jesen ta dolgotrajni problem turističnih vodičev spraviti z dnevnega reda.

Po mnenju prizadetih bi morale problem vodičev reševati skupno gostinske in turistične delovne organizacije, turistične agencije ter Dolenska turistična zveza kot povezovalka in organizator.

IANKO SAJE

Sejmišča

NOVO MESTO: Tudi z zadnjega semnja v mesecu juliju so morali rejci odpeljati domov več kot polovico neprodanih prašičev, čeprav so veljale cene od zadnjega sejma. Od 346 prašičev je zamenjalo lastnika le 158 glav. Prašički od 6–12 tednov so veljali od 580 do 800 din, od 3–6 mesecev pa 810 do 1300 din.

BREŽICE: Več prodajnih pogodb je bilo sklenjenih na brežiškem semnju, saj je bilo od 312 prašičev prodanih kar 283. Cena do treh mesecev se je gibala od 30–31 din za kilogram nad tri mesece starih pa je veljal 20 din.

Kmetijski nasveti

Silaža v prehrani živali

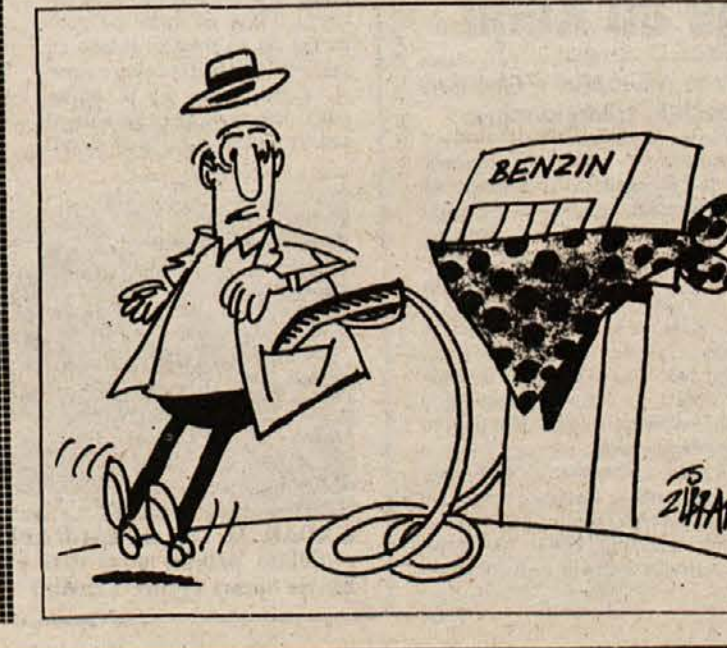
Siliranje je iz več razlogov najboljši način konzerviranja zelene krme in se razveseljivo uveljavlja tudi na naših kmetijah. Toda zavedati se je treba, da prinaša zanesljiv uspeh v krmljenju in reji samo zdrava, neoporečna kisla, pravilno krmljena, s pravnimi dodatki. Kot kažejo vsakoletne analize silaže, obstajajo glede kakovosti velike razlike, odvisne predvsem od znanja in vestnosti pri spravlju in siliranju.

Odvč je poudarjati, kako škodljive posledice za zdravje živali ima lahko pokvarjena, plesniva silaža, ki vsebuje namesto zelene mlečne kisline škodljivo masleno kislino. Že na zunaj, zlasti pa po vonju lahko ločimo zdravo od pokvarjene kisali, še bolj pa to naredijo živali same, ki pokvarjeno krmno zavračajo.

Silažo je najprimerneje krmiti v hladnejšem letnem obdobju. Tudi v tem primeru vzamemo iz silosa le toliko, kot živali naenkrat pojedjo. Zlasti poleti bi se ostanek kaj hitro skvaril. Velja pravilo, da poleti kmimo brez večje škode s silažo le v primerih, če je v hlevu toliko živine, da znaša enkratni odvzem silaže v silosu vsaj 10 cm. Sicer pa je v poletnem času na voljo druga zelena krmna in seveda najprimernejši način prehrane domačih živali – paša.

Nekdaj so se kmetje bali krmiti preveč silaže. Danes vemo, da lahko odrasla žival krije skoraj vse svoje prehranske potrebe z dobro silažo, kar pomeni, da lahko krava molznica poje na dan tudi 40 kg in še več. Vendar je tudi v tem primeru nadvse koristno in celo obvezno ob krmljenju s silažo pokladati tudi 2 do 3 kg dobrega sena na dan, ker daje silaža v tem primeru boljši izkoristek in rejki uspeh.

Seveda je za intenzivno rejo in izkoriščanje živali ob silaži in senu nujno pokladati tudi močno krmilo, pa je treba tudi paziti na beljakovinsko razmerje v silaži. Ožje beljakovinsko razmerje, ki ga imajo kisali s travno deteljno mešanico, je primernejše za rast in rejo molznic, kot pa širše, kakršno ima koruzna silaža, ki je zato primernejša za pitanje. Inž. M. L.

INTEREXPORT LJUBLJANA

INEX

Potovalna agencija

ZA JESEN SMO PRIPRAVILI:

- CIPER,** 4- in 3-dnevno potovanje, **PRVIČ DIREKTNO IZ LJUBLJANE,** odhodi 5. in 9. oktobra
- KRETA,** 4- in 3-dnevno potovanje, odhod 28. septembra in 2. oktobra
- ATENE,** 3- in 4-dnevna potovanja, odhodi od 22. septembra dalje
- TUNIZIJA,** 2-, 3-, 4-, 5-dnevna potovanja, odhodi od 12. septembra dalje
- ISTAMBUL,** 2-dnevna potovanja, odhodi od 11. oktobra dalje
- ŠPANIJA,** 3-, 4-, 5-dnevna potovanja (Madrid, Barcelona, Sevilla), odhod od 7. septembra dalje
- PARIZ, SEJEM ZLATARSKIH IZDELKOV in TURISTIČNE VARIANTE,** odhodi 7., 10. in 13. septembra
- ELBA,** 6 dni (avtobus), odhod 21. septembra
- POČITNICE V TUNIZIJI po LANSKOLETNIH CENAH,** odhodi vsak torek
- TEČAJI ANGLEŠČINE LONDON,** v Veliki Britaniji in ZDA 3-krat na teden za posameznike
- SEJŠELSKI OTOKI,** od 3. do 12. novembra 1978
- BRNO,** 8. bienale
- UPORABNE GRAFIKE,** od 7. do 10. septembra

PRIJAVE IN INFORMACIJE:

- INEX,** Novo mesto, Novi trg 4, tel. (068) 23-773
- INEX,** Ljubljana, Titova 25, tel. (061) 312-995, 327-947
- INEX,** Maribor, Volkmerjev prehod 4, tel. (062) 24-571, 24-579
- IZLETNIK SAP** Celje, Velenje, Žalec Trbovlje, Zagorje

PUTNIK

STROKOVNO POTOVANJE V SEVERNO GRČIJO

za gostinske in turistične delavce

TOZD PUTNIK SLOVENIJA organizira v času od 14. do 19. septembra 1978 strokovno potovanje za gostinske in turistične delavce v severno Grčijo in na polotok Halkidiko. Ogledali si boste organizacijo hotelov, seznanili se s turistično ponudbo severne Grčije ter izgradnjo največjega turističnega centra Porto Carras s 5200 sobami, marino, rekreacijskim centrom in lastno proizvodnjo prehrabnih artiklov. Hkrati smo pripravili strokovne razgovore z grškimi kolegi.

INFORMACIJE IN PRIJAVE:

- PUTNIK, Ljubljana, Miklošičeva 17, tel. (061) 311-542
- PUTNIK, Maribor, Partizanska 24, tel. (062) 22-491
- MLADINSKA TURISTIČNA POSLOVALNICA, Novo mesto, Novi trg 4, tel. (068) 22-555
- AVTOPROMET Nova Gorica, Kidričeva 20, tel. (065) 21-924

Hvala za vašo kri, ki rešuje življenja!

15. junija so darovali kri na novomeškem transfuzijskem oddelku: Franc Kastelic, Franc Jenič, Jože Pohole, Jože Klemenčič, Alojzija Zabkar, Alojz Bobnar, Ivan Rolih, Alojz Božič, Boris Krštinc, Milodadžurovič, Gabrijela Suštar in Franc Pšeničnik, člani IMV Novo mesto; Ivo Moravec, Fanika Mrak, Ana Cesar in Jože Šmalc, člani IMV Novo mesto; Janez Kobe, Vera Kobe, Marija Škedelj, Alojz Jakše, Ivan Vidmar, Franc Župevc, Stanislava Župevc, Marjan Dragman, Marica Dragman, Bogdan Zaletelj, Stanislav Umek, Drago Zupančič, Bojan Brajdič, Brane Kavšček, in Svetozar Povše, člani Novolesa, Straža; Jelica Spasovski, Rudi Gazvoda, Jožica Brinec, Branka Kavšček, Ivanka Jerič, Marija Šinkovec, Ivan Dragan, Ivanka Šmalc in Jože Ferbežar, člani Novoteksa, Novo mesto; Alojzija Gorenc, Jožica Nose, Milena Hratar in Marjana Ban, članica Laboda, Novo mesto; Janez Miklič, upokojenec iz Ločne; Pepca Jerman, članica Pekarne, Novo mesto; Ivoca Kren, članica Knjigotiska, Novo mesto; Mirko Pureber in Alojz Učman, člana Novograda, Novo mesto; Jože Kočjaž in Vito Hrovat, člana Iskre, Novo mesto; Anton Lindič, član Hmeljnika, Novo mesto; Ivica Učman, članica KZ Krka, Novo mesto; Ana Redek in Jožica Žura, gospodinjci z Otočca; Jože Prešeren, član Elektra, Novo mesto; Anton Žura, kmet iz Mačkovca;

V SPOMIN

1. avgusta je minilo eno leto, odkar nama je kruta usoda v cvetu mladosti iztrgala najinega odinega sina

MILANA NOVAKA

iz Novega mesta,
starega še ne 19 let.

Niti slutil ni, kaj ga čaka ta nesrečni dan. Odšel je s skrito željo v srcu, brez slovesa, in nama zapustil nepopisno, dosmrtno bolečino. V živo se spominjavo njegove bližine, osebnosti, njegove odločnosti, skromnosti, dobrega, predvsem pa plemenitega srca. Zahvaljujemo se vsem, ki ga obiskujete na mnogo mnogo preranem grobu, mu prinašate cvetje in prižigate sveče. Posebna hvala njegovim najdražjim prijateljem – novomeškim kolezarjem, ki so ga obdržali v lepem, toplem spominu.

Zaljujoci: mami, ati in vsi, ki so ga imeli radi

ZAHVALA

Ob nenadni in težki izgubi našega dobrega moža, očeta in brata

JOŽETA PERNOVŠKA

iz Križa pri Trzišču

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam ob tem težkem udarcu stali ob strani. Posebno zahvalo smo dolžni tov. Osovnikarju iz Sevnice in sosedom za vso pomoč, ki so nam jo nudili. Nadalje se lepo zahvalimo govorniku Selevšku, DU Trzišče, nadzorništvu proge in sodelavcem iz Trzišča, SVP Novo mesto in duhovniku za opravljeni obred. Najlepša hvala darovalcem cvetja in vencev ter vsem, ki ste dragega pokojnika spremili na njegovi zadnji poti.

Zaljujoci: žena Anica, sinova Jožko in Stanko, hčerka Ivanka z družinami, brat Filip z družino, sestri Marija in Karolina z možem, in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Po dolgi in težki bolezni nas je v komaj 45. letu starosti zapustila naša draga žena, skrbna mama, dobra hčerka, sestra in teta

MIRA CENTRIH

rojena Kostrevc
iz Velenja

Iskreno se zahvaljujemo sosedom, sorodnikom in znancem, OOS Rudnika Senovo, Projektivnemu biroju iz Velenja za podarjene vence in vsem, ki so nam kakorkoli pomagali v težkih trenutkih, darovali vence in cvetje, nam izrazili sožalje ter pokojnico v tako velikem številu spremili na zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo pevcem z Rake za zapete žalostinke, tovarišu Krofelnu za poslovljne besede in župniku za opravljeni obred.

Zaljujoci: mož Jože, hčerka Irena z družino, mama, bratje Ivan, Jože, Vinko in sestra Anica z družinami ter drugi sorodniki

GOZDNO GOSPODARSTVO
NOVO MESTO

GOZDNO GOSPODARSTVO NOVO MESTO objavlja prosta dela oziroma naloge:

a) KNJIGOVODJE na TOK „Gozdarstvo“ Črnomelj,

b) ADMINISTRATOJA na TOZD „Gozdarstvo“ Črmošnjice.

Pogoji pod a in b: končana srednja ekonomska ali administrativna šola.

Rok prijave 15 dni po objavi.

Ponudbe naj kandidati pošljejo na Gozdno gospodarstvo Novo mesto, Gubčeva 15, ali neposredno TOZD oz. TOK.

SREČANJE VINOGRADNIKOV

DRUŠTVO VINOGRADNIKOV
BELE KRAJINE
IZVRŠNI ODBOR

VOŽNJA AVTOBUSA – VIATOR ČRNOMELJ
DNE 6. 8. 1978 NA SREČANJE VINOGRADNIKOV
BELE KRAJINE NA MAVERLENU PRI STRAŽNEM VRHU

VOZI SAMO EN AVTOBUS IN SICER:

odhod iz Metlike ob 8. uri (Vinska klet KZ)
iz Krvavčjega vrha ob 8.15
iz Črešnjevca ob 8.20
iz Štreklejvca ob 8.30
iz SEMIČA ob 8.35
iz ČRNOMLJA ob 8.45 (pred zadrugo)
MAVERLEN ob 9. uri

Prosta dela in naloge

Tovarna celuloze in papirja „DJURO SALAJ“
KRŠKO – TOZD VZDRŽEVANJE

objavlja dela in naloge za:

5 KLJUČAVNIČARJEV

Pogoji:
– uspešno končana poklicna šola ključ. stroke
– odslužen vojaški rok

3 OBRATNE ELEKTRICARJE

Pogoji:
– uspešno končana poklicna šola elektro stroke
– lahko začetnik

1 POENTER V PRIPRAVI DELA V
VZDRŽEVANJU

Pogoji:
– dovršena srednja šola ustrezne smeri
– zaželeno delovne izkušnje pri podobnem delu

1 GRADBENI TEHNIK

Pogoji:
– uspešno končana TŠŠ – gradbena stroka
– zaželeno nekajletne delovne izkušnje

1 TESAR

Pogoji:
– uspešno končana poklicna šola
– lahko začetnik

2 PLESKARJA

Pogoji:
– uspešno končana poklicna šola pleskarske smeri
– lahko začetnik

2 PRIUČENA PLESKARJA

Pogoji:
– nedokončana osnovna šola
– zaželeno praksa v pleskarski stroki

3 NK DELAVCE ZA ZUNANJO
UREDITEV TOVARNE

Pogoji:
– nedokončana osnovna šola
– lahko mladoletniki

3 NK DELAVCE ZA VZDRŽEVANJE PROGE

Pogoji:
– nedokončana osnovna šola
– odslužen vojaški rok

Pismene prijave s kratkim opisom dosedanjega dela in dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema kadrovska služba podjetja 15 dni po objavi.
Kandidati bodo pisмено obveščeni o izidu izbire najpozneje v 30 dneh po preteku roka za sprejemanje prijav.

NOVOTEKS, tekstilna tovarna, n. sol. o., Novo mesto
Komisija za delovna razmerja
TOZD PREDILNICA METLIKA, n.sub.o. Metlika

objavlja
prosta dela in naloge za nedoločen čas:

1. PLANER – ANALITIK
2. REFERENT ZA OBRAČUN O D

Pogoji:

pod 1.: višješolska izobrazba ekonomske smeri s 4-letno prakso, poskusno delo 3 mesece;
pod 2.: srednješolska izobrazba ekonomske smeri s 4-letno prakso, poskusno delo 2 meseca.

Pismene vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj pošljejo kandidati v 15 dneh po objavi na naslov:
Komisija za delovna razmerja
TOZD PREDILNICA Metlika o.sub.o. Metlika
Ul. Belokranjskega odreda 19
O izbiri bomo vse kandidate obvestili v 31 dneh po objavi oglasa.

Pivovarna Union Ljubljana
TOZD SKLADIŠČE IN PROIZVODNJA
HMELJNIK NOVO MESTO
o. sub. o.

objavlja
prosto delo in naloge

VODJA ENOTE VINOGRADNIŠTVO – KLETARSTVO

Pogoji:

Višja strokovna izobrazba kmetijske ali ekonomske smeri, 4 leta delovnih izkušenj, organizacijska sposobnost, 2-mesečno poskusno delo.

Delo se združuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Vloge z opisom dosedanjih del in dokazili naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi kadrovske službi TOZD HMELJNIK, Ločna 22 a Novo mesto.

IGM „SAVA“, KRŠKO,
Komisija za delovna razmerja

vabi k sodelovanju

SODELAVCA z dokončano ali nedokončano osnovno šolo in tečajem za telefonista za opravljanje nalog telefoniranja in kontrole prihodov in izhodov.

Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi na naslov:
IGM „Sava“, Krško, Gasilska 4.
Prijavljene kandidate bomo o izidu izbire obvestili v 30 dneh po preteku roka za prijavo.

Trgovsko in proizvodno podjetje „VELE-
TEKSTIL“,
Ljubljana, Masarykova 17,
TOZD Trgovina na drobno

objavlja
prosta dela in naloge

1 PRODAJALCA (-KE) v poslovalnici v Črnomlju

Pogoji: kvalificiran prodajalec, prednost ima izučen v tekstilni stroki, poskusno delo 1 mesec, delo se združuje za nedoločen čas.

Pismene ponudbe pošljite na gornji naslov do 20. 8. 1978.

Komisija za kadrovske zadeve pri
STT TOZD TOVARNA KONSTRUKCIJ SEVNICA

razpisuje naslednja dela in naloge:

1. 10 KV KLJUČAVNIČARJEV
2. 3 KV KOVINOŠTRUGARJEV

Za omenjena opravila se zahteva:
– poklicna šola ustrezne smeri
– urejeno stanovanje

3. 5 VARILCEV

Zahteva se 2-letna praksa na delovnem mestu varilca in urejeno stanovanje.

Osebnih dohodkov po samoupravnem sporazumu o delitvi dohodka in osebnih dohodkov.
Pismene ponudbe sprejema Tovarna konstrukcij Sevnica 15 dni po objavi.
Kandidati bodo obveščeni o izidu v 30 dneh po izteku objave.

tisti hip

**Črna borza s
človeškimi organi**

Za zdravo oko ponujajo
tudi do 100.000 dolarjev

„Bi prodali oko za 50.000 dolarjev?“ sprašuje mešetar na čikaški črni borzi s človeškimi organi po naročilu bolnika, ki mu je bolezen razjedla oko. Drugi spet ponuja za zdravo oko 100.000 dolarjev.

V Pittsburgu je nekdo v listu objavil oglas, da prodaja oko zelo poceni; „med brati“ ne zahteva več kot 3.000 dolarjev. Tudi iz drugih mest prihajajo podobne ponudbe, povpraševanje pa je večje od ponudbe. Samo v ameriški državi čaka na presaditev ledvic več kot 1.000 ljudi. Največje povpraševanje je ravno po očeh in ledvicah.

Sijajna priložnost za prodajo! Zdravniki pa imajo kljub zakonu, ki je star 10 let in ki dovoljuje anatomska darila, precejšnje pomisleke. Sprašujejo se, vsaj večina, ali je za kirurga m oralno, da izreže zdravemu človeku iz telesa zdravo oko. Ali s tem ne sodeluje pri nastajanju možnosti, da bo ponudnik čez čas popolnoma slep? Če bo, na primer, v nesreči izgubil še drugo oko.

Zakon o anatomskih darilih so sprejeli v času, ko črna borza s človeškimi organi še ni bila razvita. Nekaj drugega je namreč, če stopi pred zdravniški kolegij mati in pove, da je pripravljena odstopiti svoj organ bolnemu otroku. Zdravnikom je jasno, da jo je k nelahki odločitvi nagnila ljubezen do otroka, ne pa pohlep po denarju. Odločitev zdravnikov v takšnih primerih ni težka.

Cisto obratno pa se zasučje stvar, ko je bolan nekdo brez ljubečih sorodnikov ali znancev. Kaj naj stori zdravnik, ki želi rešiti življenje? Tudi bolnik najbrž ni tiho, še posebno če ima denar. In tako zdravnik in bolnik pošljeta po prekupca, ki je na borzi s človeškimi organi čisto doma. Velikokrat pa je dovolj že oglas v časniku.

V prijetnih poletnih nočeh si taborniki radi zakurijo velik taborni ogenj, tudi v mnogih krajevnih skupnostih je navada, da za praznik kurijo kresove. In ko se prižgejo te lepe plamenice, marsikateri ljubitelj fotografije zamika, da bi ujel na film igrive plamene ognja. Ogenj kot prvinska moč priteguje človekovo pozornost, sama podoba plamenov pa zbujajo pravo bogastvo asociacij in misli. Slikati ogenj je težavna stvar. Oko kamere vidi drugače kot naše oko, zato so mnogi razočarani, ko namesto svetlobno učinkovite fotografije ognja in polteme okoli njega dobe le plamen na povsem temnem ozadju. Brez dodatne razsvetljave bo težko narediti dober posnetek, vendar pa so lahko tudi že omenjeni kontrastni posnetki zanimivi. Tak primer je fotografija Novomeščana Zvoneta Seruge. S primerno dolgim časom ekspozicije je nad plamenom ujel drobne črtice ki so jih v noč zarisale plešeče iskre. To je fotografiji pridalo razgibanost.

PO SVETU OKOLI

OMAVČENA LEPTICA – Lucette X, kot se glasi umetniško ime neke francoske stripizete, katere pravi poklic je profesorica književnosti, se je pritožila, ker jo je upravitelj bara, kjer je bila zaposlena, pogнал na ulico. Upravitelj je svoje dejanje upravičeval z estetskimi nazori, češ da je bila barska točka slačenja slaba, ker je profesorica nosila na prstu mavca, gleženj pa je imela obvezan s plastičnim obližem. Sodišče je presodilo, potem ko je natančno proučilo fotografije slačenja z omenjenimi predmeti na golem telesu stripizete, da točka zaradi tega ni prav nič slabša. Profesorica torej ponovno nastopa v baru. V šoli je zaradi obliža in mavca gotovo ne bi vrgli na cesto, res pa je, da tam tudi ne bi toliko zaslužila niti ne bi imela komu kazati svojih čarov.

KOKOŠJA FARMA – Pod takim imenom je bila v Teksasu znana ena boljših javnih hiš, katere posel je cvetel in cvetel vse do televizijske oddaje, ki je pričela moč v vladi, da se kaj takega za slavno zvezno ameriško državo ne spodobijo. „Kokošjo farmo“ so zaprli. Nedolgo tega je neki navidez, ki je slišal o tem slavem lokalu, poskusil obuditi slavno tradicijo: odprl je istoimenski lokal, v katerem so bile gostom na voljo kokoši in piščanci, pečeni na vse mogoče načine. Lastnik lokala se še danes čudi, zakaj je njegov posel propadel in kakšne kokoši ter piščance so gostje hoteli imeti.

INVALID – Newyorškega gasilca Avgusta Murhckega so upokojili zaradi invalidnosti. Nekaj let je minilo, potem pa se je nenadoma razvedelo, da je invalidni Avgust zmagal v tekmovalstvu teka po stopnicah Empire State Buildinga. Za seboj je pustil vse dosedanje šampione. Poklicali so ga na ponovno zdravniški pregled!

NASVET – Ameriška davčna uprava je državljanom svetovala, naj se pri izpolnjevanju davčnih prijav ne zanašajo na navodila, ki jih po telefonu dajejo davčni uslužbenci. Od desetih nasvetov sta največ dva pravilna – tako so ugotovili pri preverjanju znanja davkarjev. Izgovor, da je tak nasvet dal uslužbenec davkarje, kazni ne odvrne.

Dolenjski list pred 20 leti

„Smrt turizmu“ na zastavo

V ČASU, ko nam nova avtomobilska cesta odpira pot v svet, ko smo na številnih konferencah in razgovorih in v domačem tisku ponovno povedali, kakšne so dolžnosti naših gostišč in kako pomemben lahko postane dobro razvit turizem za našo, žal še vedno revno pokrajino, si v nekaterih krajih dovoljujejo kaj čudne reči. Kako bi na primer rekli človeku, ki bi postavil, v Kostanjevici na Krki razvil pri vходу v mesto zastavo z napisom Smrt turizmu!? Verjetno bi ga krstili za norca. Prav take „zastave“ pa vendarle razvijamo. S tem, ko človek na primer prav v Kostanjevici ne more dobiti tople hrane. V 20. stoletju smo sposobni ponuditi gostu na Dolenjskem v nekaterih naših slabo oskrbovanih gostiščih samo še vino in morda kislo vodo. To naj bi bila propaganda za lepote naših krajev.

BLIZU METLIŠKE železniške postaje je pred leti zraslo svetlo, dokaj veliko tovarniško poslopje. Bilo je sprva namenjeno „Beti“, kasnejši izračuni pa so pokazali, da je za Metliko in Belo krajino veliko ugodnejše, če poiščejo za „Beti“ druge prostore, novo stavbo pa prepustijo „Novoteksu“.

„OBLAST JE poslala meglo, ki povzroči rdeči vžig, da bi zatrla šmarnico!“ Tako govori okoli Birčne vasi in Vršnih sel. Govorica je nastala v okolici Birčne vasi, „strokovnjake“, ki so to vest začeli širiti, pa bo sodnik za prekrške povabil na razgovor.

VERJETNO POMISLI vsakdo na dan počitka, ko v jutranjih urah vidi direktorja tega ali onega podjetja, ko se pelje v praznem avtomobilu iz mesta. Če pa bi imel možnost popeljati se z avtom, bi v predmestju lahko videl družino, ki se nalaga v avto in z „delavnim“ direktorjem odpelje na boljše. Pomagati si je pač treba.

OBNOVA VINOGRADOV na področju Potov vrh in Slatnik počasi napreduje. Večina lastnikov se je odločila za obnovitev, ovira so le še posamezniki.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA 31. julija 1958)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Našli so zaklanega moža v fari

(U m o r.) Minoli teden so blizu Pangerč grm a fare stopiške našli zaklanega moža na kraju, kjer nihče mimo ne hodi, z vejevjem pokritega. Fantje so namreč šli po vodo in našli v vodi sled krvi, in po ti sledi so še truplo našli. Mrtvi je bil doma iz brusniške fare ter bil dan popred v fabriški gostilni na Gorjancih. Videli so ga v družbi nekega neznanega človeka. Sumi se, da ga je oni umoril ter mu 200 forintov vzel, ktere je bil na Gorjancih zaslužil.

(4. j u l i j a) ob 5. uri zjutraj je bila grozno gosta megla na morju, da se ni nič videlo ne slišalo, zato pa tudi navadna znamenja z ladij niso nič izdala. Trčila je barka, prevozni francoski parnik Bourgogne v majhno angleško. Zadnja hudo poškodovana se je rešila, prva pa se je potopila. Na njej je bilo do 800 popotnikov, rešilo se jih je do 160, drugi so se v morju potopili; med njimi tudi Rev. Anton Hodnik. Grozno so bili prizori na potapljačem parniku.

Vsak je skrbel rešiti se, zato je zavoljo pomanjkanja prostora na vrhu parnika drug drugega pehali v morje in kedor ni bil dosti močan, si je z nožem pomagal.

(P o p r i z a d e v a n j i) za Belokranjsko vedno skrbečega deželnega poslanca g. Schweigerja je dovolil deželni zbor za poskusno streljanje proti toči 100 gld., za koji znesek nakupilo se je topičev. 20. t.m. napovedovala se je huda ura s silnim viharjem od Gorjancev. Kmalu potem je sledilo jako močno grmenje, blisk, dež in med njim tudi kako točno zmrje. Takoj ob prvih znakih bližajoče se preteče nevihte so začeli pokati topiči najprej na Veselici, potem na Grabrovcu, v Bojanji vasi in Draščih. Nevihta je čez dve uri brez nesreče ponehala.

(Z n a n o) je, da se stavi pri Krškem bolnica. Stavba napreduje, vendar v času, kot se je upalo, ne bode dogotovljena.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC 1. avgusta 1898)

Vgrajeno orožje omogoča streljati skozi avtomobilsko karoserijo. Oklep odbije vse strele od zunaj.

Hitre trdnjave na cestah

Težki denarji za varnost pred teroristi – Posebne šole Oklepni avtomobili elegantne zunanosti – Orožje

Za politike, industrialce in poslovneže svet že nekaj let ni najbolj varen. Pripravljene morajo biti ne samo na poslovne in politične zapletljajve, ampak tudi na ugrabitelje – teroriste. Od 1970. leta je bilo 232 terorističnih ugrabitev, med žrtvami pa je bilo skoraj polovico poslovnih ljudi. Latinska Amerika in Evropa sta na vrhu te žalostne lestvice. Zelo pogoste žrtve teroristov so Američani, zato ni nič čudnega, če se je v deželi „businessa“ rodila prava industrijske obramba pred teroristi.

Ze zdaj nekatere ameriške industrijske družbe porabijo skupno okoli 7 milijard dolarjev na leto za varnost svojih ljudi doma in v tujini. To veliko dolarsko pogačo si pridno režejo številne varnostne družbe, družbe in velika industrijska podjetja. Pinkerton in Burns sta le dve sloviti tvrdki, ki odpirata posebne trgovine za varnostne naprave, organizirata šole za uk telesnih čuvarjev in urjenje šoferjev. Ponujata tudi izdelavo posebnih študij, kako zaščititi pomembne ljudi v posameznih podjetjih. Taka študija je zelo draga, delajo pa jo pol leta. V tem času neopazno spremljajo zaščite potrebne ljudi, natanko proučijo njihove navade, način življenja in ugotove, kdaj in kje so najbolj ranljivi za ugrabitev. Na osnovi takih študij predlagajo najboljši način varstva.

Več podjetij ponuja posebno prirejene rolls-royce, cadillace, mercedese in chevroleta, ki so prave trdnjave. Analize namreč kažejo, da je kar 90 odst. ugrabitev izvršenih v času, ko je bila žrtev na voznju, vstopala ali stopala iz avtomobila. Limuzine

imajo dodaten plastični oklep, neprebojne šipe v oknih, vno strelno orožje, alarmne naprave in močne reflektorske zaslepitev ugrabiteljev. Če astronomske: 27.850 dolarjev

Mešanje betona z morskovo vodo

18 dodatkov omogoča izdelavo betona, ki je v morju neuporabno – Ena od vrst

V vsakem priročniku za izdelavo betona je zapisano, da se pri mešanju betona izogiba uporabi morske vode, če primerna. V nekaterih zahodnih državah imajo izdelane celo tako ostre standarde za posebno vrste betona, da zahtevajo uporabo destilirane vode. Bolj so to neprijetno „lastnosti“ betona občutile tiste države, kjer so zaloge sladke vode izčrpane, imajo pa na ogromno morske vode. Prvotne so belgijski in francoski strokovnjaki izdelali način pripravljanja betona z morskovo vodo.

Novi način omogoča izdelavo betona z morsko vodo s še takšnim odstotkom soli, ki nevtralizirane škodljivih kov soli in drugih kemijskih stavin morske vode so iz 18 različnih dodatkov. Te mešajo osnovnim sestavinam pripravijo betona. Tako beton običajne kakovosti, ki ti pa mu dodatki še izboljšajo čvrstost.

Preden so z odkritjem tega na dan, so dve leti delali posebej v Evropi in Severni Africi, kazalo se je, da so imeli srečno roko, saj so vsi poskusniki pokazali, da je beton z morskovo vodo enakovreden betonu narejenemu s sladko vodo. Če dežele Severne Afrike se omenjene dodatke najbolj uporabljajo.

»Takale usnjena krpa... odločnega moža.« Je zaklanega moža? Delavar je brez besed vidno zaveslal proti kolonijem čevljev motal. Spretno ga je kanu, potem pa se je odpeljal pozorno ogledal vsa okna, da bi se še okrenil vrnil na Harryju in Tomu premočnem vseh znamenjih nedvomno...

Rešitev prejšnje križanke

	N	A	P	A	-	A	P	E	L				
	A	T	O	L		S	O	R	A				
	S	A	V	I	N	L	A	S					
	K	I	R		A	P	O	R	T				
	P	O	R	T	O	R	O	Z					
	M	A	K	N	I	T	R	A	T				
	S	M	O	G		K	I	S	A	J	A	S	
	A	A	R			S	O	N	E	T			
	L	O	J	E	N	K	A		A	N	O	D	A
	A	T	R	E	N	E	R		R	I	T	E	V
	O	I		A	G	A		S	A	L	O	M	A

priglasite misli

Samo pol da, kdor okleva da...
BROOME
 Kjer vsi mislijo enako, navadno nihče ne misli veliko.
W. LIPMAN
 Smrt je najbolj osebno dejanje. Vsak mora umreti sam, popolnoma sam.
F. ZALOKAR

d	1	samska soba	kot medver ravnilno slovo meridian in določ. točko	migljaj	fin. otok	d	1	posrednik	država v zda	marijin kip	kikiriki
gr.	črka					orig.	rim				
zavetišče						drž.	blagajna				
gl. mesto latvijske sst						mati dioskurov	naš pesnik				
samarij			črnogorski pesnik								
papeževa krona			vodna žival			os. zaimek	prebivalec severa				
d	1	drugo največ. jap. mesto	odrezek			zvižaja					
vrsta goriva				letni čas		vrsta jedi					
upravn. ritorialna enota								honec življenja	riževo žganje		tekoča voda
portugal. politik						kdo boksa jokanje					
agnarstvo								madž. m. ime			
odeja			bog ljubzni					paltema			
dalm. ž. ime			d	1	izrael. luka			orodje za čiščenje pluga			

Rojstvo, ki dolgo ne bo pozabljeno

Pomemben znanstven dosežek britanskih medicinskih strokovnjakov - „Deklica iz epruvete“ je imela prednike v laboratoriju - Ali bi se že pred petimi leti rodil „otrok stoletja“?

Dogodilo se je! Pretekli teden je svet kot blisk preletela novica, da se je v noči od torka na sredo v britanskem mestu Oldham rodil prvi človek, ki ni bil spočet v materinem telesu. Bila je to deklica, za katero so novinarji iznašli najrazličnejše nazive že dolgo pred njenim rojstvom: otrok iz epruvete, dete stoletja, čudežni otrok ipd. Ponosni otrokov oče je Gilbert Brown, mati pa Lesley. Deklici bo najverjetneje ime Patricia. Iz bolnišnice so sporočili, da je otrok zdrav, da je tehtal 2,6 kilograma in da se tudi mati po sicer težavnem porodu s carskim rezom dobro počuti.

Okoli tega dogodka so se napelele prave storije. Britansko časopisje je zagnalo velik krik in vik ter iz sicer prvovrstnega znanstvenega dosežka naredilo napihljivo senzacijo. Časnik Daily Mail si je za 350 tisoč funtov (11,5 milijona dinarjev) zagotovil izključno pravico do popolne zgodbe, sklenil pogodbo z zakoncem Brown, nato pa poskušal s posebnimi čuvarji varovati dragoceno mater; Seveda so nadležne čuvarje, ki naj bi verjetno tudi odganjali druge novinarje, hitro napodili iz porodnišnice.

LESLEY NI BILA PRVA

Zgodba se začne z dnem, ko je Lesley Brown, gospodinja iz Bristol, ugotovila, da ne more zanesti. Sla je k zdravniku in ta je ugotovil, da im a zamašene jajcevo-
 de, nadlogo, zaradi katere so ob materinsko srečo mnoge ženske na svetu. Lesley Brown je zvedela, da ni skoraj nikakršnega upanja, da bo kdaj mati. Zamašitev jajcevodov je sicer mogoče odpraviti z

mikrokiruršim posegom, vendar le v zelo redkih prim. Za Lesley tak poseg ni prišel v poštev. Edini plamenček upanja je ostal ginekolog Patrick Steptoe iz splošne bolnišnice v Oldhamu v severozahodnem delu Anglije. Dr. Steptoe je namreč vse od leta 1966 skupaj s fiziologom dr. Robertom Edwardsom iz univerze Cambridge delal zanimive poskuse, kako bi omogočil oploditev ženskega jajcevodov v laboratoriju.

Strokovnjaka sta izdelala poseben način umetne oploditve. Dozorelo jajce s posebno napravo vzameta iz jajčnika, ga oplodita z moškimi spolnimi celicami ter opljenega vsadita v maternico. Teoretično sta preprosto rešila vprašanje, kako pomagati ženskam z zamašenimi jajcevodov, da kljub oviri zanosi in rode otroke. Ovi-
 ro je treba samo preskočiti, tako da namesto naravne poti, ki jo mora opraviti jajce po jajcevodu do maternice, ponudi pomoč laboratorij in človekova domisel-
 nost.

V praksi je bila seveda stvar te-

žavnejša. Poskušala sta na ta način pomagati že več pacientkam, toda redno se je dogajalo, da je materino telo zavrnilo umetno opljeno jajce ali pa je mati že v prvih mesecih spontano splavila. Lesley Brown torej ni bila prva, ki je pre-
 jela umetno opljeno jajce, toda bila je prva, ki je „nalogo“ opravila do konca.

64 CELIC V EPRUVETI

Mati „otroka stoletja“ je spoče-
 la v malem inštitutu v poldrugi kilometru od oldhamske bolnišnice. Z laparoskopom je ginekolog Steptoe skozi Lesleyin trebuh vzel jajce ter ga odnesel v sosednji prostor, kjer ga je Edwards združil s spermom Gilberta Browna. Oplje-
 no jajce sta nato strokovnjaka prenesla v posebno posodo s hranilno tekočino in krvnim serumom.

Pet dni je trajalo nadvse skrbno opazovanje, kaj se dogaja z oplje-
 nim jajcem. Ko sta oba zdravnik-
 ka ugotovila, da se jajce normalno razvija, sta ga po delitvi v 64 celic vsadila v maternico Brown-
 ove. Pred tem posegom so bodoči materi dajali potrebne hormone, da je njena maternica pripravljena sprejeti zarodek.

Sledili so tedni napetega pričakovanja: ali bo tudi tokrat mate-
 rino telo zavrnilo organizem, ki se je začel razvijati zunaj nje? Mi-
 nili so tudi tisti kritični tedni, ko so prejšnje pacientke splavile. Otrok je normalno rasel in se raz-
 vijal. Ceprav so dokaj zgodaj ve-

deli, da je zarodek ženskega spola, tega materi na njeno lastno željo niso povedali. Potem se je otrok rodil. Za-
 enkrat zdrav in normalen.

VSI NISO NAVDUŠENI

Rojstvo ni razgibalo samo bra-
 cev najrazličnejših časopisov, ampak tudi strokovne medicinske kroge. Vsi niso navdušeni nad do-
 sežkom angleških zdravnikov. Ce-
 prav enoglasno priznavajo, da daje „rojstvo stoletja“ uresničljivo upa-
 nje m nogim ženskam, ki doslej za-
 radi zamašenih jajcevodov niso mogle imeti potomstva, pa si niso edini, ko gre za vprašanje, ali bo otrok res povsem normalen. Ne-
 kateri znanstveniki menijo, da je spočetje zunaj materinega telesa prav lahko vplivalo na genetsko strukturo.

Po svoje se na dogodek odzivajo tudi tisti znanstveniki, ki so po-
 dobne poskuse že delali. Peter Hoppe je na podoben način po-
 magal mišim - kakih sto „epru-
 vtnih“ mišk živi v Jacksonovem la-
 boratoriju v Maineu. Pri opicah, ki so na evolucijski lestvici najbližje človeku, pa so mu poskusi spode-
 leteli, zato jih je opustil. Zanimivo je, da je zdaj pršla na dan tudi zgodba ameriškega za-
 konskega para, kateremu naj bi se že pred petimi leti rodil otrok „iz epruvete“. Poskus so naredili v prezbitrijanskem medicinskem centru v Columbiji. Ginekologoma je uspelo oploditi jajce. Zarodek se je tudi že razvijal, vendar ga je predstojnik centra odstranil iz kemične raztopine ter tako uničil iz etičnih razlogov, preden so ute-
 gnili zarodek presaditi v mater-
 nico.

V Angliji in ZDA je že več žena zaprosilo, da jim omogočijo imeti otroke, kot so pomagali zakon-
 cema Brown.

ZAHVALA

V 78. letu starosti nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče, dedek, brat in stric

ANTON MALENŠEK

iz Gubčeve 10

Iskreno se zahvaljujem vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem, ki so ga spremlili na zadnji poti, mu poklonili vence in cvetje in nam izrazili sožalje. Posebno se zahvaljujem dr. Janezu Janžekoviču za požrtvovalno pomoč med boleznijo in zdravstvenemu osebju pljučnega oddelka Splošne bolnice Novo mesto ter infekcijskega oddelka Kliničnega centra v Ljubljani. Hvala tudi duhovniku za opravljeni obred ter pevcem za zapete žalostinke.

V si njegovi

ZAHVALA

Ob mnogo prezgodnji in boleči izgubi naše drage

TEREZIJE BARTOL

roj. Rus, učiteljice,

se najtopleje zahvaljujem vsem, ki so ji kakorkoli pomagali v času bolezni, ji lajšali bolečine in vlivali upanje na ozdravitev. Hvala tudi vsem, ki so se skupaj z nami od nje poslovili, pripravili in izvedli pogrebne svečanosti, podarili vence in cvetje in nam osebno ali pismeno izrazili sožalje.

Vsi njeni

Novo mesto, Ljubljana, Rakitnica, Loški potok

ZAHVALA

Ob nenadni tragični izgubi naše drage

MARIJE CRLJENKOVIČ

roj. Plazar

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so nam pomagali v teh težkih dneh, darovali cvetje in spremljali pokojnico na njeni zadnji poti. Posebno se zahvaljujem kolektivu Konfekcije LISCA za izdatno pomoč in poslovljene besede, izrečene ob krsti pokojnice.

Žalujoci: oče Jože, mož Mijo, sinova Andrej in Zlatko, bratje, sestre in ostalo sorodstvo Sevnica, dne 13. julija 1978

V SPOMIN

3. avgusta mineva žalostno leto, odkar nas je mnogo prezgodaj zapustil naš ljubljeni mož, ati in dedi

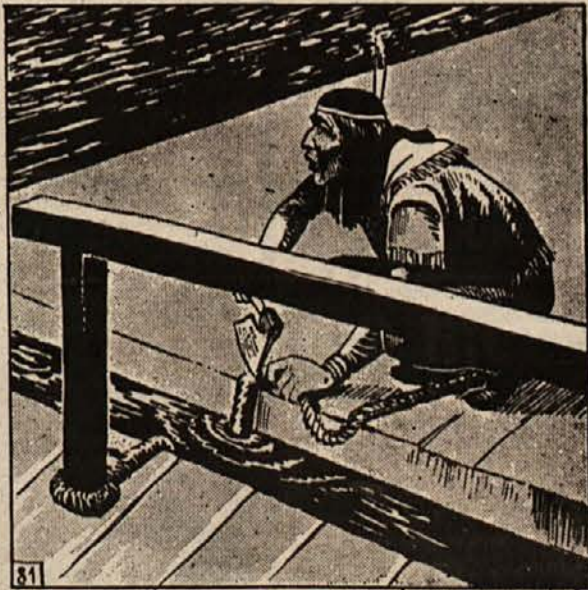
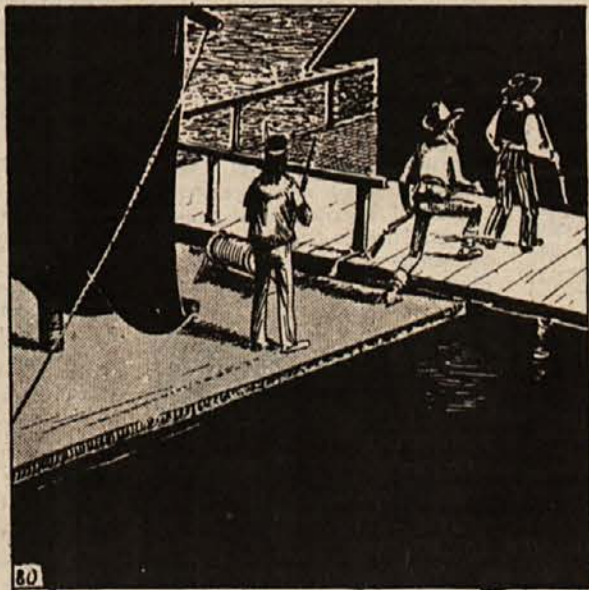
BOGOMIR RADI

iz Novega mesta

Vsem, ki se ga še spominjate in obiskujete njegov grob, iskrena hvala!

Vsi njegovi

TROSTRELEC

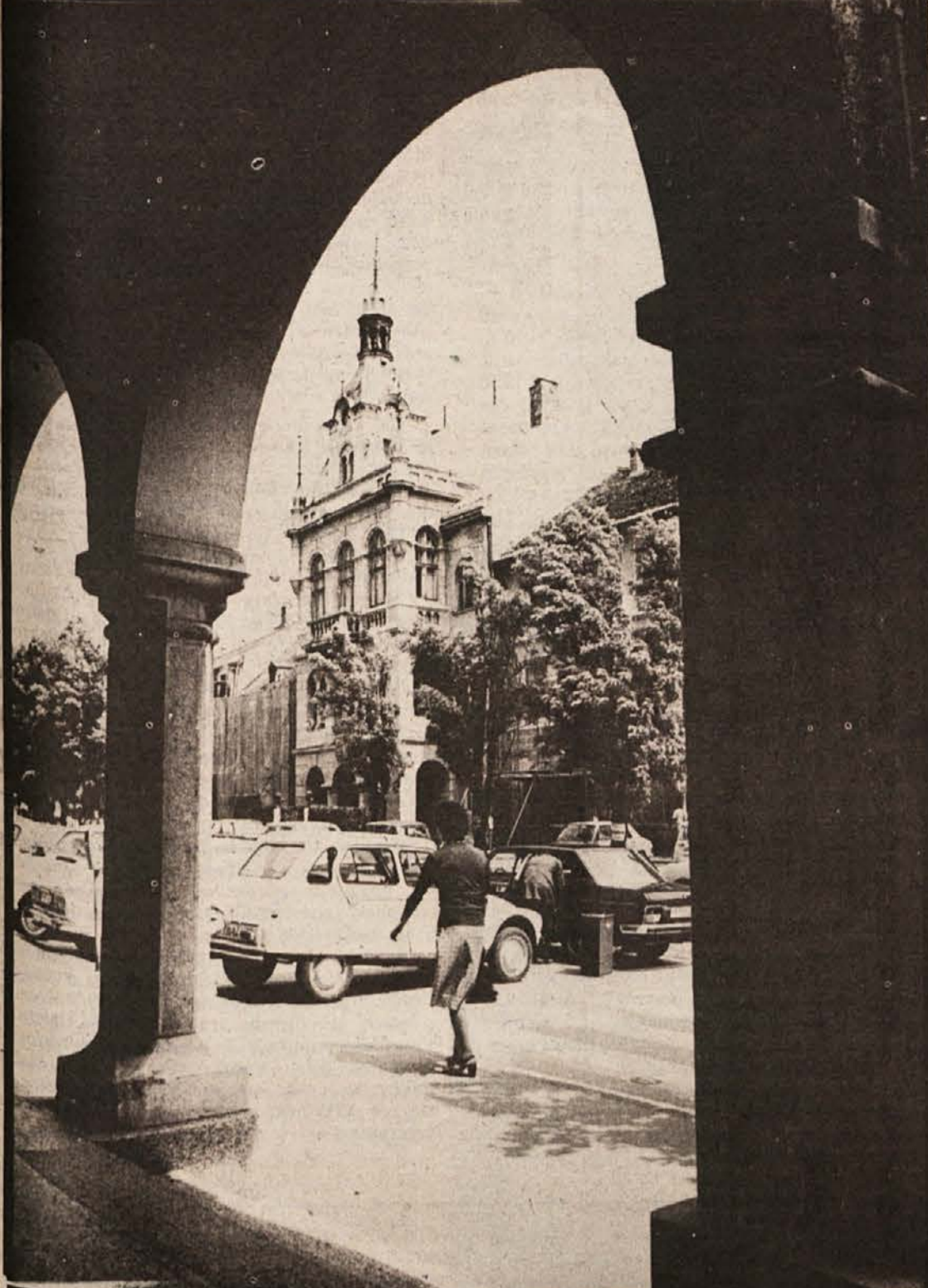
80.

81.

ne more prestrašiti Harry in dodal: »Ali tebe mika, Velika naravnost proti gradu in se pognala na ploščad. Tačas ko je Hutter privezoval vrv, se je Harry še junačil in zasmehoval Delavara. Potem sta oba zginita v hišo. Velika Kača pa ni rekel nobene, temveč je z Vah-ta-vah ostal na splavu. Jadro je pustil razvito in barko je odrinil od kolov, kolikor je le dopuščala vrv. Potem je mirno čakal in kaj hitro se je izkazalo, kako modra je bila njegova previdnost.

To sta pač sprevidela tudi Tom in Harry, toda bila sta preveč trmasta, da bi se pustila prepričati od »navadnega« Indijanca. Zapeljala sta barko naravnost proti gradu in se pognala na ploščad. Tačas ko je Hutter privezoval vrv, se je Harry še junačil in zasmehoval Delavara. Potem sta oba zginita v hišo. Velika Kača pa ni rekel nobene, temveč je z Vah-ta-vah ostal na splavu. Jadro je pustil razvito in barko je odrinil od kolov, kolikor je le dopuščala vrv. Potem je mirno čakal in kaj hitro se je izkazalo, kako modra je bila njegova previdnost.

Komaj so se vrata za Tomom in Harryjem zaprla, se je zasiljal iz notranjosti top udarec, kakor da bi nekdo zviška padel po tleh. Temu je sledilo glasno preklinjanje, potem pa je hiša zahrumela, kakor da bi se v njej spopadel trop divjih zverj. Zamolkel trušč so prekinjali divji in točeži kriki. Bilo je očitno, da sta Tom in Harry padla v indijansko zasedo. O izidu tega neenakega boja ni bilo mogoče dvomiti in Velika Kača se ni nitj za hip obotavljala: njegova pomoč ne bi prav nič zalegla in presekal je vrv, da bi lahko vsak čas odplul ter se izognil napadu.

P
3.VIII.'78
118 PRILOGA

NOVOMEŠKI GLAVNI TRG

Novomeščani ne bi bili Novomeščani, če se ne bi zmrdovali ali ploskali (slednje je v večini) na novo pobarvanim pročeljem hiš na Glavnem trgu. Bolj redki pa so, ki jih zanima, kaj pravzaprav ta šmentani Glavni trg je ali je bil. Naj bodo torej barve, ki niso večne, vzrok za skok v zgodovino.

Vse skupaj se je začelo leta 1365, ko je Rudolf IV. neznatnemu naselju na okljuku Krke podelil mestne pravice. Po pravilu, da „mestni zrak osvobaja“ se je novo mesto, obiloma podprto z različnimi svoboščinami, kmalu razvilo v drugo najimenitnejše na Kranjskem. Med svoboščinami, pa je bila na prvem mestu pravica svobodnega trgovanja in rednih letnih sejmov. Novomeški Glavni trg je nastal pravzaprav zaradi obrti in trgovanja. Malo so pomagali tudi Turki, Novo mesto je bilo pred ustanovitvijo Karlovca središče vojne krajine, tu se je gnetlo vojakov, gostiln, žitnic, orožarn in trgovcev. Prva polovica 16. stoletja je bila tista srečna doba, v kateri je veliki trg v Novem mestu zaslužil svoje ime.

Veljal je za najlepšega in največjega od vseh trgov v deželi Kranjski. Bil je prostornejši od ljubljanskega. Veliki trgi so bili z dragimi obzidji obdani mestni velika potrata. Takrat se je porabila znotraj obzidja vsaka ped zemlje, ulice so bile stisnjene kolikor mogoče druga k drugi, ljudje so stanovali v tesnih, vendar visokih hišah. Mesto, ki si je moglo privoščiti najprostornejši trg na Kranjskem, je bilo vsekakor zelo bogato.

V teh srečnih časih so nastale tudi znamenite arkade, s katerimi je bil obrobjen ves Veliki trg. Tu so stanovali bogati trgovci. Pred 1540, ko je

mesto upepelil strahovit požar, je bil Veliki trg pozidan v gotskem stilu. Požar mesta ni omajal trgovci, ki so spali na cingljajočih vrečah, so pozidali hiše na novo.

Veliki trg so hiše in arkade obkrožale z vseh štirih strani, kot še danes je rahlo visel, kar je poudarilo stopnjevito rast strmih streh, veljavo mu je dajal rotovž—mestna hiša. Pod arkadami pa je šumelo in vrvelo kupcev in trgovcev. Kakšna je bila videti tedanja novomeška trgovska hiša na Velikem trgu, lahko vidite v Bergmannovi hiši. Če seveda sploh veste, kje stoji.

Potem pa so se začele ujme. Najhujši udarec mestu je zadala ustanovitev Karlovca, novega središča obrambe pred Turki. Z ustanovitvijo Karlovca je tja iz Novega mesta odpotovalo tudi vojaštvo, njim pa vedno sledile trgovci. Poleg požara in graditve Karlovca je prišla leto pred začetkom 17. stoletja tudi kuga. Valvasor, ki o njej poroča iz virov, piše, da je Novo mesto takrat skoraj izumrlo, na Velikem trgu pa je rastla trava, da bi jo lahko kosili. V njej so se pasle koze.

Velikemu novomeškemu trgu je bil v arhitektonskem smislu zadan smrtni udarec. S pešanjem trgovine so zazidavali arkade, cesarskokraljevi profesor Ivan Vrhovec je leta 1891 zapisal, da so bile arkade tedaj samo še pri rotovžu in Bergmannovi hiši. Danes jih je seveda več, vendar so to ali na novo postavljene ali pa obnovljene.

No, zgodovine ne velja prahitevati, čeprav velja doba od 17. do 20. stoletja za Novo mesto popoln urbanistični zastoj. Kot že rečeno, je koncem 16. stoletja večinoma lesene gotske hiše upepelil požar, na njih mesta so postavili ba-

ročne hiše, ki še danes v prvotnem ali pa pozneje izkvarjenem stanju obkrožajo nekdanje tako imenitni trg.

Obubožano Novo mesto je znova „pokazalo zobe“ leta 1720, ko so na Velikem trgu začeli graditi nov rotovž—mestno hišo. Čeprav se je v Novem mestu takrat zelo slabo gospodarilo, še niso bili pozabljeni časi, ko je bilo mesto ob bok Ljubljancanom. Slednji so leta 1718 sezidali nov rotovž. „Če ni stari rotovž več dober za Ljubljance, ni naš več dober za nas,“ so menili vrli Novomeščani. In so res, po vzoru na ljubljanskega, zgradili novega. Ker pa je bil manjši, so pri zidanju malo namesto z vodo delali z vinom. Ljubljanci si takega razkošja nikakor niso mogli privoščiti, poleg tega pa je bila njihova mestna hiša že zgrajena. In novomeška čast je bila rešena. Na stolpu novomeškega rotovža je bil njega dni v spomin na ta dogodek latinski napis, ki bi se glasil v prevodu nekako takole: „Zgrajen sem v letu skaženega vina“. Zdaj je nekoliko bolj jasno, zakaj so vrli Dolenjci tako na široko razmetavali s kapljico.

Ko sm o že pri mestnih hišah in še vedno na novomeškem Velikem trgu, velja omeniti, da se je v rotovžu nahajala tudi mestna ječa. V kleti. Bila je tako strahotna, da je ob posebno hudem mrazu jetničar, ki je bil obenem konjederec, hudodelcem dovolil, da so se hodili v njegovo stanovanje gret. Pred rotovžem je stal sramotilni steber za ljudi, ki so prišli navzkriž s postavami. Na tablici okoli vratu je bila napisana vrsta in teža prekrška.

Spomenikov tedanji Veliki trg ni poznal, vse do leta 1800 ni premogetl niti vodnjaka, čeprav je bilo mesto znano po strahotnih požarih. Veliki trg ni bil nikoli posebno čist, o čemer prič-

tudi pismo okrožnega glavarstva mestni gospodski iz leta 1820. Takole piše: „Neprijetni in gnus vzbujajoči pogled po trgu bode vsacega v oči. Okrožnemu mestu se pač ne spodobi, da je toliko luž in gnojnic iz hiš na Velikem trgu splejanih kar na cesto, kjer teče in se pari ob njenih straneh gosta rjava juha“.

Takih ali podobnih ocvirkov je v zgodovini nekdanjega Velikega in sedanjega Glavnega trga še na stotine. Vsekakor pa je šlo glede Velikega trga vedno na slabše. V drugi polovici je zašla v Novo mesto romantika in začela pometati z barokom. To se, kar se trga tiče, najbolj vidi na sedanjem rotovžu, ki je tretji po vrsti. Čeprav prvih dveh nikoli nismo videli na svoje oči, za sedanjega gotovo velja, da Glavnemu trgu ni v okras. Poleg tega so Novomeščani leta 1898 zgradili nov most čez Krko. Nerodnež, ki so ga pred kratkim pomladili, je vzel Velikemu trgu nekdanjo zaprto podobo. Trg so morali na eni strani odpreti, porušiti nekaj hiš. In tako naprej. Za trg, tokrat Glavni, se je po drugi svetovni vojni zelo trudil arhitekt Marjan Mušič. Njegova zasluga je med drugim, če tebe vodnjak, ob katerem se tako radi zbirajo mladi, iz arkadnega zavitega stebra Ogrizkove hiše je domiselno nastal spomenik žrtvam fašizma, pred mestno hišo so postavili hermi zaslužnima možema itd. Večina zamisli pa je bila zatrtih v kali.

Univ. prof. dr. F. Stele je nekoč zapisal, da je za vsako pošteno mesto značilno ohranjanje pododovanih vrednot, pospeševanje sedanjih in ustanavljanje novih. Čopič sicer ni nova vrednota, zagotovo pa vsaj začasno spremeni stvari. In opozori.

MARJAN BAUER

DOBER DAN, DOLENJCI

otrok. In prav je tako, človek mora vedeti, da je nekje doma."

Z letalstvom je Viktorja Zupančiča povezala novomeška Prečna. Že pred drugo svetovno vojno je bil tam travnik, na katerem so kar uspešno pristajala letala. Pisalo se je leto 1940, Viktor Zupančič je bil takrat star 9 let. V Prečni je bil letalski miting in letalci ne bi bili letalci, če ne bi ob mitingu, na katerem se je trlo ljudi, hoteli zaslužiti kakšen dinar za gorivo. Radovedneža so spravili v zrak, naredili krog ali dva, pristali, plačal pa je že prej.

In eden najbolj gorečih radovednežev je bil 9-letni Viktor Zupančič. Če se prav spominja, ga je mama za ta dan oblekla v takrat priljubljeno mornariško uniformo. Viki se je na vsak način in za vsako ceno hotel peljati z

letalom. Oče in mati sta bila nemočna, z nekakšno letečo škatlo so namreč v zrak vozili tudi druge otroke. Pa sta oče in mati vnaprej naredila sporazum. „Če že mora iti pod nebo tudi naš poba, potem bova kriva oba,“ so rekli ata. In krivdo za morebitno nesrečo sta si Zupančičeva razdelila tako, da je dal ata denar za vožnjo, mama pa je s taistim denarjem kupila karto. Viki je preživel, danes se spominja, da je tista dvokrilna škatla enkrat, dvakrat skočila po travniku, on pa je rekel, da bo nekoč pilot.

Leta 1947 je bilo Viktorja Zupančiča že precej več sicer ne bi mogel biti brigadir na cesti Celje-Sempeter. Takrat so tekle stvari hitro in učinkovito. Prijavi se za pilota, mornarja. Viktor je bil takega kova človek, da je leta 1950 končal šolanje za pilota in si pridobil čin zastavnika. To je bilo takrat isto kot danes podporočnik. Šolanje je končal kot četrti najboljši v generaciji, bil je pod posebnim maršalovim okriljem. Bil je „Titov pitomac“.

Priznanje je samo naročilnica za delo. Do leta 1963 je Viktor Zupančič učitelj letenja. Omenjenega leta sta Viktor Zupančič in pokojni novomeški generalmajor letalstva Bojan Savnik, Viktorjev najboljši prijatelj, skupaj polagala izpit za majorja. Naredila sta seveda oba, pravi pilot lahko pade samo v zraku.

Danes lahko zapišemo, da ima Viktor Zupančič-Viki za sabo najboljše šole. Viktor Zupančič se ne ozira na nekdanja priznanja, preprosto, v govorici statistike pove, da kot učitelj letenja ni imel niti ene večje nesreče, letel pa je vse tipe domačih letal. Viktor Zupančič je šolal 15 generacij aktivnih in rezervnih oficirjev Jugoslovanskega vojnega letalstva.

„Vmes so bile tudi parade“ pripoveduje Viki. To je zahtevna naloga. Leteti krilo ob krilu. V obliki črke. Še bolj zahtevno pa je nekemu povedati, če je ali ni pilot. Ne poznam mladeniča, ki bi se v pilotsko šolo vpisal zato, da ne bi letel. Vsi silijo pod nebo. Kot učitelj letenja imaš včasih neprijetno dolžnost, da moraš nekemu povedati, da ne bo mogel leteti. Iz takšnih ali drugačnih razlogov.

Nekoč sem imel možnost, da sem podrejenim, v katerih mnenje sem neskončno zaupal (brez zaupanja letala sploh ne letijo) glede šolanja novih pilotov, povedal pripombo

ali dve. Sporazumeli smo se in delali drugače. Pilot je pravzaprav tako draga zadeva, da bi morala leteti. Prebitek je stvar napačne ocene, manko prav tako.

Sprašujete me, kako je izšolati pilota, račko, ki je poletela. Piloti smo piloti, nekdo bi rekel, da smo posebna kasta. In prav nobenega zakona ne kršimo, če rečemo, da smo to res. Ali pa naj letijo drugi. Spominjam se, da sem imel učenca-pilota, ki je moral zaradi določenih pomanjkljivosti ostati na zemlji. Takrat je na mene pljuval žveplo in ogenj. Pa ga srečam čez deset let, fant je deset let starejši in mi reče: „Viki, imeli ste prav“. Jaz sploh nisem imel prav, zmagala so pravila, ki so določala, da ta fant ne sme leteti. Ta pravila pa so resna in spoštovanja vredna. Letalo je zahtevna zadeva."

Viki Zupančič leti že skoraj 30 let. Zadnje in ne poslednje zdravniško potrdilo govori, da je Zupančič med redkimi svoje starosti v Jugoslaviji, ki še lahko lete na avioničnih dovoznih karakteristik. Njegove ure letenja pričajo, če bi jih sešteli v dneve, da je v zraku prebil mesece in mesece. Na letalih, ki niso nikoli bila mačja solza.

„Morda bo nekdo rekel, da sem omejen človek, vendar lahko rečem, da tovarišva, ki vlada med piloti, ni nikjer,“ pravi Viktor Zupančič. „Morda je to zaradi tega, ker na poseben način občutimo nebo in tretjo dimenzijo, morda je to zato, ker lahko izzivamo. Predvsem sebe. Z leti se to unese, vendar je v vsaki dobi vsepovsod oolno vročekrvnih, vendar kot led hladnih sršenov, ki jim krila nekaj pomenijo. Sršenov, ki hočejo na krilih nekaj doseči.“

Peljati se v potniškem letalu je nekaj takega kot v avtobusu ali slabšem tovornjaku — če že po naključju premetava. V lovskem ali bombnem letalu pa si popolnoma sam. Letalo, ti in tvoja baza na zemlji. Zemlja je samo popkovina. Usmeriš se proti svojemu cilju, razumno in s strastjo. Take narave pa je tudi človek, ki vodi letalo iz nasprotne smeri."

Morda je omembe vreden podatek, da je novomeška generacija, ki ji pripada tudi Viktor Zupančič, dala domovini dva generala, dva polkovnika, enega kapitana bojne ladje, kar je isto kot polkovnik, ter dva novomeška župana. Nobeden od njih še ni rekel zadnje besede.

MARJAN BAUER

VIKTOR ZUPANČIČ

Viktor Zupančič, prijatelji mu pravijo Viki, je polkovnik Jugoslovanskega vojnega letalstva. Rodil se je na Grmu v Novem mestu, tam, kjer Industrija motornih vozil danes ubija polja.

„Lepšega kraja za igro ni bilo na tem svetu“, se spomni na Težko vodo in prostrane travnike Viki, „pa kaj, tako misli za nekaj sto metrov „svojih“ poljan ali dve, tri sosednje ulice vsak

VOJAŠKI KOTIČEK

KAKO SO SE BOJEVALI STARI SLOVANI

Vrste slovanskih vojnih enot so od 5. do 9. stoletja že štejele dvorno gardo, hoplite, kopjanike, neoklepljeno pehoto, oklepnike, strelce in zaščitne oddelke. Slovanska vojska je vodne ovire obvladala z drevaki in splavi. Tako razvita slovanska vojska je neverjetno hitro prevzemala vojno taktiko sosedov in jo uspešno uporabljala za širjenje življenjskega prostora svojega ljudstva.

V letih 533 – 550 so Slovani prepluli mejno reko Donavo in prvič vpadli na bizantinsko ozemlje. V sredini 6. stoletja je še neoklepljena slovanska pehota skupinsko s sulicami napadala južnega sovražnika. Prvotno je bila zavarovana z manjšimi štiti, pozneje pa je uporabljala tudi velike in dolge štite. Leta 548 je slovanska vojska prodrla iz Podonavja do Drača; na pohodu se ji niso mogle upirati niti močne trdnjave. Leto pozneje om enjajo viri Slovane tudi kot najemnike in zaveznike langobardskega kneza Ildiga. Leta 550 sta dva oddelka slovanske vojske vdrla v Trakijo in tam razkropila elitno bizantinsko konjeniško enoto, ki jo je sestavljala izbrana posadka mesta Curula. Istega leta so Slovani zavzeli tudi močno utrjeno mesto Toper. Nekaj teh dejstev je v romanu „Pod svobodnim soncem“ uporabil Finžgar.

Prestrašeni bizantinski zgodovinarji so po teh dogodkih tendenciozno poročali, da so tedaj Slovani uporabljali napadalne lestve, branilce pa zasipali z množico puščic. Bizantinskih ujetnikov po teh virih niso pobijali s kopjem ali

mečem, temveč so jih natikali na kole ali pa potokli z gorjaci.

Leta 551 je v bizantinsko cesarstvo in tudi v Ilirik prodrla tolikšna množica Slovanov, da njihovega vojnega pohoda nihče več ni mogel ovirati. Leta 559 so združeni Huni in Slovani prodrli preko Trakije do Carigrada. Pri obleganju Soluna 586 je slovanska vojska poznala že hoplite, kopjanike, lahko pehoto, pračarje, strelce in ščitonošce. Prvič so uporabljali tudi topniško orožje, namreč štirioglate lesene naprave s širošo osnovno ploskvijo in z ožjim krovom, na katerem so bili zelo debeli valji, na koncih okovani z železom. Na teh valjih so bili prikovani leseni trami, opremljeni s kovinsko napravo, ki je lučala kamenje. Kamnomet je bil na treh straneh ograjen z deskami, ki so posadko varovale pred puščicami. Deske so okovali ali pa vsaj obložili s surovimi kožami; to je pomagalo zoper zažigalne izstrelke.

Slovani, ki prvotno menda niso poznali drugačnega orožja kot kratko kovinsko kopje (njihovi bojevniki so nosili največ tri taka kopja) so se torej v šestem stoletju bojevali že dosti bolje kot vojaško izurjena bizantinska vojska. Slovani so postali iskani vojaški najemniki.

V skupnem boju Avarov in Slovanov proti bizantinski vojaški sili je pri obleganju Konstantinopla leta 626 armada avarsko-slovanske zveze uporabljala kamnomete, lesene oblegovalne stolpe, meče, ogenj, puščice, želve in bojne trobente. Vojska si je sama izdelala čolne, vojščaki so bili vsi oklepljeni, glave so jim varovali šlemi. Še pred tem so v sredini 6. stoletja tedaj že z

raznovrstno opremo in različnim orožjem dobro založeni Slovani prodrli v najsevernejše predele Vzhodnih Alp. Po odhodu Langobardov v Italijo so Slovani leta 568 osvojili tudi Koroško, Kranjsko, Štajersko, velik del Slovenskega primorja, vzhodno Tirolsko in del Solnograške.

V novi domovini so naši predniki razvili lastno orožarsko dejavnost, ki so jo rudna bogastva nekdanjega Norika samo pospeševala. Slovani so morali kot priseljenci posnemati tedaj splošno

veljavne vrste vojaških materialnih sredstev. Izdelki oblikovno in kakovostno niso zaostajali za dosežki drugih orožarskih središč, s katerimi so slovanski orožarji tekmovali tudi v poznejših stoletjih.

Razvoj slovanskega orožarstva je nehote pospešil z odlokom o prepovedi izvoza mečev in oklepov Slovanom tudi frankovski kralj Karel Veliki. Slovani so bili namreč nevarni vzhodni sosed.

F. T.

Ostanki verižne pletenine iz 6. stol.

Sponasti šlem iz 6. stol.

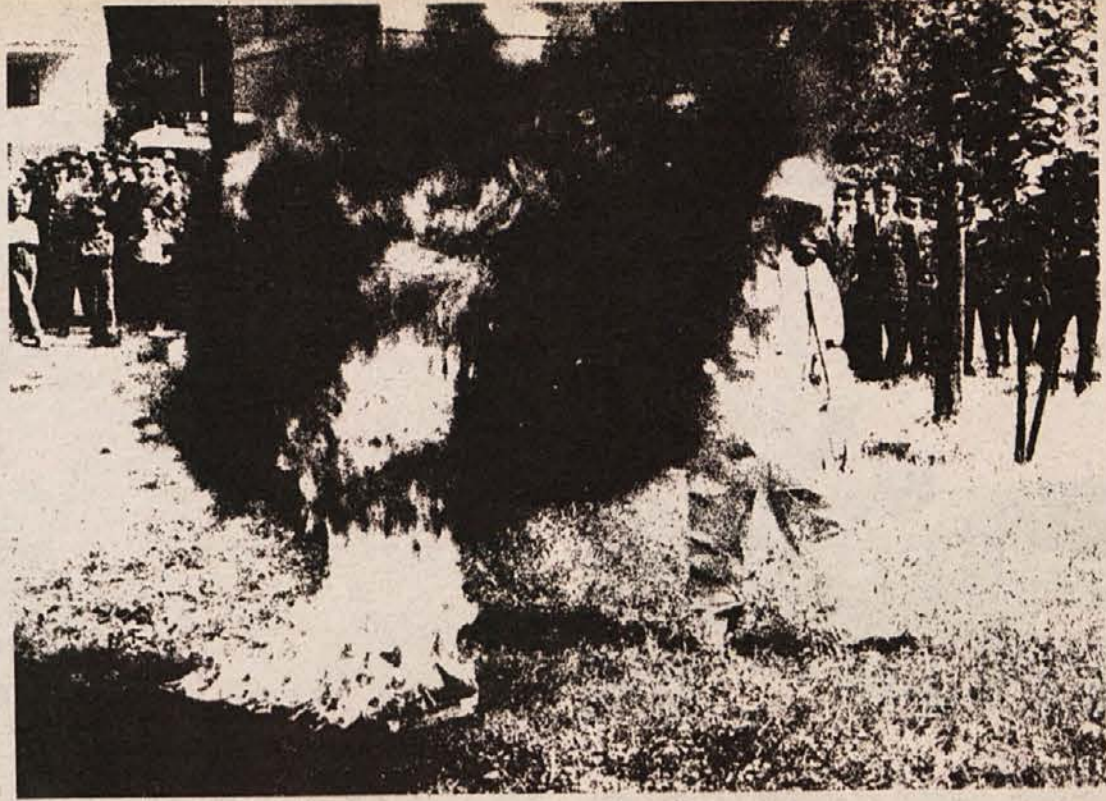
Meč, 6. stol.

Sulična ost iz 6. stol.

Občinska gasilska zveza sevniške občine je pričela že pred leti z izredno uspešno obliko prosvetljevanja občanov: tudi po najbolj zakonitih vaseh, kjer ni niti gasilskih trojk, prirejajo prikaze sodobnega gašenja. Že na prvi pogled je jasno, da ne gre za gasilske vaje v starem smislu. Ponavadi sicer zatuli celo sirena za požar, to pa je le bolj zaradi propagandnega učinka. Ob prodornem klicu sirene (če ne v bližini gasilskega doma, zadostuje tudi sirena na avtomobilu) se namreč v hipu zbere mnogo ljudi. Takrat pa vzame eden od sevniških poklicnih gasilcev — pred časom je bil to višji gasilski častnik Tone Simončič, sedaj pa poveljnik in vodja gasilskega servisa v Sevnici Martin Žnidaršič — v roke megafon, pove ljudem, za kaj gre, pomočniki pa med tem časom že namestijo veliki ponvi podobno posodo. Vanjo zlijajo ponavadi nekaj stera laka, ki je znan po gorljivosti. Poveljnik Žnidaršič zatem kot za šalo v trenutku pogasi nekajkrat višji plamen od njega. Z enim od priročnih gasilskih aparatov.

zanesljivi — stane komaj nekaj več kot dobra pletenka vina. Če zagori avto, aparata pa ni pri roki, se mora nesrečnik ponavadi, če že odnese kolikor toliko zdravo kožo, spet uvrstiti na čakalno listo za nov avto, če je seveda kreditno sposoben. Obvezno avtomobilsko zavarovanje namreč v večini primerov ne krije tega rizika.

Sevniški gasilci so v Loki še pokazali, kaj zmorejo novi aparati na vodo. Žnidaršiču sicer ni uspelo povsem zatreti velikanski plamen mešanice bencina in suhega laka. Take nenavadne mešanice običajno v gospodinjstvih niti ne gasimo. Ta aparat je izredno primeren za gašenje notranjosti prostorov, kar dobro vedo gasilci, ki posredujejo po hotelih. Razpršena voda pod silnim pritiskom se namreč kmalu posuši po zavesah, tapetah ali drugem oblazinjenem pohištju, medtem ko se nadležnega prahu z aparata S-9 ni mogoče zlahka rešiti. Je pa to seveda manjše zlo, kot če zgori vse skupaj.

Velika množica, zbrana na prireditvi v Loki, je bila navdušena nad pogumom poklicnega gasilca Milana Kajiča. Le-ta je namreč v opremi, podobni astronautom, brodil po plamenu, ki so ga prej gasili z aparati. Posebna obleka iz templeksa namreč lahko štiti telo tudi dve uri. Za toliko seveda ne zadostuje zrak iz dihalnega aparata. Tisti, ki ga imajo Sevničani, pa vseeno omogoča varno delo v ognju do pol ure. To pa bi bila že izredna smola, gasilec bi ponesrečenca ob pomoči tovarišev vsakor izvelkel že prej.

Sevniški gasilski servis si je z dolgoletnim vestnim delom pridobil zaupanje širom po Posavju in tudi drugod. Strogi požarnovarnostni predpisi nalagajo delovnim organizacijam redne preglede gasilskih aparatov. V Sevnici jih v okviru zahtevnih standardov zagrebškega Pastorja tudi polnijo. Poveljnik Žnidaršič opaža zadnja leta gasilsko prosvetljenost občanov. V samem servisu prodajo namreč na leto že najmanj dvajset malih aparatov, s katerim je mogoče rešiti goreči osebni avtomobil. Vsaj deset naprednih gospodarjev je kupilo večje aparate za zaščito svojih gospodinjstev. Tega ne delajo iz nezaupanja do gasilcev. Le-ti prihitijo po tradicionalni srčnosti na pomoč vsakomur v stiski kadarkoli in kjerkoli. Znana resnica pa je tudi, da je lažje pogasiti mali kot veliki ogenj. Tako je pri vsakem začetnem požaru. Zato pa so predvidene „bombe“, ki to niso!

ALFRED ŽELEZNIK

„BOMBE“ PROTI OGNJU

Ob takem alarmu v Žabjeku nad Sevnico so ljudje mislili, da gre zares. Nekaj je k temu pripomogel dim, ki so ga bili okrog vasi „podtaknili“ gasilci. Res se je prenekateri prav zares ustrašil, na kraju pa so bili vsi skupaj hvaležni gasilcem za poduk. Sodobno gašenje z gasilskimi aparati — zdečimi bombami — so delavci sevniškega gasilskega servisa prikazali tudi na gasilskem dnevu občine Sevnice in ob 95-letnici loških gasilcev konec julija. Tone Šeško iz Jutranjke, ki sicer bdi nad strokovnim delom sevniške operativne, je najprej zažgal polno plinsko jeklenko. Le-to premore domala že vsako gospodinjstvo; kljub vsestranski uporabnosti in nizke cene pa so ravno take jeklenke zapečatile že usodo prenekaterih kuhinj. Namerno nismo zapisali povzročile, zakaj če gori, ponavadi gori malomarnost, ko marsikdo šteti pri dinarju, kolikor stane usodno tesnilo ali nekaj več, kot stane gumijasta cev za spoj med jeklenko in štedilnikom. Če že sikne plamen, pa še ni eksplodiralo, je mogoče jeklenko v hipu pogasiti s pritiskom na sprožilec „bombe“ — aparata CO2 ali prahu — S-9, kot je to storil Martin Žnidaršič v Loki kar nekajkrat zapored.

Posebno v času dopustov zagori kot bakla tudi nemalo avtomobilov. V osebnih vozilih še ni obvezno imeti mali aparat na prah. Mali Pastorjev aparat — uvoženi so nekaj cenejši, a niso tako

KO JE IMELA BELA KRAJINA NAJVEČ ŠOL

Znano je, da je ljudska oblast po kapitulaciji Italije na osvobojenem ozemlju organizirala partizanske osnovne šole in drugo šolstvo in tako je Bela krajina kot največje slovensko osvobojeno ozemlje tako rekoč v vsaki vasi dobila šolo. Ne prej ne kasneje v Beli krajini ni bilo toliko šol.

Vendar je nekaj partizanskih šol v Beli krajini delovalo že pred italijansko kapitulacijo. Ena prvih je bila v Dragah; ustanovila sta jo v začetku marca 1943 okrajni narodnoosvobodilni odbor za Žumberak in občinski odbor Radatoviči. Prvi učitelj na tej šoli je bil Gabrijel Bogdanovič, borec Gubčeve brigade. „Pri Grospljem sem bil ranjen in sem se zdravil v partizanski bolnici v Radatovičih,“ se spominja Bogdanovič, ki živi danes kot upokojenec na Hrastu, v sosesčini svojega prvega delovnega mesta. „Ko sem okreval, so me kot predvojnega dijaka gimnazije določili za učitelja v šoli v Dragah.“

Šolski okoliš je obsegal vasi Drage, Dole, Hrast in Popoviče, učencev je bilo 39, Bogdanovič pa je učil vse, od 1. do 6. razreda. Za šolo so izbrali eno sobo v Damjanovičevi hiši v Dragah. „To hišo so Italijani požgali že 1942, en del hiše je pogorel, v drugem pa je bil potem naš razred,“ so pripovedovali učitelj in njegova nekdanja učenca Janko in Niko Damjanovič. „Če bi živel tristo let, ne bi pozabil svojega prvega učitelja, ki me je naučil pisati in brati,“ zatrjuje Niko Damjanovič, ki živi danes v Metliki; še danes sva prijatelja, kličem pa ga Učo.“

Učitelj in učenca na kraju, kjer je stala partizanska šola v Dragah

Janko Damjanovič je edini od vseh učencev, ki še živi v Dragah. Takrat smo hodili v šolo otroci letnikov od 1929 do 1935. Danes smo raztepeni po vsej Jugoslaviji, Nemčiji in Ameriki, sem ter tja pa se zberemo v Dragah; Učo ima naslove od vseh in radi pridejo, kadar jih obvesti, da obudimo spomine na tiste dni.“

Otroci so bili razdeljeni v dve skupini: dopoldne je bil pouk od 7. do 12. ure, popoldne pa od 12.30 do 17. ure. „Težko je bilo s šolskimi potrebščinami; nekaj tablic in grafit smo dobili iz Metlike, zvezkov seveda niso imeli in so uporabljali namesto tega vse mogoče, vsak papir je prav prišel, pisali so na stare papirne vrečke. Berila smo imeli predvojna, redno pa smo dobivali bilten, ki so jih izdajale partizanske brigade. Ti bilteni so nam služili za učenje branja in za spoznavanje partizanskega boja. Večkrat smo imeli tudi, danes bi rekli, šolo v naravi, združeno s izletom.“

Šli smo v kraje, kjer so bile znane partizanske bitke, tako da smo si na kraju samem ogledali tisto, kar smo prej brali v biltenih,“ je razložil učitelj Bogdanovič.

Učiteljev delovni čas ni bil določen, po pouku je vodil vsak večer razne sestanke ali so prirejali mitinge, plesali kolo, recitali ob ognju. „Seveda tudi plače nisem imel. Vsak dan sem bil na hrani v drugi hiši; takrat je vas Drage štela okoli 50 hiš. Evidenco, kje bom tisti dan jedel, so vodili otro-

Janko Damjanovič

ci.“ Bogdanovič je povedal, pritrčila pa sta mu oba učenca, da so vsi otroci zelo radi hodili v šolo. „Če so nas starši nagnali na pašo, smo tudi od tam ušli v šolo in raje pustili, da je živina zašla v škodo. Tudi v hudi zimi smo prišli v šolo, čeprav nismo imeli čevljev in smo si noge ovili kar s cunjami.“ V razredu je visela Titova slika, ki jo je narisal sam učitelj. „Našega učitelja smo imeli raje kot očeta,“ zatrjujeta nekdanja učenca te partizanske šole.

Najtežje je bilo junija 1943, ko je bila italijanska ofenziva. „Italijani, ustaši in Nemci so bili že v Metliki, ko smo bili mi še v šoli. Že prej nas je učitelj poučil, da moramo pred tako nevarnostjo skriti knjige in druge šolske potrebščine, on je poskrbel za arhiv, potem pa smo se poskrili po hosti. Prav tako je bilo oktobra 1943, ko smo doživeli nemško ofenzivo. Takrat je veljalo: šuma ti mati, hriba se hvati!“ pripovedujeta Janko in Niko.

Šolarji iz Drag so redno obiskovali partizanske bolnišnice v Radatovičih, Buličih in drugih bližnjih žumberških vaseh. Za ranjence so zbirali hrano in vedno pripravili recitacije, pesmi. „Ranjenci so bili zelo veseli našega obiska in so ob programu, ki smo jim ga pripravili, večkrat od ganjenosti jokali,“ je povedal Bogdanovič in dodal, da je bila najhujša kazen za učenca, če mu ni dovolil, da bi šel z njimi v bolnišnico ali na izlet. „Naspluh pa so bili vsi učenci zelo prizadevni in so se

Gabrijel Bogdanovič

radi učili,“ jih pohvali. Na koncu prvega šolskega leta, ki je trajalo do 15. avgusta 1943, je izdelalo vseh 39 učencev, največ je bilo prav dobrih.

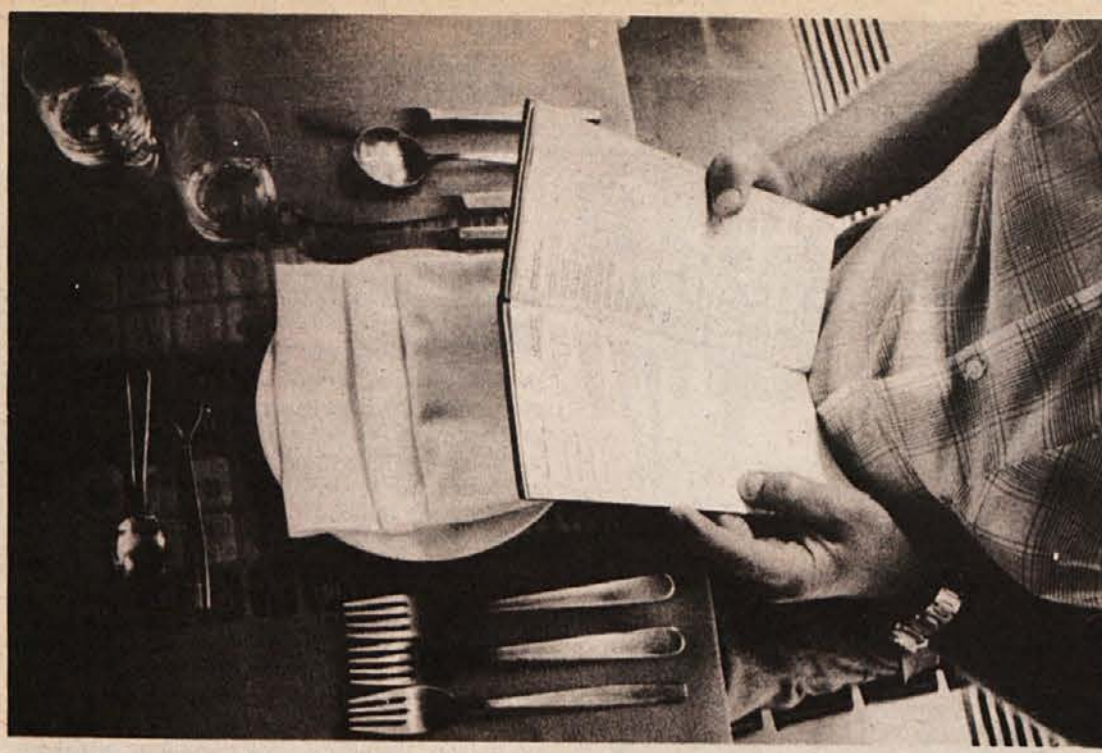
„Spričeval ni bilo, na končno slovesnost smo povabili vse starše učencev. Tam sem za vsakega posebej povedal, s kakšnim uspehom je izdelal, in poleg tega smo za vsakega prebrali tudi njegovo karakteristiko.“

Po petnajstih dneh počitnic se je novo šolsko leto začelo 1. septembra in učitelj je poleg branja, pisanja, zgodovine, jezika in drugih predmetov starejše učence učil tudi streljati s puško. Bogdanovič je v Dragah učil do konca 1943, potem pa ga je zamenjala učiteljica Slavojka Kirac.

Drage so svoj najhujši dan doživele aprila 1944, ko je osemnajst nemških avionov bombardiralo vas in jo polovico uničilo. „Sreča je, da so bili takrat ljudje v glavnem po poljih, tudi vsi šolarji smo tisti dan pomagali staršem. Ena bomba je padla tik zraven šole... Ta dan so bombe ubile štiri vaščane,“ pove Janko, ki se živo spominja tistega strašnega dne.

Šola v Dragah je delovala še nekaj časa po vojni, potem pa so jo preselili na bližnji Suhor. Drage pa si od bombardiranja niso nikoli več povsem opomogle. Nekdaj vas s 50 hišami jih šteje danes 20, od tega pa le v trinajstih stalno živijo ljudje.

A. BARTELIJ

PO ČEM JE DOLENJSKI TURIZEM

V zastareli razlagi besede turizem najdemo tudi stavke: potovanje za oddih in zabavo. Danes pa bo takšna definicija popolna le, če oddihu in zabavi prištejemo še kupček denarja. Takšen je turizem. Nekoga bogati, drugega siromaši; in če je verjeti številkam, bo letošnja turistična bera doobra napolnila blagajne, tudi dolenjske. Tako je pokazal obisk v Dolenjskih in Šmarjeških Toplicah ter Otočcu. Ponudba, cene, velikosti zrezkov, udobje? Odgovor bo skušal dati naš zapis.

Šmarješke Toplice so polne, tudi zasebne sobe v zakupu. Pa ne zgolj po zaslugi sveže prepleskanih reklamnih panojev ob cesti, kajti 250 let stara tradicija termalnega vrelca je dragocen in trden dokaz v rokah turističnih delavcev, turistom pa svojevrstno zagotovilo. Omenjati zdravilne lastnosti 32° Celzija tople vode verjetno ni potrebno, mogoče le to, da k ponudbi sodi tudi ugodna predapljska klima, Krka, bližnja lovišča, izleti v Kostanjevico, Pleterje, na Bazo 20, redni tedenski pikniki, ki jih organizirajo za goste, in še kaj.

Cene (brez komentarja) so takšne: po koledarju prirojena poletna sezona je od 16. junija do 15. septembra, dnevna uporaba sobe v tem času pa znaša od 200 do 300 din, medtem ko velja dnevni penzion za eno osebo od 220 do 260 din. Gostje hrano pohvalijo, posebno pa so zadovoljni z domačimi štruklji, odojki, jagenjčki; tudi porcije niso majhne. Za čez robove krožnika segajoči dunajski zrezek boste v Šmarjeti odšteli 50 din, enako tudi za porcijo pršuta. Poglejmo še ostale cene: goveja juha z rezanci velja 10 din, naravni zrezek 48, porcija ocvrtega piščanca 45, telečji zrezek z gobami 55, ražnjiči 45, čevapčiči 40 in porcija zelene solate 10 din. Za sleherni žep to vendarle ni. Še pijača: liter cvička, za katerega zagotavljajo, da je pristen, velja 50 din, metliške črnine 60, za steklenico piva ali radenske je treba odšteti 12, in coca cole 10 din.

Garni hotel na Otočcu, ki je zadnje čase pravo pribežališče vrhunskih jugoslovanskih športnikov

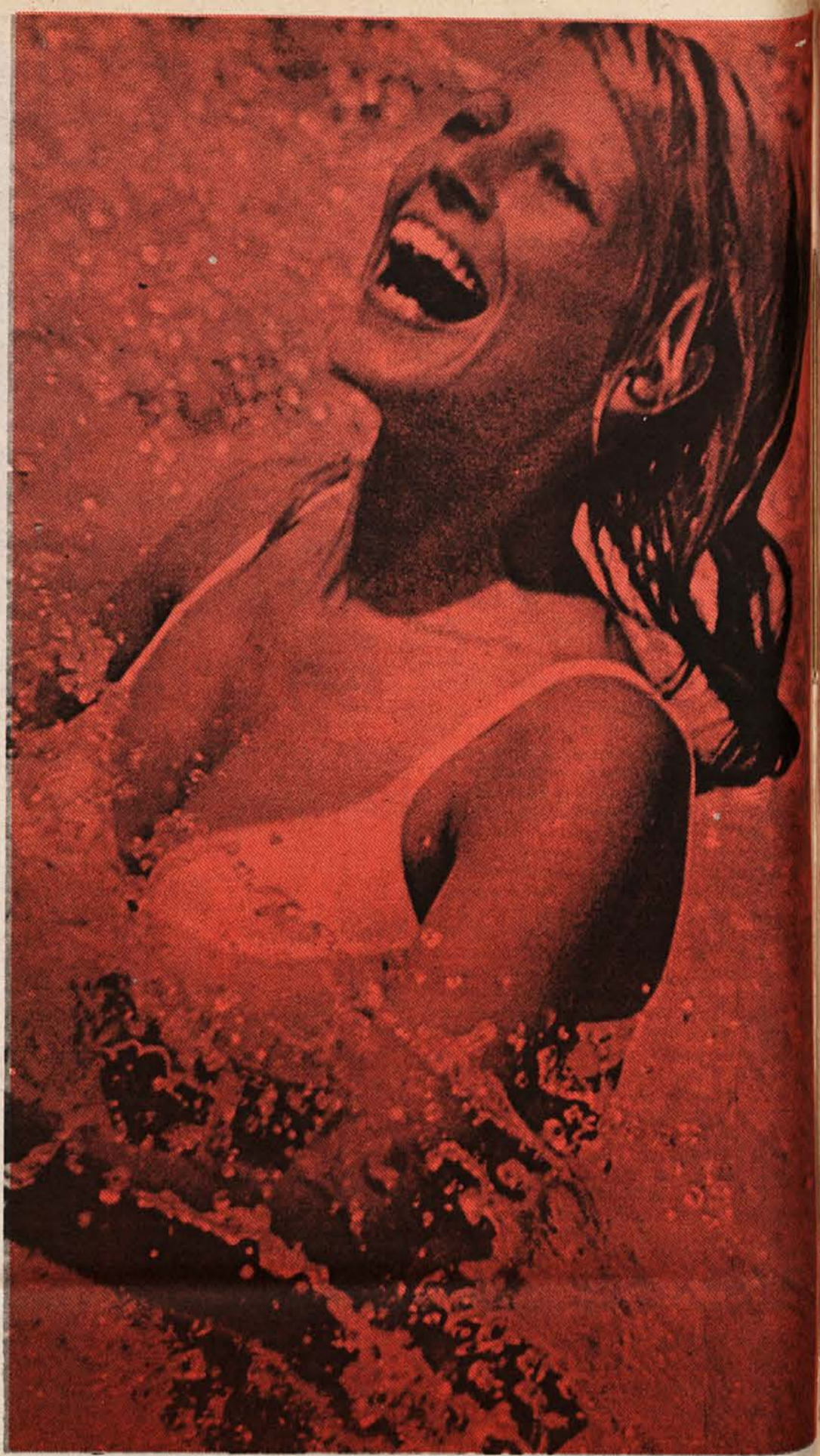
(vsa sreča), se ta čas z zasedbo ne more ravno pohvaliti. Udobne in sodobno urejene sobe, zraven njih pa še bazen, savna, TRIM steza, so premajhen magnet za stalne goste, od tranzitnih pa, tako na Otočcu sami trdijo, ni velikega zasluga. Tamkajšnjim turističnim delavcem pa se je letos izmuznil iz rok še en adut: lov in ribolov sta „odpovedala“ sodelovanje. Še bolj kot dolenjske ribiče je namreč tudi turiste prizadel novi zakon ribiške družine Novo mesto. Dnevne karte so bajno drage, o kakršnihkoli popustih ali olajšavah za turiste pa ribiška družina noče nič slišati.

To je eden od vzrokov (če ne celo poglavitni), da so nekatere tuje agencije prekinile sodelovanje z Otočcem. Turistični delavci sedaj iščejo nadomestilo v uvedbi konjskega športa; prvi gostje naj bi se povzpeli v sedlo že v kratkem.

Ob navedenih pomanjkljivostih v ponudbi pa so tudi nekatere pripombe zaradi visokih cen upravičene. Dnevni penzioni v sezoni veljajo 260 do 300 din, medtem ko so cene hrane in pijače na Otočcu precej višje od tistih v Šmarjeti. Nekaj primerov: goveja juha z rezanci stane 14 din, porcija pršuta 48, naravni zrezek 54 in dunajski 55, porcija ocvrtega piščanca je 50 din, enako ražnjičev, medtem ko boste za čevapčiče na Otočcu odšteli 42 din, telečji zrezek z gobami 65, za nekaj peres zelene solate pa 12 din. Še pijača: liter cvička velja 65 din, steklenica piva 15, radenske 20(1) in coca cole 12 din. Nič čudnega, če so se ob takšnih cenah mnogi zatekli k vodovodnim pipam.

Že znani in opravičljivi razlogi zamude pri obnovi Dolenjskih Toplic so turističnim delavcem odzrli nekaj denarja, toda sedanji videz zdravilišča (ki je — mimogrede povedano — danes eno najbolj in najlepše urejenih pri nas, zagotavlja uspešno turistično leto. Cel kup novosti, od urejenosti sob do nove sodobne tehnologije v bazenih in še česa, zagotavlja gostom pravo udobje. Prištejmo še izlete v okolico (program je podoben tistemu iz Šmarjeških Toplic), piknike.

Nastevanje cen bi vzelo preveč prostora, kajti od stavbe do stavbe so različne. Poglejmo le cene menuev, ki jih ponujajo za skupna kosila ali večerje. Najcenejši je 60 din, najdražji pa 145. Še vsebina slednjega: postrv v marinadi, goveja juha z žlinkrofi, gobova rižota, obložena kijejska za-rebrnica, sezonska solata, sadna kupa in kava. Od

specialitet iz tamkajšnje kuhinje pa omenimo le ajdove žgance, odojka, jagenjčka, dolenjski želodec, termalne palačinke, dolenjsko pojedino, gibanice, purico in še kaj.

Zapis, pa naj izzveni še tako optimistično, kaže med drugim na precejšnjo monotonost dolenjskega turizma. In to navzlic lepotici rek, Krki,

bogatom dolenjskim gozdovom, ki ohranjajo pre nekatere zanimivost, zgodovinskim spomenikom, neprecenljivi kulturni dediščini in še čemu. Za razmišljanje in ugotovitve bo časa še dovolj, pričakajmo pa naslednjo Prilogo, ki bo pred nas prinesla turistično podobo in ponudbo krajev vzhodne Dolenjske.

BOJAN BUDJA

HOLANDSKA NOVOMEŠČANKA

prihajajoči pomladi povedati o vaši, pravzaprav tudi najini domovini ...

Tako nekačje je pred kratkim na našem uredništvu pripovedovala Holandka Scharlotte Beckers, doma iz severnjaškega Heerlena. Čeravno se ni rodila v Sloveniji, se ima za pravo Slovenko. Njena mati Franciška Puc, poročena Kauring, je namreč Novomeščanka. Še prav dobro se je spominjajo starejše meščanke. Bila je

odlična šivilja in Kar žal jim je bilo, ko je s svojim fantom Kauringom iz Zidanega mosta sklenila, da si bo poiskala še boljše kos kruha v Nemčiji. S trebruhom za kruhom sta odšla leta 1919. V nemškem Morsu sta pričakovala veliko lepega, sprejela ju je beda. Vendar je mladi slovenski par sklenil, da bo ostal. Poročila sta se in 1921 je na svet prišla Scharlotte.

„Čeravno je oče pričakoval, da bomo kmalu zlezli na zeleno vejo, smo še štiri leta živeli precej bedno. Nemci so moje starše občudovali. Delali so, kot delajo vaši kmetje: pridno, brez oddiha, brez kletvic na ustih. Ko sem dopolnila tretje leto, smo nemško deželo zamenjali za novo domovino: odselili smo se v 150 km oddaljeni Heerlen. Tu so se za našo družino začeli boljši časi. Oče je bil spreten električar. Sam je naredil radio in v mestu smo bili prvi, ki smo imeli pojočo skrinjo. Kmalu so za to zvedeli tudi meščani in hobi je oče spremenil v dodaten zaslužek ...”

Družini Kauring je šlo vse bolje. Slovenci so v oddaljeni novi domovini znali uporabljati um. Prvi mož družine je tudi zaradi bolezni zapustil rudnik in se poskusil s trgovino. Tudi na tem področju je dolenjsko-štajerska družina hitro uspela.

„Imela sem osemnajst let, ko smo se odločili, da prvič obiščemo domovino mojih staršev. V Slovenijo smo šli vsi štirje: oče, mati, brat in jaz. V domovini z jezikom nismo imeli težav. Zato je namreč že doma v Holandiji poskrbela mati. Ko smo obiskali sorodnike, so bili vsi navdušeni, da znamo po domače tudi otroci. Mati je bila na to zelo ponosna, omenila pa je, da nas poslej najbrž ne bo tako kmalu v Novo mesto, kajti grozila je vojna.”

Svetovni spopad so občutili tudi Kauringovi. V prvih letih se jih je nekako izognil. Ker se jim je ponudila lepa priložnost, so kupili novo stavbo v središču mesta. Takoj so nadaljevali s trgovino in lepo napredovali. Ko so po mestu padale bombe, ni nobena poškodovala njihove stavbe. Že so se

oddahnili, ko je priletela še zadnja pošast: padla je na njihovo hišo in uničila vse. Vendar se Slovenci niso predali, takoj so začeli obnavljati. 1946 se je Scharlotte poročila, štiri leta kasneje pa je mladi zakonski par Beckers začel na svoje. Kupila sta veliko hišo in jo preuredila v gostišče.

„Bilo je težko. Delala sva po 15 ur na dan in uspehi so se začeli vrstiti. Zato je moja mati, ki ima posluš za poslovnost, predlagala, da bi trgovino povečali. Očetovo trgovino so starši prepustili bratu in lahko rečem, da je naša družina postala prej bogata kot revna. Vendar pa je za največje bogastvo, ki smo ga dobili od staršev, poskrbela mati. Vedno je namreč zahtevala, da se doma pogovarjamo izključno slovensko. Bržkone niti ne ve, kako sem ji za to hvaležna ...”

Pisalo se je leto 1952, ko so Holandci ponovno prišli v Slovenijo. In od tedaj naprej so prišli v Jugoslavijo vsako leto. Najpogosteje na morje; Lote, kot rečejo holandski Novomeščanki Beckersovi Novomeščanci, pa se je pred nekaj leti odločila, da bo prihajala izključno v deželo materine mladosti. Naseli se v Šmarjeških Toplicah in nato pripravila izlete. Najraje gre med preproste ljudi. Menda ga ni Dolenjca, ki bi ji verjel, da je Holandka. Scharlotte namreč zavija po staronovomeško, tako da jo je veselje poslušati.

„Tako kot mati Franciška imam tudi sama dva otroka: hčerko in sina. Povedati moram, da je hčerko doletela materina usoda. Spoznala se je z nekim indijskim zdravnikom in odšla v Ameriko. Tam je povila, podobno kot moja mati in jaz, punčko. Prepričana sem, da bo hčerka taka kot jaz. Na stara leta bo srčno rada prihajala v svojo staro domovino. Pri vsem tem me boli le to, da bo njena domovina Holandija. Res, srčno žal mi je, ker se moja ‚kri‘ čez nekaj desetletij ne bo vozila po dolenjskih makadamskih cestah, ki znajo po svoje povedati toliko lepega o zame vedno izgubljenih časih moje matere.”

J. PEZELJ

KORAK V NOVO NOVO MESTO

Od znanih pečatov najbolje ohranjeni iz leta 1696 prikazuje sedečega ustanovitelja mesta vojvodo Rudolfa z vladarskimi insignijami. Tak lik se je pojavljal na večini znanih pečatov različnih obdobj in je bil vsakokrat nekoliko drugačen.

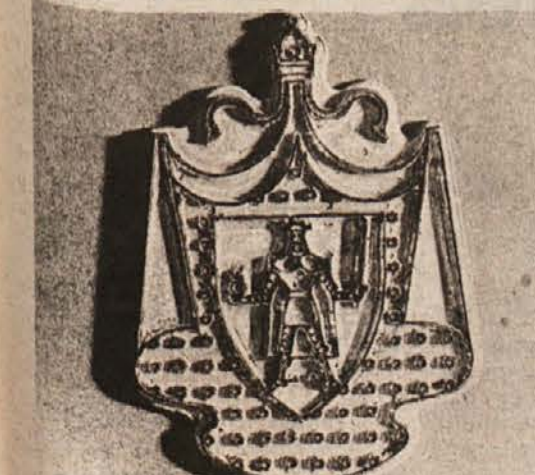
Mestni grb, kot ga je narisal J. V. Valvasor v 17. stoletju in prikazuje dokaj nespretno simboliko sedečega ustanovitelja. Sam grb je kasneje zavedel mnoge predelovalce v popolnoma izkrivljeno podajanje simbolov.

Grb Novega mesta, ki je izdelan na pročelju nove mestne hiše, zgrajene 1905 na Glavnem trgu. Grb je posebno neposrečeno popačen in poleg tega uvaja stoječo podobo ustanovitelja. Vsi dodatki baldahina in šotora so nesmiselni.

V vrsti sodobnih predelav grba objavljamo risbo Borisa Kobeta iz leta 1972, ki jo je arhitekt zasnoval za rezbarsko upodobitev grba za Dolenjski muzej, ki pa ni bila uresničena. Risba kaže do določene mere stilizirano upodobitev elementov. Resnejše risarske obdelave grba se ni lotil nihče, čeprav poznamo še predelave avtorjev M. Mušiča, J. Mežana in drugih, nekaj pa je tudi popolnih polomov — predvsem v novejšem času.

Še neodtisenjen kliše, delo arhitekta M. Mušiča, ki kaže način predelave grba v čistejšo obliko. Predelava je precej svobodna in vendar ne predstavlja tak način izpeljave, ki bi bila sprejemljiva za današnja izhodišča grafičnega jezika.

V vrsto dolgoročnih nalog smo v lanskem letu uvrstili tudi več let stara razmišljanja o poenotenju vseh dejavnosti, ki naj bi v prostor mesta vnesli nove, enotne, sodobne in učinkovite prijeme na področju vidnih sporočil (vizualnih organizacij in posameznikov, da ustvarijo znak svoje dejavnosti, vendar so rešitve ostale osamljene in nepovezane. Izid naštetega je nedvomno likovna podoba mesta, ki ni zavidanja vredna. Rečemo lahko, da je celo siromašna. Tako na nesrečo ne najdemo celovitega in kakovostnega bivalnega okolja v starem mestnem jedru, še manj v na novo nastalih soseskah in območjih strnjene individualne zazidave. V mislih imam barve, znake, usmerjanje, obveščanje, označevanje, nujno malo mestno opremo (smetnjake, kioske, oglasne površine, vitrine, plakatiranje in okraševanje...). Vsi ti in drugi prijemi nam ustvarjajo intimno bivalno okolje, ki ga označimo z izrazom dobro počutje, prijetno bivanje.

Začetek prizadevanj naj bi bila odločitev o znaku mesta, mestnih barvah in zastavi. Gre nedvomno za prvinske izrazne možnosti, ki nam jih nudi vsakdanje mestno dogajanje in v katerem ostali dejavniki iščejo in najdejo svoje mesto in soustvarjanje lastne pojavnosti značilnosti. Ker je dosedanje prizadevanje pripeljalo do pred kratkim prikazanega izida javnega natečaja za znak mesta (Dolenjska galerija 11. — 24. 7. 1978), naj bi ta zapis zakroženo orisal dosedanj potek.

PRIZADEVANJA

Zamisel o uvedbi načrtno določenega znaka mesta je stara že več let. Dozorela je z razmišljanjem, da je raven mestne in občinske uprave vendarle tista, ki poenoti prizadevanja širše družbene skupnosti in da je njen način pojavljanja izraz in dokaz sposobnosti le-te. Do sedaj verbalen način opisovanja značilnosti mesta se mora pričeti načrtno slikovno izražati. Ta prizadevanja so v razvitih okoljih že nekajkrat uresničena in tudi sam sem prepričan, da so resnične možnosti in našemu mestu take, da omogočajo uspešno potekanje naloge. Posebnega pomena v primeru Novega mesta je dejstvo, da je zamisel in pobudo strokovnih krogov premišljeno podprla tudi občinska skupščina, kar daje zagotovilo, da bo naloga lahko samostojno potekala v skladu z načeli javnosti dela in pravico do sodelovanja vseh, ki jih izid zanima.

IZHODIŠČA

Da bi oblikovali čim bolj enotna, pa vendar resnično prisotna mnenja o mestu, njegovi podobi, značilnostih, duhu in vsebini njegove pretekle in današnje podobe, smo iskali mnenja pri posameznikih in celo vseh občanih (poziv v Dolenjskem listu). Res je, da izid ni bil ravno navdušujoč, pa vendar je tudi ta dal temeljne misli. Strnemo jih lahko v del mnenj, ki so se opirala predvsem na tradicijo starega mesta, njegove idiličnosti in slikovitosti, krajevne posebnosti, ki naj bi temeljila na vrednotah preteklosti. Močno prisotna pa so bila seveda tudi dejstva, da danes Novo mesto prerašča stare okvire, da je značilno po svojem napredku in sodobnem, rastočem mestnem organizmu.

Gotovo bi premalo nudilo, če bi izbrali le eno od obeh mnenj. Zato smo vse skupaj strnili v gradivo, ki je bilo na razpolago za strokovni del naloge, izdelavo odgovarjajočega simbola, znaka mesta.

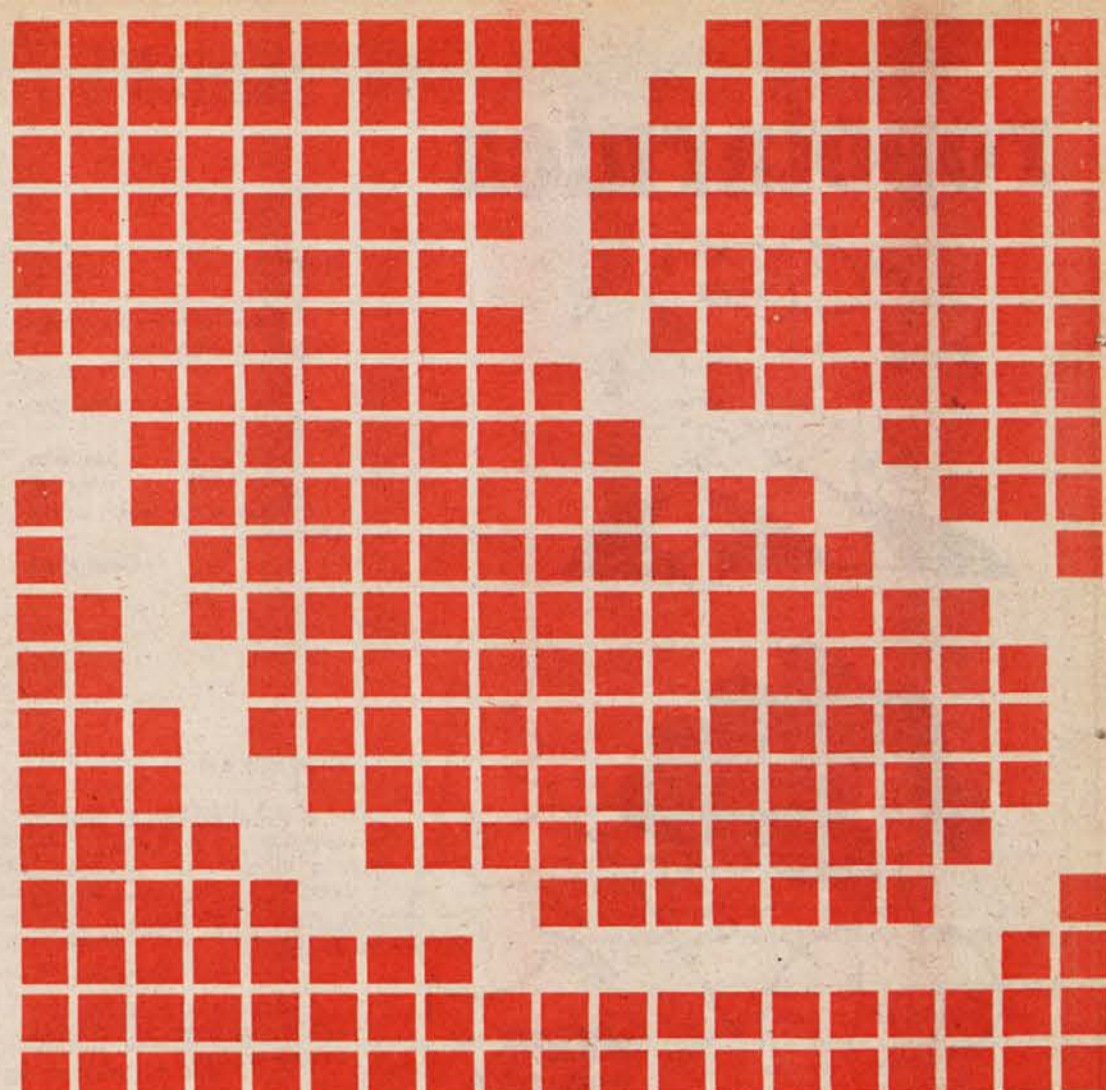
Mesto, ki ga oblikujemo danes, je iz preteklosti ohranilo izrazit geografski položaj na okljuku Krke, še nekako ohranjeno jedro starega srednjeveškega mesta in ob tem izrazito nepravilno širjenje v več smeri. Danes se Novo mesto želi razvijati v sodoben center, ki naj po moči doseže stopnjo regionalnega središča v sistemu policentričnega razvoja SRS. Vsa načrtovanja so vsaj delno sistematična, kot taka pa seveda temeljijo na dogovarjanju v okviru urbanističnega in družbenega planiranja. Prav ta načrtna rast naj bi bila značilnost mesta.

POVOD

Že precej časa ni razgibal mesta kakšen dogodek tako, kot se je to zgodilo letos, ko bomo imeli v mestu v gosteh jubilejno zasedanje Stalne konference mest Jugoslavije. Prireditev bo v metropoli Dolenjske v oktobru in zahteva zaradi svojega izjemnega pomena temeljite priprave. V splet posegov, ki smo jim že priča in ki jih bomo še videli, smo se odločili uvesti tudi skrb za kulturno likovno podobo našega bivalnega okolja. Ne samo zaradi tega dogodka, ki je sicer pomemben, vendar le enkrat, tudi zaradi možnosti, da ob njem preverimo svoje sposobnosti, smo se odločili za delo. Že davno bi potrebovali bolj urejen sistem usmerjanja in obveščanja, oglaševanja in reklamiranja. Siromašnost cestne opreme v starem jedru in novih naseljih je že ena glavnih težav pri higieni naselij, resnično neestetsko in nekulturno obveščanje in plakatiranje po naseljih nam ni v čast, tekmovalni način izobešanja znakov in napisov na trgovinah ni dostojen podedovane lepote starega mesta. Le teh nekaj primerov naj bo opozorilo, da sicer omenjeno delo, da bi dobili znak mesta ni le to, temveč terja naloga v nadaljevanju mnogo bolj korenite prijeme.

NATEČAJ

Izhodišča, ki smo jih lahko oblikovali po predhodnem zbiranju mnenj, so nudila dokaj bogato osnovo za pristop k strokovnemu delu naloge, izbiri grafičnega prikaza samega znaka mesta. Izbrali smo način, ki naj na najbolj demokratičen način omogoči vsem strokovnjakom in drugim sodelovanje, to je javni anonimni natečaj. Razpis natečaja je bil objavljen v dnevniku Delo. Društvo oblikovalcev Slovenije je prevzelo skrb za izpeljavo strokovnega dela natečaja in je zagotavljalo kakovostno raven izbrane rešitve z delegiranjem priznanih oblikovalcev v žirijo. Delo žirije je potekalo v skladu s pravilnikom o natečajih s področja oblikovanja. Nemajhno, a prijetno je bilo presenečenje žirije, ki je po podelitvi nagrad odprla zapečatenе kuverte z imeni avtorjev in ugotovila, da sta najboljši predlog pripravila domačina, Peter Simič kot avtor in sodelavec Borut Simič. Gre za potrditve znane ugotovitve, da lahko dober izid pričakujemo le ob globljem poznavanju problema, kar velja tudi pri nalogah na področju oblikovanja.

Osnovna črna risba znaka mesta kot ga predlaga prvonagrajeni elaborat na javnem natečaju (Peter Simič, avtor, in Borut Simič, sodelavec). Jasno je razvidno izhodišče: geografska lega starega jedra na okljuku reke Krke, vključeno v sodobno ortogonalno shemo, ki ponazarja urejenost mestnega organizma in njegovo zapleteno sestavljenost. Znak posrečeno združuje staro in novo.

O ZNAKU

Po razstavi znaka smo pričakovali večji odziv na izbor, ki ga je žirija predlagala kot novi simbol mesta. Žal, kot je že običaj v našem mestu, je bilo mnogo govoričenja, pa malo odločnih mnenj. Zato menim, da je vendarle prav, da to javno neodločnost nadaljujemo s trdno zastavljenim delom in pripeljemo stvar dalje.

O samem znaku pa vendarle še nekaj besed. Poleg že objavljenega teksta likovnega kritika Petra Krečiča iz Ljubljane bi morali dodati še javna mnenja, za katera sem že rekel, da ne prinašajo ničesar novega. Poleg izraze sodobnosti, ki jo znaku daje mrežasta struktura, so v znaku zastopane tudi značilnosti starega. Osnova mestnega znaka je tako njegova geografska lega na okljuku, pomolu, kot tudi staro mestno jedro, ki je na tem polotoku. Z izborom odtenkov modre in rdeča, pri tem je rdeča nosilna barva in modra spremljajoča, je avtor podal resnično plemenita odtenka, ki sta tako estetsko kot tudi pojmovno (aristokratsko, vladarsko rdeča in plemenita modra) povezani s tradicijo. Modernizacija strukture je prirejena na enostavno obdelavo (celo za računalniško risbo). Sestavni deli znaka so enaki in se lahko zamenjujejo.

Znak lahko povzame v razširjenem pomenu tudi območja mesta, ki so realno zunaj samega območja znaka (Bršljin, Mačkovec, Gotna vas, Drska), s tem narašča njegova vsebinska odprtost.

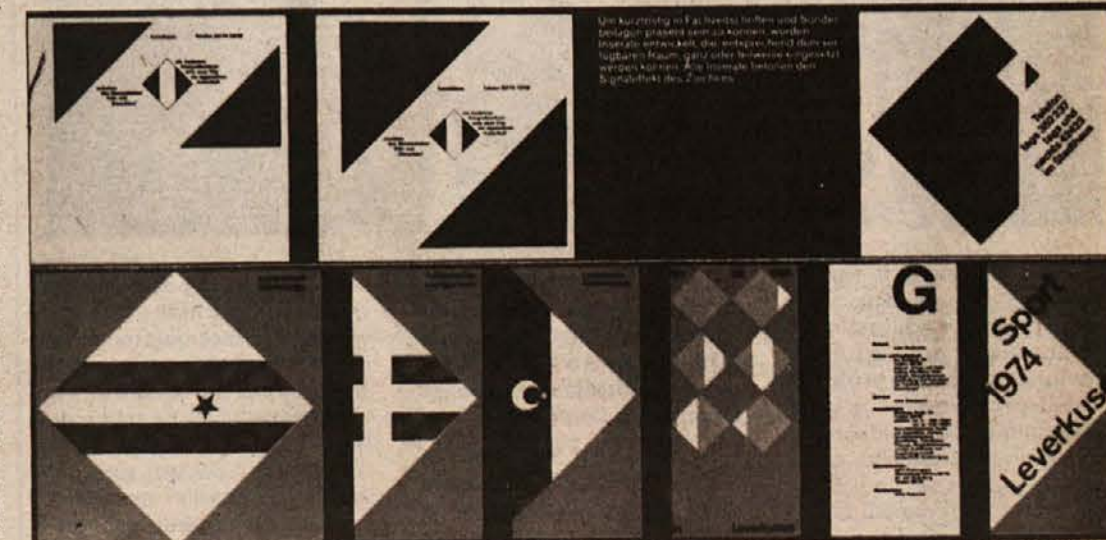
Predvsem pa bi veljalo opozoriti, da sam znak ne reši dosedanjih težav, ker gre predvsem za začetek sistema, ki naj mu bo znak le osnova. Trden sistem lahko nastane le tako, da bi vsi uporabniki likovnega jezika pri svojem pojavljanju upoštevali nastala izhodišča za celovito rešitev. To pomeni v neki meri tudi zamisel, da se vrsta do sedaj samogibno delujočih posameznih dejavnikov podredi redu, ki ga uvaja znak s sistemom sporočil. Morda bo nujno oblikovati načrtno službo za določanje likovnega jezika našega bivalnega okolja. In za kvalitetnejše rešitve nam mora biti jasna tudi pot, po kateri lahko pridemo do njih.

V BODOČNOST

Pričakujem, da bomo našli način, kako ob letošnjih prireditvah že najti pot in uporabiti predlagani sistem znaka in preveriti njegovo uporabo. Ne bi smeli prezreti tudi odziva strokovne kritike, ki se bo v bodoče z znakom Novega mesta pogosto ukvarjala, saj gre za nesporno kvalitetno rešitev. Mnogo bolj zapletena je namreč naloga, ki zahteva rešitve za izraz mestne dejavnosti, raznolikosti take družbene skupnosti, kot pa dovolj enotne dejavnosti neke delovne organizacije, ki ima ob tem še precej več reklamnih prijemov.

Primeri take vrste pri nas ni, na kakovostne rešitve v tujini pa lahko gledamo samo kot delno primerne vzorce, saj se način sodelovanja in odločanja pri nas vendarle razlikuje. Pokazalo pa se je, da danes likovni jezik po pomenu ne zaostaja za pisano besedo, in temu primerno se moramo v večjem številu zbrati za uresničitev predlagane naloge.

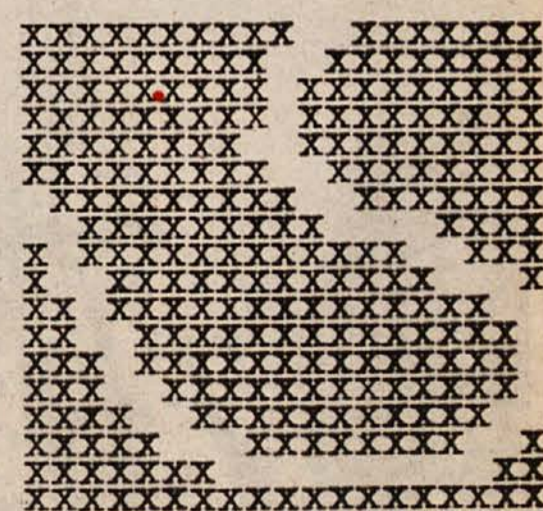
JOVO GROBOVŠEK

Čeprav imajo revnejši razpon uporabe, so v nekaterih mestih razvili izjemno uspešne sisteme. Znak ni samo nosilec temveč predvsem spremljevalec cele vrste likovnih sporočil. Primer mesta Leverkusena je kot usmerjevalec izpeljank. Primeri še: Augsburg, Rouane, Ivry, Milton Keynes.

Posamezne elemente znaka lahko kadarkoli zamenjamo z različnimi simboli, znaki posameznih udeležencev v mestnem življenju, znak mesta je tako obenem tudi znak kogarkoli, ki si ga izbere.

Preprosta varianta, ki pokaže uporabnost znakovne kompozicije za izvedbo na najpreprostejši način, v tem primeru s pisalnim strojem. Prav enak je sistem načrtovanja znaka s sodobnim računalniškim risanjem.

ropotarnica

O IDEJI

— Sveta ne premikajo lokomotive, marveč ideje.

Hugo

— V vojni idej umirajo ljudje.

Stanislav Jerzy Lec

— Ideje imajo veliko umrljivost.

Dean Rusk

O ŽENSKAH

— Povej mi vzrok: vem, da se za njim skriva ženska.

Beaumont

— Ženska zna iz nič napraviti tri stvari: klobuk, solato in prepir.

Sacha Guitry

— Ženske so v cerkvi svetniki, zunaj angeli, doma vrage.

George Wilkins

O GENIJIH

— Geniji imajo najkrajše biografije. Njihovi rojaki ne morejo o njih povedati ničesar.

Emerson

— Geniji so dinastija. Druge sploh ni. Nosijo vse krone, vključno trnovo.

Hugo

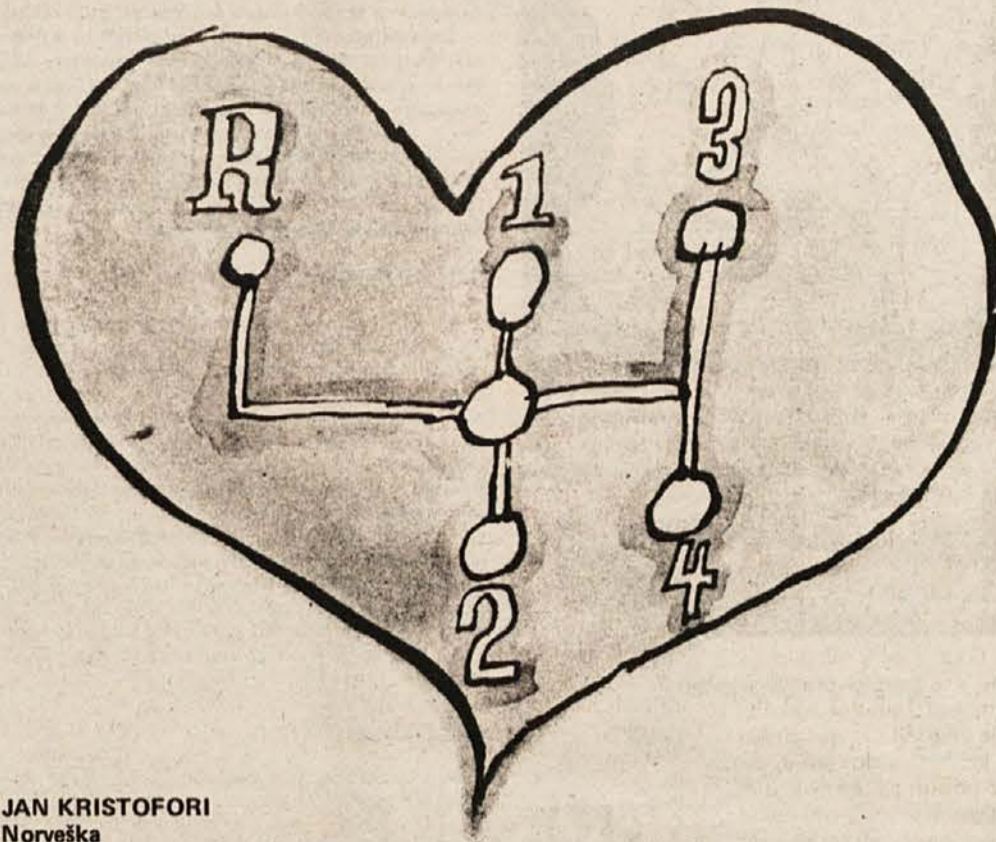
— Če nisi genialen, je najbolje, če se trudiš biti jasen.

Hope

brez besed

BRANISLAV OBRADOVIĆ
Jugoslavija

JAN KRISTOFORI
Norveška

naredimo iz frotirja

Letošnje poletje je nezanesljivo, glede vremena, zato moramo toliko bolj paziti, da bomo otroka zavili v suho in toplo oblačilo, ko pride navadno ves pomodrel iz vode. Navadnih brisač malčki nimajo radi in se jih branijo, ne zoperstavljajo pa se, če jim mama po kopeli ponudi tuniko iz frotirja ali pa neke vrste pelerino, kar vse lahko sešijete in ukrojite doma.

Posebno deklicam bo všeč, če bodo na plaži lahko opletele z dolgim krilom, pa tudi tunika, za katero dobro vedo, da je sicer nosijo le odrasla dekleta, se jim bo priljubila.

Moderni kimono kroji so tako enostavni, da ni mogoče zgrešiti in uničiti blaga, če se k delu dobro pripravite. Če vam izrezi in gumbi delajo preglavice, se jim lahko izog-

nete tako, da napeljete okrog vratnega izreza trak in ga zavežete. Z malce spretnosti se vam bo posrečila tudi kapa s žičnikom ali klobuček iz istega frotirja. Če pa želite, da bo vaša mala v kompletu, ji naredite še frotirasto torbo, v kateri bo nosila na plažo igračke ali kaj drugega, s čimer se rada zamoti.

R. BAČER

domaća lekarna kuštravi osat

Kdo bi si mislil, pa je vendarle res, da je tudi stoglavež, ali bolj znan kot kuštravi osat, zdravilna rastlina. Raste po suhih nasipih, peščenih ali kamnitih travnikih, cvete pa od julija do septembra.

V zemlji ima debelo rjavo in oleseno koreniko, iz katere zraste do 60 cm ali pa še več visoko okroglo, vejnato steblo sivkaste barve. Veje so

rogovilaste in robate, listi so spodaj pecljati, ostali sedeči. Posebnost kuštravega osata je v tem, da so krovni listi črtlasto suličasti ali trnato nazobčani in se končujejo v oster trn. So pa zvezdasto razprostrti, v kobulu pa so zbrani zelenkasti cveti. Iz njih se razvijajo z belimi dlačicami kriti plodovi.

Nabiramo koreniko, ki diši

po korenju. Ščepec posušene korenike je dovolj, da skuhamo čaj v skodelici vode, bolniku pa ga dajemo dvakrat na dan. Zelo pomaga pri vodeničnih oteklinah, pri kamnih v mehurju in raznih kožnih boleznih, pa tudi pri jetiki, oslovskem kašlju in koliki. Zunanje uporabljamo čaj za izpiranje vnetih oči ali pri vnetju srednjega ušesa.

lovski zrezek

FRANCI BORSE

V času gob lahko pripravite doma malo drugačen zrezek, bodisi s svežimi ali pa z vložnimi gobicami. Recept nam je dal Franci Borse, kvalificirani kuhar iz gostišča Prinovec pri Šmarjeških Toplicah.

„Na osebo potrebujemo 20 dkg vležane gobeje bržole. Zrezek potolčemo, ga solimo in popramo in ga na vroči ma-

ščobi na pol opečemo. Posebej na maščobi pripravimo omako. Na osebo računamo 1 žličko naribane čebule, ki jo prepražimo, da zarumeni, dodamo pol žličke naribane kisle kumarice, 2 žlički sesekljanih gob. Malce dušimo, nato pomokamo in zalijemo z juho. Ko omaka prevre, dodamo zrezek in ga še malce duši

mo. Nazadnje pridenemo še žličko kisle smetane in žličko rdečega vina.

Zraven serviramo kruhove ali zdrobove cmoke in solato po želji. Recept je mišljen z vložnimi gobami. Če imamo sveže jurčke, jih moramo prej popariti, odcediti in sesekljati, šele nato jih damo v jed.“

Obzorja

prebrali smo

V OMAMI BRANJA

Konsalikov roman „V omami LSD“, katerega prevod v slovensčino smo dobili že pred leti, je ponovno prišel na knjižni trg, tokrat pod zaščitnim znakom lastovke, se pravi v medzaložniški zbirki Žepna knjiga. Da se je to delo uvrstilo v program zbirke, je verjetno zaslug bralcev samih, saj so prvo izdajo romana „o nevarnosti mamili“ pokupili. Sedaj prihaja na police knjigarn, samopostrežnih trgovin in kioskov, kjer vse naj bi bile žepne knjige dostopne, v nakladi 8000 izvodov.

Heinz G. Konsalik nikakor ni novo ime v slovenski prevodni književnosti. Ta plodni nemški pisec se je učvrstil tudi pri naših bralcih, kar samo dokazuje, da je njegov posluh za bralnost doje izbiriti teme, ki so aktualne, ne ravno preveč površinske, hkrati pa njegovemu pisanju dajejo čar resnega čtiva.

Tak je tudi roman „V omami LSD“. V njem Konsalik opisuje nemško družbo, kakor se dokaj stereotipno kaže skozi srednjo plast bogatih meščanov. Pet kameradov, ki so preživeli grozote ruske fronte, družijo dobro nemško prijateljstvo. Od prijateljskih zabav in srečanj preidejo v razuzdanosti in k mamilom; droga LSD povzroči hude zaplete, umor, maščevalnost, sovraštvo, uničenje kameradov. Ob ogroditvi zgodbe obeša Konsalik vse tisto, kar ljudje radi svetovljanstvo, psihologija ipd. Pisatelj je vpletel v roman precej aforizmov in misli o sodobni Nemčiji, iz katerih je zaslediti duh razočaranja, a tudi upor-

nosti in vztrajnosti. Tu in tam pa v romanu otožno zaduha tudi uničeni sen o večvrednosti nemškega naroda.

Za poletni čas primerno branje!
M. MARKELJ

knjige

O VLADIKI

Ob 130-letnici Njegoševga „Gorskega venca“ prihaja na slovenski knjižni trg znanstvena monografija o največjem črnogorskem pesniku in vladiki pod naslovom „Petar II. Petrovič Njegoš v svojem času in prostoru“, ki jo je napisal črnogorski znanstvenik dr. Jevto Milović, redni profesor filozofske fakultete v Zadru. Dr. Milović je v dolgih letih zbral o Njegošu skoraj vse zgodovinsko gradivo iz naših in tujih arhivov, bibliotek in muzejev in ga obdelal v številnih razpravah.

Milović v svoji knjigi pušča, da govore o Njegošu in razmerah, v katerih je delal, samo arhivski in drugi dokumenti. Večina teh dokumentov je delo avstrijskih, ruskih in turških policijskih organov, vohunov in politikov, ki so nadzorovali skoraj sleherni korak črnogorskega vladike. Čeprav so ta poročila v glavnem sovražno razpoložena, ne morejo mimo Njegošove genialnosti in odločnosti pri reformiranju siromašne in svobodoljubne dežele.

BRIONSKE DISKUSIJE

V času, ko so pripravljali zakon o združenem delu in zakon o združevanju organizacij združenega dela v splošna združenja, so na Brionih potekale obširne razprave o vseh važnejših vprašanjih naše družbeno ekonomske ureditve. V razpravah je sodeloval tudi Edvard Kardelj. Del svojih neobjavljenih govorov v razpravah je Kardelj združil v celoto, ki prihaja med bralce v obliki knjige „Svobodno združeno delo“. Knjiga je dejansko ena od dvojice knjig, ki nosijo podnaslov „Brionske diskusije“. V nji je avtor opozoril na pozitivne izkušnje samoupravne prakse pri izvajanju zakona o združenem delu. Te izkušnje so lahko opora za nadalj-

EDVARD KARDELJ SVOBODNO ZDRUŽENO DELO BRIONSKE DISKUSIJE

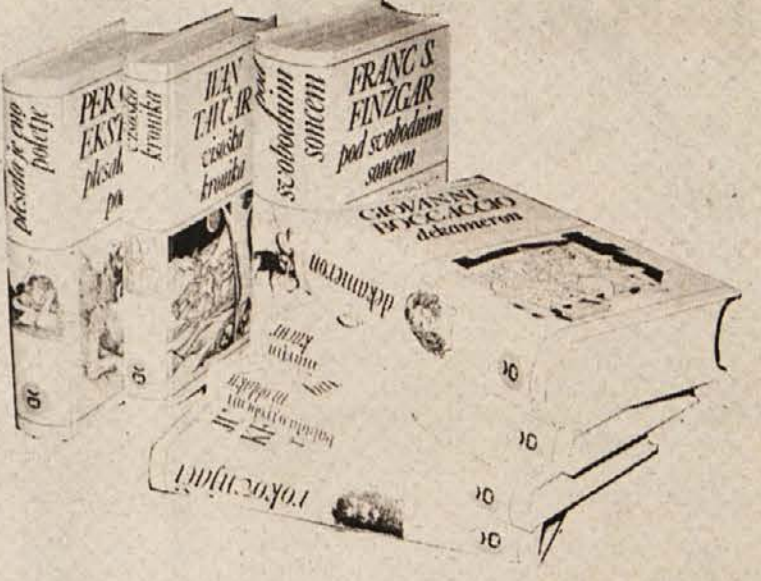
njo graditev odnosov v svobodnem, samoupravnem združenem delu. Predvsem pa so v nji pomembna opozorila na probleme, ki se pojavljajo v združenem delu, ko gre za povezovanje združenega dela po načelih dohodka.

Knjigo je izdala Državna založba Slovenije, naprodaj pa je po 200 dinarjev.

DELO, SPOMINI, SREČANJA

Ob sedemdesetletnici Jože Vilfana, znanega slovenskega družbenopolitičnega delavca, je založba Lipa izdala izbor njegovih člankov, govorov, referatov, predavanj, zapisov, izjav, nagovorov in razprav v knjigi „Delo, spomini, srečanja“. Pri izboru gradiva za to knjigo je sodeloval Joža Vilfan sam, tako da je v sorazmerno ozek prostor prišlo vse tisto, kar delo tega politika in publicista predstavlja v zaokroženi celoti. Vrednost knjige, ki se uvršča med podobna dela drugih slovenskih družbenopolitičnih delavcev, je v njeni aktualnosti, odzivnosti na vsa žgoča vprašanja našega narodnega obstoja in razvoja, pa tudi v poglabljanju v vprašanja samoupravnih socialističnih odnosov. Lep del prostora je odmerjen Vilfanovim razmišljanjem o mednarodnem položaju Jugoslavije ter razvijanju novih odnosov med državami in narodi sveta.

PREDSTAVUJAMO VAM

Prvih sedem knjig nove knjižne zbirke „Petdeset najlepših po izboru bralcev“, katere izdajanja se je lotila Mladinska knjiga, je že na policah knjigarn. Kot pove naziv zbirke, gre za izbor najbolj priljubljenih prozaičnih del domačih in tujih avtorjev. Vendar izbora niso naredili strokovnjaki, ampak je nastal na osnovi podatkov, ki so jih dobili z anketiranjem več tisoč odraslih Slovencev.

Prvi del prvega letnika že ima vse tiste značilnosti, po katerih se bo zbirka ločila od drugih leposlovnih zbirk. Izbor je postavljen na zares široke temelje in ga označuje predvsem bjalnost ter ugled posameznih literarnih del. Knjige so vezane v za oko prijetne knjižne

enote, tisk je razločen in lahko berljiv – torej imajo knjige tiste odlike, ki poleg vsebine odločajo o priljubljenosti, oziroma nakupu. Posebnost v oblikovalni plati zbirke so ilustracije. Založba je pritegnila k sodelovanju znane slovenske ilustratorje, tako da besedilo spremlja več črno-belih ilustracij. Zbirka bo, v celoti pogledano, tudi zbirka likovnih predstavitev literarnih tem.

Izšli so: Finžgarjev zgodovinski roman „Pod svobodnim soncem“, „Rokovnjači“ Jurčiča in Kersnika, Tavčarjeva „Visoška kronika“, Cankarjeva povest „Martin Kačur“, Boccacciove novele iz „Dekameron“, Kosmačeva novela „Balada o trobenti in oblaku“ ter roman „Plesala je eno poletje“.

NJEN POKLIC JE ŽENA

Češki pisatelj Vladimír Paral se je v svojih romanih lotil socialistične družbe šestdesetih let, ko se je tudi v socialistični tabor vtihotapilo potrošništvo. Zmehaniziranje človeških odnosov, intelektualno praznino in duševno mrtvilo svojih sodobnikov opisuje tudi v romanu „Njen poklic je ženska“, ki je pred kratkim izšel pri Pomurski

založbi v prevodu Zdenke Škerlj-Jermanove. Glavna osebnost romana je mlada, lepa in bistra natakarcica Sonja, katere življenjske sanje so, da postane žena, mati, da ljubi in je ljubljena. Uresničitve išče v ljubezenskih prigodah, vendar ji prazni ljudje prave topline ne morejo dati.

Odlika Paralovega pisanja je duhovit, iskriv slog, s pomočjo katerega plete sicer običajne zgodbe v zanimivo in prepričljivo pripoved.

UPOGNJENO REBRO

Somalski pisatelj Nuruddin Farah se v svojem romanu „Upognjeno rebro“ spopada z zaostalimi tradicijami svoje dežele, hkrati pa opozarja, da zgolj radikalen prelom s tradicijo in ubiranje novih poti še ne pomenita poti do sreče. Ko hočejo dekle Eblo za nekaj kamel prodati staremu ženinu, se upre in pobegne v mesto. Tu sreča moškega, ki ji je všeč, se z njim poroči, vendar jo zakon

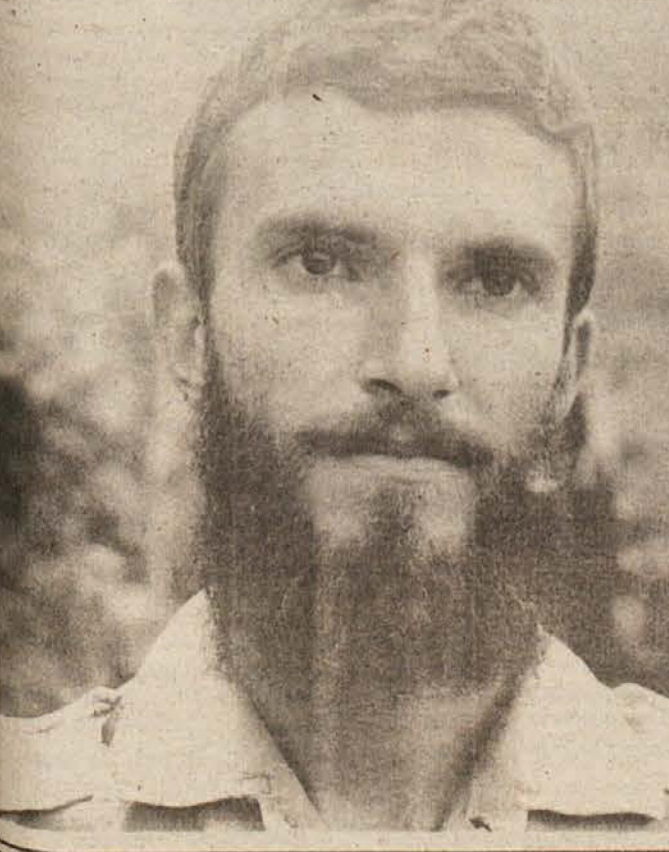
kmalu razočara in Ebla spozna, da tudi v mestu sreča ne prihaja sama. „Upognjeno rebro“ je knjiga, ki se prijetno bere in je pisana s humorjem.

VIGENJCI

Mimi Malenšek si je s svojim pisateljskim delom pridobila širok krog bralcev. Lep uspeh je doživela tudi njena zadnja knjiga „Vigenjci“, ki jo je izdala Mladinska knjiga. Domačijska povest o kroparskih kovačih v času, ko se je z industrializacijo začel propad kroparskega kovaštva in so vigenjci ugašali, je bila med člani Sveta knjige v preteklem četrtletju med najbolj zaželenimi in braniami knjigami.

V HIP UJETA LIRIKA

Že od začetka iznajdbe je fotografija preraščala goli zapis trenutne podobe, ki jo na fotografski plošči pusti svetloba, razmikala je toge meje tako imenovane spominske fotografije, razglednice in se usmerjala k likovnosti, premišljeni kompoziciji, poglobljeni vsebini, ki je na poseben način pripovedovala tudi o avtorjevem odnosu do sveta, skratka, s fotografijo se ljudje že od začetka na poseben, likoven način izpovedujejo.

Eden takih izpovedovalcev je tudi Jože Šimonič, absolvent kemije iz Metlike. S fotografijo se je začel ukvarjati že v metliški osnovni šoli. „Naš mentor Jože Kambič je bil sicer zelo zavzet, tudi med učenci je bilo precej zanimanja, vendar smo bili še premaladi, da bi lahko resno dojel pomen fotografije. Delali smo v glavnem spominske fotografije, brez kakršnekoli vrednosti, in delo tega krožka je tudi zaradi slabe opreme in možnosti za delo zamrlo,“ se spominja svojega prvega

stika s fotografskim aparatom in temnico Simonič.

Kljub temu je ta krožek v mladem fantu vzbudil veselje in morda tudi vsaj megleno nakazal možnosti, ki se skrivajo v fotografiji. V srednji šoli v Ljubljani se je vključil v fotografski klub v internatu, kar šteje za začetek resnejšega dela na tem področju. „V internatu smo imeli zelo dobre možnosti za delo: material je bil zastonj, temnica dobro opremljena, mentor nas je spodbujal in nas usmerjal.“ V tistem času, ko se je začel v mladem fotografu prebujati likovnik, je Šimonič redno sodeloval na klubskih in meddomskih razstavah in leto za letom osvajal prve nagrade, tri leta zapored je na republiški mladinski fotografski razstavi dobil prvo nagrado.

Ljubezni do fotografije mu ni vzel nepriljudno obnašanje nekaterih bolj znanih fotografov v študentskem klubu, kamor je prinesel svoje fotografije, pa so mu jih zviška skritizirali. „Nasploh sem spoznal, da so razni bolj znani klubi precej

klanovsko pobarvani in vase zaprti.“

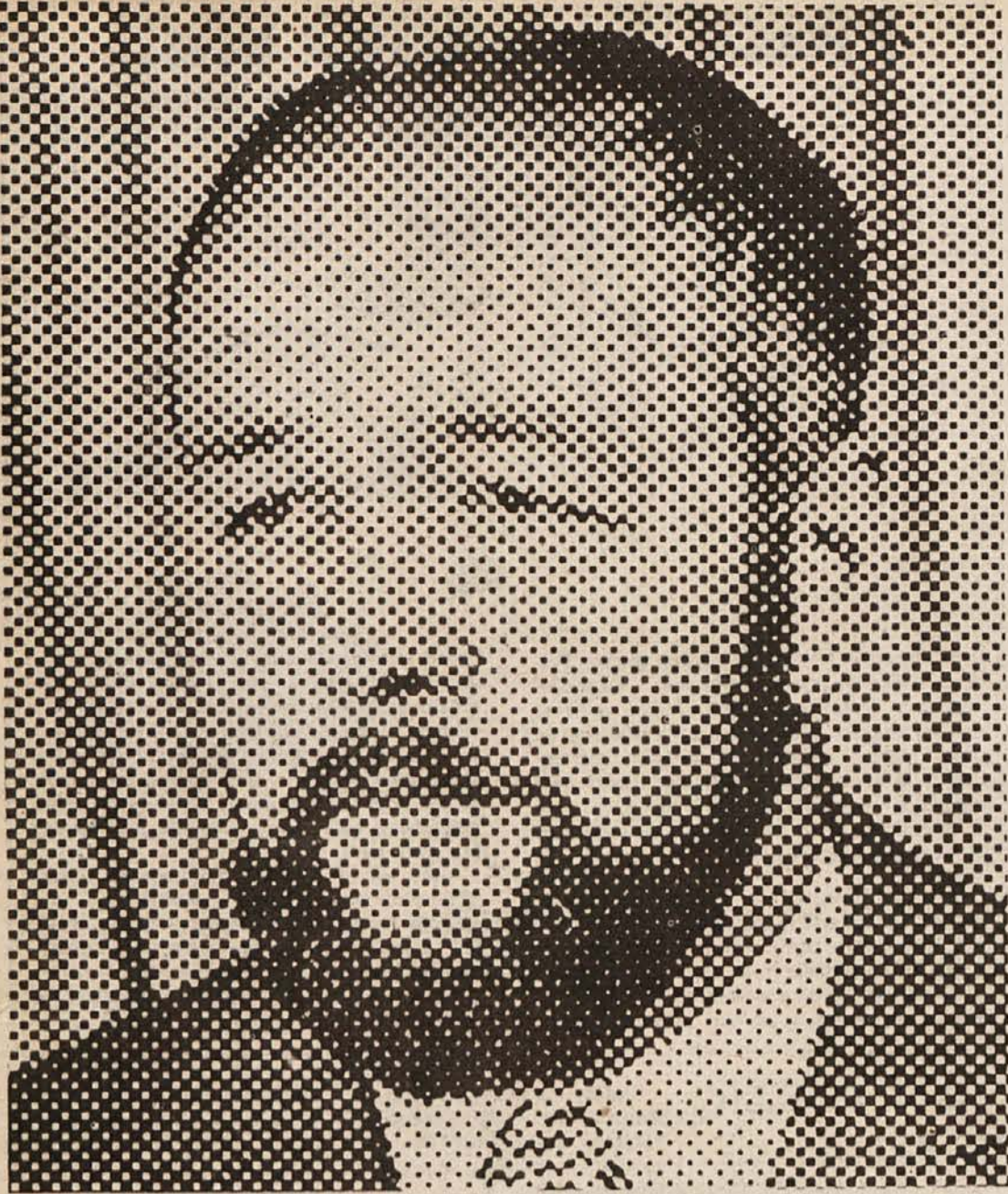
V Metliki so pred leti ustanovili svoj fotoklub, v katerem se zbirajo predvsem dijaki in študentje, ki jih poleg skupnega zanimanja za fotografijo družijo tudi prijateljstvo, ljubezen do glasbe, zanimanje za druge veje umetnosti. „Žal ima naš klub na razpolago premalo denarja, da bi lahko resneje delal. Vsi smo bolj tihi ljudje, v Metliki pa za kulturo in umetnost že tako ni prevelikega zanimanja, še toliko manj pa za fotografijo. Prvo samostojno razstavo sem imel v metliški knjižnici, vendar so slučajni obiskovalci bolj od strani pogledovali na slike. Trdim pa, da bi se pri nas dalo marsikaj narediti, in to ne samo na tem področju prizadevanja, če bi imeli boljše pogoje.“

Zadnja leta Simoniča še posebej kot fotografski motiv privlači pokrajina, zlasti Bela krajina, ki jo najbolj pozna. „Moj odnos do pokrajine in do vseh fotografskih motivov sploh je čustven, liričen in sem daleč

od kakršnegakoli naturalizma. Na moje fotografsko ustvarjanje imata velik vpliv tudi glasba in poezija, ki me zelo spodbujata in mi dasta prenekateri navdih.“ Šimonič dela opočas, premišljeno in mu je reporterski način fotografije tuj in neprimeren za izpoved. „Najraje fotografiram na prehod iz dneva v mrak, v mehki in pojemajoči svetlobi, od letnih časov pa imam najraje pomlad in jesen, ko megla zakrije marsikaj, kar je nepotrebno,“ pravi fotograf. Poleg tega uporablja občutljive filme in slika skozi rdeč filter, tako da dobi močne kontraste in grobo zrnat negativ.

Šimonič ima zbranega toliko materiala, da lahko kadarkoli pripravi samostojno razstavo. Vendar v Metliki ni ne primerne prostora ne zanimanja. „Plakate za razstavo nam takoj potrgajo, medtem ko za veselice visijo cel mesec.“ Kot štipendist novomeške „Krke“ se pripravljiva, da bi razstavljaval v njenih prostorih.

A. BARTELEJ

LADISLAV LESAR
OBRAZI

**NUJA
PO IZPOVEDI**

„Zakaj pišem? Ker moram in ker mislim, da je bodočnost, ki prihaja, odvisna od izkušenj vseh ljudi in bi zato vsaka manjkajoča izkušnja lahko predstavljala vrzel. Vsakdo od nas je dolžan povedati, kar je doživel takega, da lahko človeku koristi.“

Tako je označil svoj pogled na svet in na svoje pisanje France Režun, namestnik ravnatelja osnovne šole v Trebnjem in zagnani kulturni delavec, človek, poln notranje vsebine in moči, ki sili na dan kakor pritajen vulkan. Kakor samoumevna in dokončno opredeljena bitka za tiste človekove vrednote, ki so izven zakonskih predpisov, ki dajejo vsebino in smisel nevidnemu in zategadelj še bolj dragocenemu prvinskemu vzgibu naše zavesti.

Pogovarjala sva se o umetniškem ustvarjanju, o snovanju in izpovedih tistih, ki jim literatura ni poklic, temveč nuja po izpovedi, kakor je za življenje nujen zrak, o tistem pisanju, ki zadnje čase vse bolj in brez predsodkov ruši stare konvencionalne barikade lastniških monopolov vseh mogočih literarnih šol in posameznikov, ki urejajo svet s pozicij edino kvalificiranih rabsodnikov. „Življenje je last vsega živega. Živali in rastline in ljudje smo med seboj usodno povezani. Naš smisel je v sožitju in v odkrivanju vrednot zakonitosti življenja. Med seboj se moramo dopolnjevati in skupno moramo graditi bitko in smiselno akcijo za ohranitev ravnotežja. Drugače se lahko vsa ta milijonletna zgradba nenadoma podre.“

Mislím, da je tudi pisanje pravica vseh ljudi, in če že ustanovljamo amaterske in vse mogoče pevске zbornice in druge aktivnosti, ki jim dajemo družbeno podporo, mislim, da je prav, da se organizirajo in organizirano uveljavljajo s polno mero družbene podpore tudi tisti, ki svoja čustva izražajo v besedi ali sliki.

Vidíte, Tabor likovnih samorastnikov v Trebnjem je s svojim velikim jugoslovanskim zamahom postal pojem in naiva kot slikarski fenomen je izgubila prvotni pomen. Ljudje—umetniki pridejo na slikarsko kolonijo. To je nekakšen praznik, srečanje in preverjanje idej in znanja. Toda vsi ti ljudje, pa naj bodo kmetje ali intelektualci, tudi doma ali kjerkoli so, nadaljujejo svojo vizijo. Likovna sporočila teh amaterjev—umetnikov so postala sestavni del ne samo njihovega življenja, temveč tudi življenja širše družbene sredine.

Tudi koncept prvotne zamisli Samorastniške besede je prerasel začetni okvir in ideja o združevanju piscev—amaterjev je vse večja. V zadnji, četrtri številki Samorastniške besede so prisotne tudi občine širše dolenske regije in Zasavja, kar daje številki brez dvoma pomembnejšo veljavo.

Res pa je tudi, da Dolenski nima osrednjega literarnega glasila, in morda je prav Samorastni-

ška beseda tisto mesto, kjer se bodo združile vse pišoče sile in vendarle tudi tu, v tej naši Dolenski, kaj pomenile.“

Režun se je udeležil letošnje prve letne literarne šole v Kopru, ki jo je priredila Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije. Udeležili pa so se je mentorji šolskih glasil in drugih pokrajinskih listov ter kulturni animatorji iz vse Slovenije.

Režun pravi: „Zdi se mi, da je bil osnovni namen te šole, da je možno spreminjati svet. Rodil se je v Znojilah v bregovitem Zasavju. Učiteljeval je na Trebelnem, v Šmarjeti in Trebnjem; tu poučuje že 30 let. Zelo dobro pozna pedagoško delo. Desetine in desetine rodov je šlo skozi njegove učne ure. O svojem delu malo govori in vendarle mi je zaupal majhno skrivnost:“

Režun je tudi sam ustvarjalec. Piše pesmi in je prepričan, da je možno spreminjati svet. Rodil se je v Znojilah v bregovitem Zasavju. Učiteljeval je na Trebelnem, v Šmarjeti in Trebnjem; tu poučuje že 30 let. Zelo dobro pozna pedagoško delo. Desetine in desetine rodov je šlo skozi njegove učne ure. O svojem delu malo govori in vendarle mi je zaupal majhno skrivnost:“

„Lansko šolsko leto je bilo prvo, da kot pomočnik ravnatelja nisem poučeval. Dogajalo se je, da se mi je življenje zaradi tega zazdelo že malo nesmiselno. Letos pa sem prišel znova v razred in odleglo mi je. Dobil sem občutek, da počnem spet nekaj koristnega.“

**„KDOR PIJE, PAZI,
DA SE NE POLIJE“**

„Ta veseli del“ pravijo v Posavskem muzeju vinogradniškemu oddelku v severovzhodnem stolpu brežiškega gradu. Obiskovalca najprej pozdravi velik klopotec, privlačna posebnost štajerskih vinogradov, nakar pritegneta oko dve zanimivi preši: starejša (iz 18. stoletja) na ovne in mlajša na dva koša, kar je tudi redkost. V krogu ob steni je razstavljeno raznovrstno orodje in pripomočki vinogradnikov, od barigel do vrčev, brent in ročno kovanih ključavnic iz hramov do orjaških trobent, s katerimi so klicali ljudi na delo.

Tam vidimo čelo soda z Zdol (18. stoletje) z nabožnim reliefom in čelo precej večjega soda iz Brestanice z reliefnim motivom Karla Boromejskega iz 1860. leta. Zanimivi so bilikumi, izreki na vrčih, kot na primer „Kdo pije pazi da se ne polije“. Nase opozarjajo tudi rovaši, v sveženj zvezane lesene palice, ki izvirajo iz Črneče vasi, uporabljali pa so jih vsepovsod. Rovaši sodijo med pravne starine. To so dokazila o posojilih in vračilih, uporabljali pa so jih tudi brentarji, ko so z zarezi označevali, koliko brent so znosili. Bolj ko je bil kdo močan in priden, več zarez je naredil.

Omembe vreden je zajeten, od časa zlizan prešni kamen na grajski terasi. Na Libni so ga uporabljali v 19. stoletju. Po ustnem izročilu je precej starejši kot preša, v kateri je končal svoje poslanstvo. Kamen je zanimiv p redvsem zaradi reliefa, ki upodablja brentarja, psa in sveto Marjeto.

Ilustracija tovarnikov iz Valvasorjevih časov nam v vinogradniški zbirki ponazarja, kako spretno so naši predniki, veslaje na sodih, prevažali vino po Savi. Tovorili so ga tudi na konjih. Iz listin zvedo, da so vino včasih redili (danes ga šolajo) in da je bilo „Slavno vinorejsko društvo na Bizeljskem izvoljeno za pravega uda cesarsko-kraljeve kmetijske družbe v vojvodini Kranjski 8. marca 1900“.

Veliko vinogradniških eksponatov je prišlo v Posavski muzej 1958. leta, ko sta tedanji ravnatelj Franjo Stiplovšek in kustos Stanko Škalar pripravljala razstavo ob desetletnici Vno podjetja v Brežicah. Razstava je bila v slavnostni dvorani in jo je odprl Franc Leskošek—Luka. Takrat se je rodila ideja za ustanovitev posebnega vinogradniškega oddelka, ki so jo v muzeju nekaj let pozneje zavzeto uresničili.

Iz dokumentov te zanimive zbirke zvedo med drugim, da je bil bizeljski rojak Ivan Balon deželni vinorejski komisar v Gradcu. Zibelka mu je stekla 1863 v Stari vasi, kjer so ga 1897 tudi pokopali. Balon je študiral na višji vinarski šoli v Klosterneuburgu. Bil je izredno priden in nadarjen in prav zaradi tega je še zelo mlad zasedel pomembno mesto deželnega vinorejskega komisarja za Štajersko. Bizeljanci so bili že od nekdaj ponosni nanj, saj je v svojem kratkem življenju opravil ogromno delo. Smrt je pretrgala njegovo zagnanost in njegove načrte že pri 32 letih. Ivan Balon je neutrudno pomagal ljudem z dragocenimi nasveti, po propadu vinogradov zaradi trne uši pa se je z vsemi močmi in znanjem zavzel za čim hitrejšo obnovo. V zahvalo za to njegovo delo so mu vinogradniki na Bizeljskem vzdali spominsko ploščo in vanjo vtisnili njegovo ime v vednost tedanjih in bodočih rodov.

Ko že teče beseda o Bizeljskem, se spomnimo še Prešernovega sodobnika Antona Martina Slomška. Na Bizeljskem je namreč služboval kot kaplan nekaj manj kot dve

leti, od jeseni 1825 do spomladi 1827. Med bivanjem v tej veseli vinorodni deželici je zložil več prigodnih pesmi na vedre stare melodije. Tako sta tedaj nastali pesmi „Slovenca Slovenca vabi“ in „En hribček bom kupil“ ter še druga, pozneje ponarodela besedila.

Vinogradništvo je v prejšnjem stoletju pospeševala Štajerska kmetijska družba. Največji razmah je doživelo vinogradništvo na polovici 19. stoletja. Tedaj so se pojavile tudi bolezni. Prva je 1845 presenetila vinogradnike še danes nevarna grozdna plesen, leta 1878 pa se je v vinogradih razbohotila peronospora in „obrala“ velike količine pridelka. Nad vinograde se je dve leti pozneje spravila še trtna uš, ki je kmalu opustošila nasade. V d obrih štirih letih so se na Bizeljskem posušili skoraj vsi vinogradi, pa ne samo na Bizeljskem, ampak po vsej Evropi.

Ljudje so nenadoma ostali praznih rok, brez pridelka in brez denarja za najnujnejše. Postopoma se je začela obnova vinogradov z novim pridobivanjem sadik, s cepljenjem žlahtnih sort na ameriško podlago.

Na Štajerskem je vodil obnovo bizeljski rojak Ivan Balon, njegov pomočnik pa je bil prav tako Bizeljčan Ivan Malus. Delo je hitro steklo in kmetje so dobili brezobrestna posojila na dvajset let. Počasi so si spet opomogli in se izklopali iz revščine, v katero jih je pahnila katastrofa s trtno ušjo. 1896 so na Bizeljskem priredili že prvo vinsko razstavo in na njej razstavili pridelek iz obnovljenih nasadov. Bizeljanci so namreč med prvimi obnovili vinograde na ameriških podlagah, ki jih trtna uš ni napadala, zato so prišli na razstavo vinorejci iz vse Avstrije in Madžarske.

„Ta veseli del“ odkriva torej marsikaj grenkega, pa vendar je z njim povezanih veliko radosti. Spomnimo se samo Prešerna, ki je zapel o vinu, da „vtopi vse skrbi, v potrtih prsih up budi.“ Na sprehodu v preteklost se ustavimo le še v slavnostni grajski dvorani in se ozrimo na fresko z veselo družino antičnega boga Bakha, ki, omamljen od vinske trte, oznanja svetu kult vina in vinske opojnosti. V dionizijskem mitu vina, veselja in rodovitnosti so slikarji in pesniki stoletja črpali navdih za svojo ustvarjalnost, in kot vidíte, tudi slikar brežiške dvorane ni pozabil na ta motiv.

Združeno delo za komunalne in krajevne skupnosti — Bojazen, da bodo krajevne skupnosti potegnile krajši konec?

Delegati vseh treh zborov občinske skupščine v Sevnici so na združenji seji pred skupščinskimi počitnicami sprejeli osnutek novega samoupravnega sporazuma, ki naj bi določal, kako naj bi se v bodoče financirale novoustanovljena komunalna skupnost in krajevne skupnosti.

Po doseganju istemu je prišlo pri komunalnih delih, ki so jih, kar je treba posebej poudariti, vodile in usmerjale krajevne skupnosti, do prave revolucije. Vsa obdobja doslej ni bilo storjenega toliko (še tolikokrat opevana elektrifikacija je v primerjavi z navalom na gradnjo vodovodov in asfaltiranje cest malenkost!). Sevniska občina se je s stopnjo 3 odst., kot jih je za krajevne skupnosti namenilo gospodarstvo, uvrstila v vrh slovenskih občin.

Če bo sprejet nov sporazum, se bo obremenjenost gospodarstva na videz zmanjšala, saj v osnutku predlagajo obremenitev le 2 odst. Za delovnih uspehom. Sindikat se zaradi tega zavzema za sprotno informiranje delavcev o rezultatih v t. ozidih, v delovnih skupinah in o delu posameznikov.

J. TEPPEY

NOVO V BREŽICAH

PRIJAZNEJŠI GRAD — Grajsko poslopje je bilo z južne strani močno zaraščeno. Te dni so študenti dokončno razkili. Očistili so okolico in posekali grmovje. Poslej bodo ta del načrtno ozelenili, da ne bo več dajal vtisa zanemarjenosti. Prihodnje leto bo muzej poskrbel še za ureditev zahodne strani, hkrati pa upa, da bo na voljo tudi denar za ureditev ploščadi pred vhodom v grad, ki jo že leta kazijo lesene garaže.

PREKUPČEVALCI SO PRAVA NADLOGA — V Brežiški občini kupčija z živino na domovih ni nič novega. Nekontrolirani nakupi veljajo predvsem za teleta, pa tudi za drugo živino. Nekateri prekupčevalci so kar „domači“ na tem terenu. Zanje je zanimiv zlasti zato, ker je blizu meje s Hrvaško in ker z razliko v plačilu potegnejo navadno daljši konec. Inšpekcija tako trgovino preganja, zato želi več sodelovanja od rejcev.

mu zajamčeno razmerje. V nadaljnjo razpravo gre salomonska rešitev, da bodo morale tako komunalna skupnost kot krajevne skupnosti svoje zahteve plansko utemeljevati.

To se lahko sliši povsem v redu: niti krajevne skupnosti niti komunalna skupnost nimata za seboj posebnega aparata, da bi bila lahko katera v boljšem položaju. Nekateri vidijo v komunalni skupnosti le preobleko za sevnško Komunalno-stanovanjsko podjetje. Kot vse kaže, le ni tako.

Po krajevnih skupnostih in tudi v združenem delu morajo posvetiti vso pozornost delegatom v skupščinah komunalne skupnosti. Če bodo ta razmerja pravična, se ni treba bati, da se bo kaj več denarja vrtelo v prazno.

ALFRED ŽELEZNIK

— Mogočni sevnški grad bo, če izvzamemo radio in gostilno, ostal kar nam liscam?

— Vse kaže tako. Na stare načrte, na katere je svoje čase pritisnilo pečat celo spomeniško varstvo, je leglo že preveč prahu, da bi se nekaterim gospodarstvenikom še dalo brskati po njih. Sicer pa bi bilo po tistih papirjih vse skupaj mogoče postoriti za nekaj milijonov, to pa je za današnji čas vse preskromno. Za nekajkrat več denarja je lahko postaviti večji grad v ravnini, pa še nov bo!

SEVNŠKI VESTNIK

ŠE SE KAJ DOBI — Sava že vrsto let ni več za kopenje, tako je umazana. Tistim, ki mislijo, da v taki onesnaženi vodi ne more vzdržati nič živega, tale posnetek: do dveh kilogramov ribjega mesa je prišel v Savi blizu doma v pičle pol ure Darko Senica iz Šmarja.

KS TRŽIŠČE PRAZNUJE

V spomin na 2. avgust 1942, ko so fašisti upepelili vas Malkovec, 14 vaščanov pa postrelili, slavi krajevna skupnost Tržišče svoj praznik. Tudi tokrat bodo slavje poveljali z delovno zmagov: vaščani Pijavic so zgradili nov vodovod. Vsa dela so sami opravili, denarno pa je pomagala tudi železnica. Pohvaliti velja tudi gradbeni odbor in predsednika, saj so prišli do vodovoda v pičlih treh mesecih. Letošnja proslava bo v nedeljo. Ob 14. uri bo otvoritev vodovoda, ob 16. uri pa bo proslava pri malkovski kleti, kjer bo tovariško srečanje borcev. V zabavnem delu popoldneva bodo za urne pete poskrbeli Veseli planjarji.

VSE ZA DOM — Mercator v Trebnjem tudi letos ni razočaral kupcev pohištva. Po konkurenčnih cenah so v šolski telovadnici razstavili marsikaj, česar sicer ni mogoče pokazati v trgovini. Konec tedna je bilo mogoče razstavljeno tudi kupiti, če kdo ni naročil še kaj več. Glede na to, da se pohištvo ne kupuje vsak dan, je takšna ponudba marsikomu dobrodošla. (Foto: Železnik)

Za sindikat ni dopusta

V „Dani“ predkongresna razprava o usmerjenem izobraževanju — Naloge po skupščini občinske organizacije

Nekateri v vodstvu občinskega sindikalnega sveta so se bili prvotno zavzemali za to, da izvedejo skupščino ob primernejšem trenutku, kot je bil čas tik pred odpusti. Na kraju so skupščino le izvedli.

Marsikdo ni bil kaj posebno zadovoljen z razpravo na njej, čeprav je bila sklepčnost zgledna. Po vsej verjetnosti bi več časa za razprave v bazi prineslo bolj dorečene sklepe. Navsezadnje ne kaže podžigati malodušja, zakaj prava predkongresna razprava v sindikatih se šele začneja. Ravno zaradi nje v občinskem vodstvu sindikatov trebanjske občine pravzaprav ne bo mogoče govoriti o dopustniškem zaprti pisarni.

Na razgovorih sindikalnih delavcev Dolenjske so določili usmeritve glede izbire delovnih pristopov za samo predkongresno razpravo. Nemogoče je namreč posvetiti enako

pozornost vsemu, kajti sicer bi to pomenilo razpravo o vsem in ničemer. Ze v tem mesecu načrtujejo poglobljeno razpravo o nalogah in ciljnih usmerjenega izobraževanja. Po vsej verjetnosti bo razprava v osnovni organizaciji mireske DANE. Izvedba pogumnih načrtov tega kolektiva bo v prihodnosti v marsičem odvisna od tesne povezanosti z izobraževalnim sistemom, kar velja seveda tudi za druge. Nemalokrat je bilo v občini slišati pikre na račun zanemarjanja priprave na usmerjeno izobraževanje. Po gradivu za referendum sodeč, nameravajo tudi v tej smeri kreniti naprej z velikimi koraki.

Prav bi bilo, da bi občani in delovni ljudje to usmeritev kar najširše podprli, saj bodo nemajhne naložbe v gospodarstvo te manj razvite občine le na ta način dale tudi pričakovani uspeh.

ALFRED ŽELEZNIK

— „Še Mokronajzarji ne morejo pripraviti kmetijev do tega, da bi jim primaknili kaj za vzdrževanje bivšega združnega doma, ko imajo spodaj tako dobro trgovino!”

— „Saj ravno zato! Ko bi bili kmetijci zgoraj in mokronoška društva spodaj, bi že kaj storili za streho, tako pa bodo mokroto, če bi je kaj prišlo skozi luknjasto streho, najprej prestregli vrli Mokronajzarji, ki vedo, kako se taki reči streže.”

»Dolenjski list« tribuna bralcev

Iz kraja v kraj

SAMO MLAKA — Trebanjski mladinci so se, očitno, lani zastoj pehali, da bi se imeli kje kopati. Res so odstranili precej mulja s kopalnico Temenici pred mestom, dobršen del pa žal pokriva bičevje. V tistem delu, kjer bi se dalo le s težavo kopati, je nemalo podmerskih rib. Kdor bi se rad kopal blizu doma, to še vedno najlaže stori le v kopalnici.

VSI ZADOVOLJNI — S prodajno razstavo pohištva si ni pomagal le Mercator, temveč tudi trebanjska šola, ki je odstopila telovadnico, za katero poleti ni zanimanja. Če prštejemo k temu zadovoljne kupce, je bil cilj več kot dosegjen.

HLADNA BISTRICA — V Šentrupertu navkljub vsej prizadevnosti zeva na mestu, kjer naj bi pri prosvetnem domu bile zapornice, praznina. Očitno ni zanimanja, da bi vane namestili nekaj novih desk. Sicer pa je bil potok vsaj do nedavne tudi premrzle za kopenje.

TREBANJSKE NOVICE

POVSOD LEPO — Da so le počitnice, si mislijo tile mladi Brežičani, ko si v družbi prijateljev krajšajo čas in izmišljajo vedno nove zabavne igrice. Četudi kdo med njimi letos ne bo videl morja, ga ne bo posebno pogrešal, saj je tudi doma prijetno. (Foto: Jožica Teppey)

Kdor sproti zve, največ ve

Hitro in tekoče obveščanje delavcev naj obvezno spremlja nagrajevanje po delu

Uvajanje materialno-ekonomskih spodbud delavcev za boljše gospodarjenje ima v delovni usmeritvi brežiških sindikatov pomembno mesto. V tozdih že prevladuje spoznanje, da dokler delavci dejansko ne bodo odvisni od dohodka, ki so ga ustvarili, ni mogoče pričakovati od njih večje zavzetosti pri delu in poglobljenega sodelovanja pri urejanju dohodkovnih odnosov pri usklajevanju osebnih, skupnih in splošnih interesov.

Zaradi tega občinski svet opozarja, da bodo v tozdih morali ugoditi delavcem po jasnejših, razumljivijših samoupravnih aktih, zlasti tistih o pridobivanju skupnega prihodka, o razporejanju čistega dohodka in delitvi osebnih dohodkov.

Ustreznost sprejetih rešitev nagrajevanja po delu naj bi v kolektivih sproti preverjali in prilagajali novemu položaju. Komisije, ki so akte pripravljale, so potemtakem dolžne delati še naprej. Pobudo za preverjanje nagrajevanja po delu pa morajo v tozdih dajati predvsem komunisti in tako uresničevati sklepe — zadnje občinske konference, ki je obravnavala vsebinske rešitve nagrajevanja po delu. Komunisti, ki delajo v skupnih službah, pa si morajo prizadevati za uveljavljanje svobodne menjave dela s tozdi, kakor tudi za izoblikovanje ustreznih meril za nagrajevanje.

Tovrstna prizadevanja bodo v tozdih ustvarila dobro vzdušje, pričanje, da morajo vsi dobro delati, če hočejo imeti boljše rezultate. Prav zaradi tega je zelo pomembno interno obveščanje. Delavec mora zvedeti, kolikšen je njegov prispevek

DVODNEVNA ŠOLA ZA DELEGATE

Svet za družbeno izobraževanje pri občinski konferenci SZDL v Brežicah kljub počitnicam ne počiva. Pripravil je program za izobraževanje delegatov v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti in SIS. To bodo dvodnevni seminarji in se bodo začeli v septembru. Delegatov je okoli tri tisoč, vendar se bo del teh izobraževal tudi v okviru sindikata. Predavateljski aktiv bo imenoval svet za izobraževanje pri SZDL, seminarje pa bo izpeljala delavska univerza.

interes vseh partnerjev, ki so zanje združili svoj denar.

Največji prostor v senovskem Družbenem domu bo športna dvorana, ki bo služila tudi pouku telesne vzgoje domače osnovne šole pa tudi večjim zborovanjem, manifestacijam in sploh prireditvam, na katerih računajo na številčno udeležbo. Poleg tega bo v novi stavbi manjša dvorana za kino predstave in gledališka ter druga gostovanja polklicnih in drugih kulturnih skupin, z nekaj več kot 300 sedeži. Seveda bo v poslopju še nekaj stranskih prostorov in večja kotlovnica, iz katere bodo ogrevali sosednjo šolo.

In če ni sedaj morda še prezgodaj napovedovati zaključek del in vselitev, potem naj zapišemo, da pričakujemo, da bodo Družbeni dom na Senovem slovesno odprli prihodnje leto za dan republike.

Z. ŠEBEK

ŠE ENA BRIGADA

Predbivalcem krajevne skupnosti Podbočje bo pri vsem, kar načrtujejo do septembrskega slavlja Gorjanskega bataljona, priskočila na pomoč mladinska delovna brigada. Ta bo delala pri razširitvi ceste Gradec — Planina — Novo selo na Gorjancah, kjer bo dobrodošla tudi pomoč tamkajšnjih krajanov. Občinska cestna služba namreč za pravočasno izpeljavo tega načrta nima dovolj lastnih delavcev.

POMOČ KMETOM V KRŠKI OBČINI

Spomladanska pozeba je v krški občini povzročila za 72 milijonov dinarjev škode samo v zasebnem sektorju, v družbenem sektorju pa za 14,6 milijona dinarjev. Prizadete so bile številne kmetijske kulture. Da bi omilila posledice pozebe, je občinska skupščina na zadnji seji namenila iz rezerve 300 tisoč dinarjev za kreditiranje kmetov. Denar bo nakazala Agrokombinatu. Ta ga bo dodelil najbolj oškodovanim kmetovalcem kot brezobrestno posojilo za obdobje treh let.

GNEČA — Ko je ura dve in ko dopoldanska in najštevilnejša izmena delavcev zapušča tovarne, se tudi ceste v Krškem zapolnijo in kolone vozil krenejo v vse smeri. Na sliki: prometni zamašek na cesti od Kovinarske do savskega mostu. (Foto: Jožica Teppey)

SE SO PROBLEMI! — Krški občinski odbor ZZB NOV ugotavlja, da kljub precejšnji skrbi, ki so jo v minulih letih posvetili reševanju stanovaljskih problemov svojih članov, vse še niso odpravili. Po zbranih prošnjah za finančno pomoč bi lahko sodili, da bo treba pomagati za enkrat še 90 nekdanjim borcem. Ker je ta čas na voljo le okoli 34 starih milijonov, je razumljivo, da vsem ne bodo mogli takoj pomagati in da bo treba najprej poskrbeti za najbolj kritične primere.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 3. avgusta – Lidija Petek, 4. avgusta – Dominik Sobota, 5. avgusta – Micka Nedelja, 6. avgusta – Vlasta Ponedeljek, 7. avgusta – Kajetan Torek, 8. avgusta – Janči Sreda, 9. avgusta – Romana Četrtek, 10. avgusta – Lovrenc

KINIO

BREŽICE: 1. – 2. amer. barvni film „Umazana Lady – nori Leri“ 4. – 5. afriški barvni film „Crno-

belo v barvah“ 6. – 7. hongkonški film „Meč zlatega zmaja“ 8. – 9. španski film „Gangsterjevi diamanti“

KRŠKO: 2. 8. franc. film „Adijo, kifelje“ 3. 8. jugosl. film „Deps“ 5. – 6. amer. film „Doktor Divjak – Bronasti mož“ 9. 8. amer. film „Lovci na doto“

NOVO MESTO: 4. – 6. franc. film „Harmagedon“ 7. – 8. amer. barvni film „Kung-Fu-Zeleni obad“ 9. – 10. jugosl. film „Kronika nekega zločina“

RIBNICA: 5. – 6. ital. film „Rim, mesto nasilja“

SEVNICA: 5. 6. „Nedolžni ljudje umazanih rok“ 9. 8. „Izvezeta trupla“

TREBNJE: 5. – 6. fantastični film „Dan delfinov“

PRODAM prikolico za osebni avto. Zablja vas 15, Novo mesto. PRODAM mlatilnico Ježek (dvojno čiščenje). Mali vrh 8, Mirna peč. POCENI prodam malo rabljeno traktorsko originalno kosilnico Mertel. Jože Turk, Ostrog 27, Sentejnerje.

PRODAM dobro ohranjeno spalnico. Adamičeva 5, Novo mesto. PRODAM nov, nerabljen šotor 4 x 2,20 za 4.500,00 din. Informacije na telefon 76-404.

PRODAM pomivalno korito. Naslov v upravi lista (2772/78).

PRODAM dva dobro ohranjena fotelja in mizo. Pirc, Majde Šilc 2, Novo mesto.

PRODAM električni štedilnik (4 plošče), plinski štedilnik (2 goril.), pomivalno korito in polkavč. Šiško, Črnomelj Ločka 24.

KUPIM džip v voznem stanju in kadeta za rezanje del. Naslov v upravi lista (2737/78).

POSEST

PRODAM zazidljivo parcelo (pribl. 1800 m²) s komunalno ureditvijo in starejšo hišo. Ogled in cena na samem mestu. Zofija Gerjovič, Dobova 38.

V KRŠKEM (naselje Narpel) prodam štiri stavbne parcele, in sicer parc. št. 2996/1, 2996/2, 2965/1 in 2965/7 v kat. občini Krško. Parcele so zazidalne. Električno omrežje izpeljano pod in nad zemljo. Možen je tudi priključek na vodovodno omrežje. Prevoz možen z vsakim prevoznim sredstvom. Franc Koritnik, Krško, Cesta krških žrtev 77.

PRODAM hišo z vrtom in podpornike. Popovič, Šegova 13, Novo mesto.

PRODAM zidano garažo v Kristanovi, Novo mesto. Ponudbe pod: „ZARADI SELITVE“.

PRODAM vinograd, njivo in parcelo za rigolanje v bližini kostanjeviškega gradu. Ogled možen vsak dan pri Jožetu Vidmarju, Podstrm 4 pri Kostanjevici.

PRODAM prtično hišo, še ne dograjeno. Informacije od 15. ure dalje vsak dan. Stane Medveček, Senovo 181.

HISO, starejšo, vseljivo, enodružinsko, z vodo in elektriko, prodamo po ugodni ceni na Mirni 47. Informacije: Lidija Berce, Mirna 37. Ogled v soboto 5. 8., 6. 8. in 12. 8. 1978 od 10. ure do 16. ure.

STANOVANJSKO hišo z vrtom, vseljivo takoj, ugodno prodam. Ogled v nedeljo, 6. 8., od 8. do 17. ure. Jože Zupančič, Puščava 22, Mokronog.

PREKLICI

LOJZE LEŠNJAK, PAVŠIČEVA 12, Ljubljana, prepovedujem kakršnokoli vožnjo in hojo po moji cesti, vinogradu in ostali parceli v Orešnikah pri Šmarjeti. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

JUSTINA CVELBAR, Na Loko 1, Novo mesto, prepovedujem hojo in delanje škode pod mojim vinogradom na Vel. Slatniku. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjala.

CESTNIKE

LJUBLJENI mami, babici in prababici MARIJI MARC iz Mihovega, ki stanuje v Dolenjem Vrhpolju, želijo za 81. rojstni dan in god še mnogo srečnih in zdravih let njeni otroci z družinami, 19 vnukov in 10 pravnukov pa jo pozdravljajo in poljubljajo.

MAJDI in JOZETU ZUPANČIČ mnogo sreče na njuni skupni življenjski poti. Cesarjevi iz Brezovega loga.

ZAHVALA

Učenci in kolektiv Posebne šole Novo mesto se iskreno zahvaljujemo tov. KARMEN STRAJNAR, Nad mlini 27, Novo mesto, za 1.000,00 din, ki jih je poslala tukajšnji šoli namesto venca pokojnemu svaku Miletu Strajnarju.

RAZNO

POROČNI PRSTANI! K moderni obleki – sodoben nakit! Dobite ga po naročilu ali izbiri pri zlatarju v Ljubljani, Gosposka 5 (poleg univerze). Z izrezkom tega oglasa dobite 10. odst. popusta!

IŠČEM delavca za manjše popravilo strehe v Novem mestu. (Je nizko.) Naslov v upravi lista.

UPOKOJENEC, vdovec, 70/172, mlajšega videza, prijetne zunanosti, zdrav, brez obveznosti, s 750.000 starih din mesečnega dohodka, večjim zneskom prihrankov in lastnim stanovanjem iščem simpatično družico, staro nad 50 let. V poštev pridejo tudi žene iz lepih kmetov v ravnini. Ponudbe s sliko pošljite na upravo Dolenjskega lista, Novo mesto, pod šifro: „RESNO IN POSTENO“

ZA DRUŽABNICO in pomoč v gospodinjstvu starejši ženski v Novem mestu nudim stanovanje, hrano in denarno plačilo. Naslov v upravi lista (2745/78).

OBVESTILA

CENJENE goste obveščamo, da bo od 1. do 15. avgusta 78 gostišče „HENČKOV DOM“ zaprto.

GOSTILNA IN PRENOČIŠČA – BADOVINAC NIKO Metlika tel.: 77-255

– domača kuhinja
– odojki in jagenjčki na razniju
– belokranjska vina
– pokrita letna terasa
– ogrevane sobe

Piše preprosto, poroča kratko in razumljivo: DOLENJSKI LIST

ZAHVALA

Ob nenadni, bridki in nad vse boleči izgubi ljubega moža, očeta, dedka, sina in brata

MIHA OŽBALTA iz Žužemberka

se iskreno zahvaljuje mo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, sosedom in vaščanom, ki so ga v tako velikem številu spremlili na njegovi zadnji poti, mu poklonili toliko vencev in cvetja ter nam pesem ali ustno izrazil sožalje. Posebno zahvalo smo doželi Titovim zavodom Litostroj, stanovalcem stanovanjskega bloka I, govorniku Stanetu Kocjanu, godbi Litostroj, družbenopolitičnim organizacijam krajevne skupnosti ZB, NOV, ZRVS Žužemberk, ZSMS Žužemberk in Dvor, gasilskim društvom Žužemberk, Dvor, Reber, Smihel pri Žužemberku, Lovski družini in pevcem iz Žužemberka. Hvala tudi podjetjem IMV Novo mesto, KS Žužemberk, Novograd-Vodovod in kanalizacija Novo mesto ter Iskra Žužemberk. Hvala govornikom Francu Jarcu in Jožetu Kocmurju za poslovilne besede ter organizatorjem Ludviku Marinču, Janezu Glihi, Ljubiši Đoroviću Antonu Kranjcu.

Žalujoči: žena Francka, sinova Dušan z družino, Marjan s Sonjo, hčerka Mihaela oče Miha, brata Jože z ženo, Lojz z družino, sestra Milka z družino in drugo sorodstvo

ZAHVALA

V 77. letu starosti nas je zapustila naša draga mama, stara mama, prababica in sestra

MARIJA ŠTEFANIČ iz Gor. Lokvice

Iskreno se zahvaljujemo vsem prijateljem, znancem in sodela vsem za izrečeno sožalje, darovane vence in cvetje ter za tako številno spremstvo na zadnji poti in sosedom za pomoč v težkih dneh. Za poslovilne besede, izgovorjene ob hiši žalosti, se zahvaljujemo Mariji Nemanič, ob odprtem grobu pa Martini Fir, župniku za opravljeni obred ter godbi na pihala iz Metlike za izvajanje žalostink. Posebna zahvala osebu kirurškega oddelka bolnice Novo mesto za nego in lajšanje bolečin.

Žalujoči: Mavricij, Micka, Anica, Jože in Franc z družinami i ter drugo sorodstvo Dutovlje, Kamnik, Rosalnice, Lokvica, Črnomelj

V SPOMIN

29. julija je minilo leto dni, odkar smo z žalostjo in srcu mnogo prežgodaj pokopali našega ljubljene sina, brata in strica

DARKA MARKOVIČA Štefan 16 pri Trebnjem

Ob tej žalostni obletnici se ponovno zahvaljujemo vsem, ki ste z nami žalovali in nam pomagali. Posebna zahvala trebanjskim gasilec in uslužbencem PTT, ki so izkazali počastitev ob njegovi nesrečni smrti.

Užaloščeni starši, brata in sestre ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi naše drage mame, stare mame in tete

BERTE JERŠE iz Trebče vasi

se zahvaljujemo vsem sorodnikom in znancem, ki so sočustvovali z nami v teh najhujših trenutkih. Zahvaljujemo se vsem vaščanom za nesebično pomoč, vsem, ki so ji darovali vence in cvetje ter nam izrazili sožalje. Posebna hvala dr. Kocutarju za pomoč in lajšanje bolečin, tov. Ivanu Božiču za poslovilne besede, pevskemu zboru iz Žužemberka, „Iskri“ Žužemberk za podarjene vence in župniku iz Dobrnici za opravljeni obred. Hvala vsem, ki ste jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti.

Žalujoči: hči Ivanka in sin Ivan z družinama.

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto – USTANOVITELJ LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje. IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Slavko Lubšina. UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačar, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Bojan Budja, Milan Markelj, Janez Pezelj, Jože Primec, Drago Rustja, Jožica Tepey, Ivan Zoran in Alfred Zlezcnik. Tehnični urednik Priloge: Dušan Lazar. Ekonomska propaganda: Janko Saje, Marko Klinc. IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 5 din – Letna naročnina 198 dinarjev, polletna naročnina 99 din, plačljiva vnaprej – Za inozemstvo 400 din ali 25 ameriških dolarjev oz. 50 DM (oz. ustreznega druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun: 52100-620-107-32000-009-8-9. OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 125 din, 1 cm na določeni strani 155 din, 1 cm na srednji ali zadnji strani 200 din, 1 cm na prvi strani 250 din. – Vsa mali oglasi do 10 besed 45 din, vsaka nadaljnja beseda 4 din. – Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 9 od 15. 10. 1977. – Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov. TEKOČI RACUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100-603-30624 – Naslov uredništva: 68001 Novo mesto, Ulica talcev 2, p. p. 33, telefon (068) 23-606 – Naslov uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3, p. p. 33, telefon (068) 23-611. Nenaročnih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom: ČZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, starega očeta, brata in strica

ALOJZA HROVATA

iz Birčne vasi

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in vaščanom, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti, mu poklonili vence in cvetje ter nam izrazili sožalje. Posebno zahvalo smo dolžni SOB Novo mesto, oddelku za LO, žilnemu oddelku Splošne bolnice Novo mesto za oskrbo in lajšanje bolečin, sosedom Golob, Lesjak in Gorenc in duhovniku in kaplanu za opravljeni obred. Vsem še enkrat prisrčna hvala!

Žalujoči: žena Ana, hčerka Anica z družino, sinova Tone in Lojze z družinama ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Nepričakovano nas je za vedno zapustil naš dragi, predobrni mož, ata in brat

GABRIJEL BERKOPEC

iz Rumanje vasi 17

Ob tem strašnem in nenadnem udarcu usode se iskreno zahvaljujemo sosedom, vaščanom, sorodnikom in vsem, ki so nam pomagali v teh težkih trenutkih in nam ustno ali pismeno izrazili sožalje. Posebno zahvalo smo dolžni DO TOZD TVP Novoles za organizacijo pogreba, GD Vavta vas, godbenikom, predvsem pa govornikom tov. Jožetu Drobniču za tople besede pri domači hiši ter tov. Tavčarju in tov. Zupančiču za poslovilne besede ob odprtem grobu. DO TOZD TVP Novolesu, GD Vavta vas ter pljučnemu oddelku novomeške bolnišnice se zahvaljujemo za podarjene vence in cvetje ter še posebej DO TOZD TVP Novoles za denarno pomoč. Zahvaljujemo se tudi župniku za lepo opravljeni pogrebni obred. Prav vsem, ki ste pokojnika v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, še enkrat hvala!

Žalujoči: neotolajljiva žena Pepca, sin Jelko, hčerka Jožica, brata Ivan in Alojz z družino, mati in oče ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Po kratki, toda hudi zahrbtini bolezni nas je 24. julija v 60. letu za vedno zapustil naš dragi mož, oče in dedi

SREČKO-NIKOLA MAGNIK

oficir JLA v pokoju iz Novega mesta

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za darovano cvetje ter vsem, ki so nam ustno ali pismeno izrazili sožalje. Posebna zahvala zdravniškemu osebju Vojne bolnišnice Moste-Ljubljana, organizaciji ZB, tovarišu Taborskemu in Cijanju, govornikoma, delovnemu kolektivu SOB Novo mesto - davčni upravi, kolektivu TPP Novoles, garniziji Novo mesto in Cerklje, pevcem in godbenikom ter vsem, ki so pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoča žena Dana, sinova Vlado in Vedran z družino in drugo sorodstvo
Novo mesto, 26. julija 1978

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega ljubega moža, ata, starega ata, brata, svaka in strička

LUDVIKA ARKA

borca NOV od leta 1942 -
Notranjskega odreda

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, prijateljem, dobrim sosedom, osnovni organizaciji ZK Dvor ter za poslovilne besede pred dom ačo hišo tov. Andrejčičevi. Zahvaljujemo se osnovni organizaciji ZB Dvor, občinski ZB Novo mesto za vence, OZD Avtotehne za vence in pomoč, Društvu upokojencev Dvor za govor ob odprtem grobu, tov. Božiču, kot tudi pevcem, godbi in g. župniku za opravljeni obred, gasilskemu društvu za prevoz ter nosilcem praporov. Še enkrat iskrena hvala vsem, ki ste sočustvovali z nami, darovali cvetje ter nam izrekli sožalje. Iskrena hvala tov. Miru Vovku za vso skrb in organizacijo.

Žalujoči: žena Marija, sin Marjan z družino, hčerka Irena z družino ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob tragični izgubi naše drage mame

ANE VRBANEC

iz Učakovcev 5

se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, vaščanom, prijateljem in znancem, ki so poklonili vence in cvetje, nam kakorkoli pomagali in izrazili sožalje ter spremili pokojnico na njeni zadnji poti, ravno tako župniku za opravljeni obred. Posebna hvala doktorju, ki ji je med prevozom v bolnišnico skrbno nudil pomoč.

Žalujoče: hčere z družinami in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Nenadoma nas je zapustil naš dragi oče

VINKO VRABEC

iz Martinje vasi pri Mokronogu

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so iskreno sočustvovali z nami, mu podarili vence ter cvetje. Posebno zahvalo smo dolžni tov. Jožetu Lovšetu, Vinku Kosu, Danielu Hočevarju, Leopoldu Arku in Francki Knez, ki so nam stali ob strani v najtežjih trenutkih. Zahvaljujemo se govornikoma pri odprtem grobu tov. Alojzu Jevnikarju, tov. Jožetu Jeriču, organizaciji Zveze borcev Mokronog, OZD Trimo Trebnje, pevskemu zboru in godbi na pihala.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

Po dolgi bolezni nas je v 86. letu starosti za vedno zapustila naša dobra mama, stara mama, babica, sestra in teta

ALOJZIJA ZAJC

iz Šalke vasi pri Kočevju

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom in znancem, ki so nam kakorkoli pomagali, ji darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje in spremili pokojnico k zadnjem počitku. Še posebej se zahvaljujemo pevkam „Noneta“, ing. Stanetu Letonji za poslovilne besede ob odprtem grobu, dr. Božidarju Tomiču za ves trud v času bolezni. Vsem še enkrat prisrčna hvala!

Žalujoči: otroci Lojzka in Mici z družinami, sin Tone z družino in sin Stanko ter bratje in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi, tragični izgubi mojega ljubega moža, očeta, sina, brata in strica

ANTONA DRAGOVANA

iz Dol. Lokvice 4

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem za izraze sožalja in podarjene vence in cvetje. Posebno se zahvaljujemo GD Lokvica, metliški godbi, „Beti“ Metlika in župniku za opravljeni obred. Hvala vsem, ki ste dragega pokojnika v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: žena Katica, sinova Anton in Branko, mama, brata in sestra z družinami ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega moža in očeta

ANTONA BORSETA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so darovali cvetje in vence, znancem, sorodnikom, posebno še družinoma Luzar. Hvala tudi župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena Marija in sin Stanko z družino

**zofka kveder
NA KMETIH**

13

Prestrašila se ga je. Bil je oblečen v kratke športne hlače do kolen, v črne nogavice, moderne rumene čizme in tenko športno srajco. Nek mamljiv duh finega mila in prijetne svežosti je vel od neجا. Bil je v zadregi. Kri mu je šinila v lice, oči so se mu svetile, roke nervozno podrtavale „Kaj ste..., kako..., kaj bi radi?“ je vpraševal s težavo.

Nekaj mu je odgovorila, a je ni slišal. Gledal jo je pijano. Njen obraz je bil lep in živahen. Temna kmetjska ruta je še večala njegovo svežost. Njena oprava se je tesno oprijemala polnega života, prsi so se ji razburjeno dvigale, v očeh se ji je bleščal nek moker odsev. Dotaknil se je nehote njene mehke, vroče roke ki pa mu jo je hitro umaknila.

Počasi se je spet zavedel in se, še vedno tresoč se, obrnil proti stranskim vratom.

„Kar sem pojte!“ Premakala se je kakor stroj. Neka težka, nenavadna omotica se je je polasčala.

Stopila sta v sobo. Bila je majhna in natlačena raznih stvari, ki so spominjale na lov. Na stenah so visele v preprostih lesenih okvirjih razne lovške slike. Nad nizko zofo je krila steno bogata garnitura orožja, nad majhno omario za knjige je razpenjal krasen, nagačen orol svoje peruti. Na tleh so ležale razne živalske kože. Nasproti vhodu so bila še ena vrata. Ker so bila odprta, se je videlo, da vodijo v bogato opremljeno spalnico.

„Sedite,“ je dejal, ko sta vstopila, in porinil majhen naslanjač prednjo.

Sedla je brez volje, neka sanjava utrujenost jo je oklepala nepremagljivo.

Vse misli so zbežale in skoraj ni vedela, zakaj in kako je prišla le-sem.

Reich je sedel nasproti njej. Še nikdar mu ni bilo tako čudno. Jezik mu je bil težak, vsi udje kakor mrtvi.

„Kaj ste prišli?“ je spregovoril težko. „Nekaj..., jaz ne vem..., tisti dolg..., ne zamerite..., prosila bi vas...“

Oblival jo je pot. Nič ji ni hotelo priti na pamet! Zastonj je iskala besed. S trudom je odpirala usta, a lastne besede so ji tuje in neumljivo donele v ušesih. Ta dišeči zrak ji je zastavljaval dihanje.

Popravila si je ruto. Vse jo je tiščalo, v glavi ji je postajalo čimdalje bolj vroče. S strahom je sedela na naslanjaču, menila je, da se mora zdaj pa zdaj udreti v kak globok prepad.

„Zaradi dolga ste prišli?“ je dejal Reich brez naglasa. Niti vedel ni, kaj govori. Samo gledal jo je. Tisti njen sveži, polni obraz in one prsi, ki so se dvigale tako nemirno!

Čutila je njegove poglede in postajala je vedno bolj zmedena. Spomnila se je moža in onega neprijetnega, smrdečega diha, ki se ji je tako gnusil.

„Zaradi dolga, kajne?“ je vprašal Reich še enkrat, ker mu ni odgovorila.

„Da, da,“ je pritrdila samogibno in šumenje v glavi se je večalo.

Pogledala ga je in njegov beli, a vendar močni možki vrat se ji je čudno upalil v misli.

Podprl si je glavo in pri tem se mu je odpela srajca v zapestju, da se je videla njegova bela, polna roka.

Pogledala jo je s čudom. Vsi vaški možki so imeli tako koščene, grdo žilave roke, a ta roka je bila videti tako mehka in nežna.

Spomnila se je spet, po kaj je prišla. Skušala je zbrati svoje misli.

A nikakor ni šlo.

Vse se ji je mešalo. In on jo je gledal tako žgoče lačno!

Čudila se je, da tako mirno sedi njej nasproti.

„Pa prositi moram, prositi!“ ji je znova šinilo v misli.

Vstala je. Če prosi, vendar ne more sedeti! To ne gre!

S težavo se je držala pokonci. Noge so se ji tresle v kolnih.

„Gospod, gospod... Sestro imate in mater in...“

Ali kaj že, kaj?!

Nič ni vedela.

V glavi ji je šumelo, da je komaj slišala svoj lastni glas.

Začela je znova.

„Gospod, otroka imam, veste in...“

In zdaj spet ni vedela dalje.

Kaj je še hotela reči?

Spomnila se je, da se mora zbrati.

„In moža imam moža,“ je pristavila s težavo.

Znova se je je polotila vroča, opojna omotica.

Sedla je.

„Moža imam,“ je ponavljala še enkrat in ob tem so jo zabolile vsi udarci, s katerimi jo je trpinčil prejšnji večer.

Namrgodila se je.

Ha, ha, tak mož!

Pogledala je kvišku.

Tiste oči so se ji bližale.

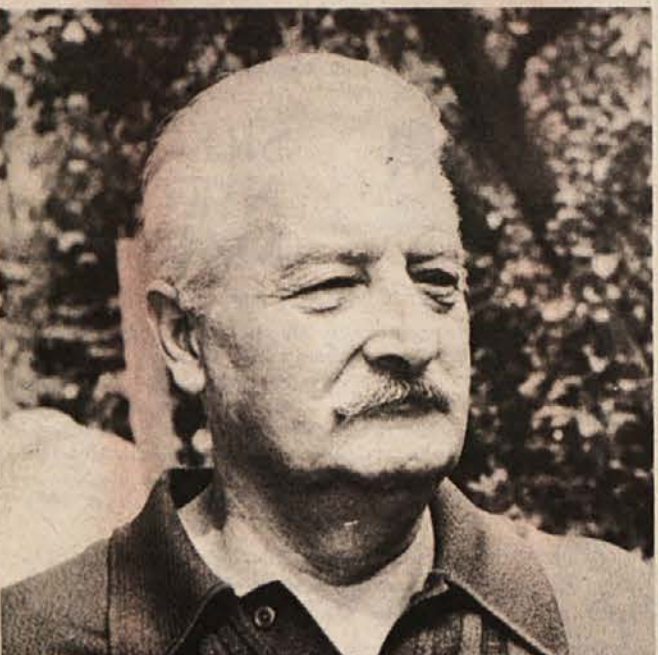
Zdaj je bil pri njej, zdaj jo je objel.

Zatrepetala je, vsa kri ji je buhnila v lice.

Oči so se ji svetile. Topo je jecljala.

„Ne, ne! Vaša mati in sestra...“

Ni je slišal.

„Odvetničnik“ gospodinjam

Može neštetokrat tarnamo nad ženami, ki se nezadovoljne vračajo iz novomeških trgovin, lokalov, tržnic. Čemernost pripisujemo njihovim muham. Toda ura ali dve razgovora z nekom, ki ima za seboj celih trideset let staža tržnega inšpektorja, ki je med prvimi v Novem mestu ugriznil v to nemalokrat kislo jabolko, docela spremeni mišljenje. Za 30-letno požrtvovalno delo v vrstah novomeških tržnih inšpektorjev je Alojz Tešar pred kratkim dobil priznanje republiškega komiteja za tržišče in cene, še prej pa priznanje sekretariata za gospodarstvo SRS. Hudomušno pripomni: „Priznanje so mi s svojim delom pisali trgovci.“

tudi neestetsko oblikovane, kvaliteta črnega kruha se slabša. Rešitve? Zakaj podjetje za preskrbo ne bi ustanovilo lastnega rižičnega sklada, če se boji za prodajo, ali pa bi pustili ljubljanskemu „Žitu“, da ustanovi svojo prodajalno skupnost.“

Kar pa se kvalitete kruha in zemelj tiče, pekom dobronameren nasvet in opozorilo, kajti ni še minilo leto, kar je po Tešarjevi „zalogi“ romalo s prodajalnih pultov preko 700 zemelj. Poštenosti sta Alojza Tešarja, ki je že krepko zakoračil v šesto desetletje življenja, v mladosti učila oče, ki je bil strojevodja, in mati gospodinja. Kajti skušnjava v takšnem poklicu je veliko. „Zgodi se, da v trgovini kupiš meso, pa ti ga nočejo zaračunati, češ boš že odslužil dolg. Toda podkupovanja pri nas ni, večina ljudi to dobro ve. Popustiš enemu, že dolguješ drugemu. Smo v službi zakonov in predpisov.“

Alojz Tešar nerad govori o sebi, besede so namenjene poklicu, ki mu je dal najplodnejša leta svojega življenja. Komajda izveš od njega, da se je rodil v Ljubljani, tik pred vojno s starši prišel v Novo mesto, da je bil 1943. leta ranjen ob eksploziji mine, medtem ko je njegovega sosedo ubilo, že roka ponovno seže po beležki.

„Skorajda bi pozabil. Pišemo in govorimo, da je novomeška tržnica med najdražjimi pri nas, premalo pa gledamo pod roke trgovcem, ki nas spretno goljufajo. Naša vrata so odprta tudi popoldne, ko prodajalci marsikatero jutranjo ceno zaradi slabše konkurence popravijo. Navzgor seveda!“

„In danes? Alojz Tešar se pridruži besedam novomeških gospodinj:

„Največje težave povzročajo živila. Kruha ob sobotah in dnevih pred prazniki velikokrat zmanjka, zemlje so iz dneva v dan manjše in

BOJAN BUDJA

Za Metodijo Nikovskega, ki se je letošnjega aprila prelivil v republiškega inšpektorja za promet, je bilo na avtobusni postaji dovolj dela – „Posredoval“ tudi na tržnici – Preiskovalcem zanikal dejanja

Zares nenavadna in nevsakdanja je zamisel, ki se je letošnja pomlad porodila v glavi 29-letnega Metodija Nikovskega z Gornjega Karteljeva, po rodu Makedonca. Po vsej verjetnosti mu je bilo dovolj dolgočasne vsakodnevne vožnje na delo v Ljubljano, pa se je meni nič tebi nič odločil zaigrati vlogo republiškega inšpektorja za promet. Res, da se bo njegova igra končala pred senatom novomeškega okrožnega sodišča (ovadba miličnikov je te dni romala v pisarno javnega tožilstva), vendar ima zgodba poleg obilice humorja tudi nekaj vzrokov za resno razmišljanje.

Metodije se je cela tri leta vozil na delo v Ljubljano, nakar mu je letošnjega marca vsakodnevno cijazene predsedlo. S prometno tablico pod pazduho je vse pogosteje pričel obiskovati novomeško avtobusno postajo. Za „republiškega prometnega inšpektorja“ je bilo poslej dela čez glavo. Kontroliral je avtobuse, voznike, osebje, v svojo vlogo pa se je vživel tako, da so šoferji in tudi službujoči pri „Gorjancih“ brez razmišljanja upoštevali njegove odredbe. S svojo „vestnostjo“ je včasih celo pretiral in tako je nekega marčevskega dopoldneva ugotovil, da je v avtobusu podjetja SAV Ljubljana, ki vozi na progi Novo mesto-Brežice, več potnikov, kot jih dovoljujejo predpisi. Posledica: „republiški inšpektor“ je šoferju prepovedal nadaljnjo vožnjo, in šele ko so na pomoč priskočili „Gorjanci“ z dodatnim avtobusom, je dal dovoljenje za odhod. Verjetno je odveč zapisati, da je tako v voznem redu nastala več kot enourna zamuda. Takšnih in podobnih posredovanj je Metodije opravil še nič koliko, zamude avtobusov pa so se kopičile. Da bi se jim izognil, je sklenil posredovati kar v prometni pisarni „Gorjanec“ na avtobusnem postajališču. Negodovanje šoferjev in

službujočih pri „Gorjancih“ je raslo iz dneva v dan, „vroče“ pa je postalo takrat, ko si je domnevnega inšpektorja podrobneje ogledal še direktor tozda Avtobusni promet Gorjanci. Metodije jo je zato iz avtobusne postaje popihal na novomeško tržnico. Prelevil se je v republiškega tržnega inšpektorja.

V začetku aprila se je upravniku novomeške tržnice predstavljal z rjavim kartončkom (vrag vedi, kje je izvedel, da takšne nosijo pravi inšpektorji).

GOBJA „RADOVEDNOST“ – 12-letna Andreja iz Novega mesta je bila v nedeljo nemalo presenečena, ko je v gozdu nad Malim Slatnikom našla „dvojno“ gobo. Manjšo je očitno hudo zanimal zunanj svet, pa je zaradi boljšega razgleda „splezala“ jurčku na klobuk. (Foto: M. Bauer)

Na črno ustrelil 47 srnjakov

V boju s krivolovci so ribniški miličniki v zadnjem času dosegli lepe uspehe in pojasnili skrivnostne strele

Lovci trdijo, da je s krivolovom tako kot s kartami. Ko človeka zagrabi, zgubi glavo. In nori. Na škodo narave, lovskih družin in konec koncev tudi v svojo škodo. Da je to res, lahko potrdijo tudi miličniki ribniške postaje milice, ki imajo v zadnjem času s krivolovci vse več dela.

„Dasiravno se krivolovci zavedajo, kakšne kazni jih čakajo,“ je pred kratkim dejal komandir PM Ribnica Ivan Gradič, „se protizakonitemu lovu ne morejo odreči. In prav zato se na lov dobro pripravijo, tako da jih je zelo težko dobiti. Zato se moramo povezati z občani, člani lovskih družin, gozdarji itd. V nasprotnem primeru storilca skoraj ni moč dobiti, zakaj dokazati, da je nekdo na nedovoljen način ustrelil srnjaka, jelena itd., je skoraj nemogoče...“

Enega od najbolj sumljivih krivolovcev so ribniški fantje v modrem ujele na osnovi pismenega obvestila. Nekdo je med Štarim in Novim kotom opazil wartburg-karavan, in ker se mu je vozilo zdelo sumljivo, je zapisal njegovo registrsko številko.

V to so ga prisilili tudi skrivnostni streli v bližnjem gozdu.

„Na območju lovskih družin Loški potok in Draga je bilo v zadnjem času precej nepojasnjenih strelav, zato smo sklenili, da bomo navzlic kadrovskemu primanjkljaju še bolj pozorni na to področje,“ je nadaljeval Gradič. „In ker smo dobili neznan sled, smo se precej odločili, da bomo šli po njeni poti. Dogovorili smo se s hrvaškimi miličniki v Cabru in sled nas je kmalu nato pripeljala pred hišo Romana Zagarja v Prezidu na Hrvaškem. Ko smo se pogovorili z njegovimi sosedi, smo zvedeli, da je vesten in pošten državljan ter član čabranske lovske družine. Navzlic temu smo se odločili in potrkali na njegova vrata...“

Vendar Zagar ni hotel o krivolovu nič slišati. Zanikal je, da bi streljal v slovenskih gozdovih, gostje pa so ga prosili, naj razkaže stanovanje. Takrat se je začel odvijati klobučič nepoštenja. Ko so vstopili v njegovo lovsko sobo, so našli kar 47 srnjakovih trofej, čeravno bi jih smel imeti Zagar po vseh lovskih pravilih največ 6. Poleg teh je njegov prostor krasilo še 14 jelenovih rogov. Takrat je Zagar popustil. Začel je govoriti. Vendar se še vedno ni spomnil vsega. Na divje je bojda lovil že štirinajsto leto, škoda, ki so jo na hitro ocenili, pa znaša več kot 190.000 din. Povzru vsega so miličniki našli dve italijanski in eno avstrijsko (vojaško) puško, dva walkie-talkie aparata, kar da slutiti, da se je osumljeni udeleževal tudi skupinskega prepovedanega lova.

„Še bolj zanimiv je najbolj svež primer,“ je nadaljeval komandir ribniške milice. „Tudi v tem je odločila samozasčitna zavest občanov. V nasprotnem ne bi nezanih in protizakonitih strelav nikoli pojasnili. Tokrat smo kazensko ovadbo o kaznivem dejanju nezakonitega lova podali zoper 39-letnega Franca Novaka iz Laš pri Dvoru. Novak je zaposlen v nemškem Baden Markofu, sicer pa je član Lovske družine Plešivca, ki spada v ZLD Novo mesto. Najbrž je bil možakar, ki je na dopustu, prepričan, da ga v naših gozdovih ne bomo dobili. Drugače si njegove drznosti ne znamo pojasniti. Zakaj lovec dobro ve, v kakšno tveganje se je odločil...“

Z delom seveda ni odlašal, najbolj pa ga je zanimalo, kako da so se prodajalci sadja in zelenjave iz južnih republik ponovno znašli na tržnici, ko je vendar nekje prebral, da so jih od tam izgnali. Prodajalce je podrobno izprašal, v kakšnem odnosu so z občinskimi možmi in ali jih ti še „nadlegujejo“, v primeru morebitnih sporov pa jim je obljubil tudi pomoč in svoje posredovanje. Zal pa so ga v njegovi „plemenitosti“ zmotili novomeški kriminalisti.

„Republiški inšpektor“ se je tako znašel za zapahi, svoja dejanja pa, navzlic temu da so mu jih nekateri občani šteli celo v dobro, vztrajno zanika.

B. BUDJA

Nevaren ples z medvedko

Nevarno srečanje medvedke in semiškega logarja – sebnost in pogum sta ga rešila iz nevarnega objema

Senčnati gozdovi vabijo v svoj objem gobarje in ljubitelje narave, ki pa največkrat ne pomislijo na nevarnosti gozda. V premislek naj jim bo dogodek, ki se je nedolgo tega pripetil blizu Rožnega dola pri Semiču.

Semiški logar in lovec Stane Mausar se je proti večeru vračal čez stelnice proti Rožnemu dolu. Puško je imel na rami. Iznenada ga je nekaj udarilo po puški, da je odletela daleč proč. Mausar se je znašel v nevarnem medvedkinem objemu. Kot za šalo je zverina trgala trepneži lovski sukničji in lovec je bil kmalu okrvavljen.

„Šlo je za življenje,“ je kasneje povedal Stane Mausar. „Tulila je medvedka, pa tudi jaz. Ne vem, kdo je bil glasnější.“

Na srečo je imel napadeni lovec pri sebi lovski nož. Poskušal je z

KAMERA ODKRIVA – Evropski vozijo po levi samo le tradicijo zaverovani prebravili. Velike Britanije, druge pa udeleženci v prometu drža pločniku krenil iz središča vega mesta proti Brslju, Anglež, ampak naše gore prometna pravila pa so mu brž španska vas ali mu je francosko vseeno!

Sledovi Rimljanov na Kapitlju

Sondažno izkopavanje na prostiškem vrtu Novem mestu – Rimski naselbina?

V juliju je Dolenjski muzej opravil krajše sondažno loško izkopavanje na prostiškem vrtu v Novem mestu. Namen izkopavanja je bil dognati, kdaj in v kolikšni meri je bil prostor naseljen pred ustanovitvijo Novega mesta leta 1858.

Najbde črepijn lončenih in lenih posod, ter rimskih hrib naseljen že pod Rimljanov v 3. stoletju n.št., morda tudi nekoliko prej. Poleg tega so odkriti tudi temelji obrambnega stolpa iz poznega srednjega veka znotraj mestnega obzidja „šancah“. Letošnje poizkušnje izkopavanja je pokazalo, da v ramu ostanke rimske naselbine v Novem mestu iskati na območju Kapitlja, ki je naslednja stanovališča. Sočasno obsežno rimsko grobišče je bilo odkrito pred leti na nekdanjem Belevem vrtu (danes poslopje Ljubljanske banke). Raziskovanje financiral Inštitut za arheologijo SAZU iz sredstev Raziskovalne skupnosti Slovenije, delo pa je vodila arheologa Dolenjskega muzeja T. Knez in D. Broškovič.

morebitnega posnemanja ne zapisali. Občana, ki sta prepovedala da bi divji lovec odnesel plen, povedala, da je bil strel povzru novadve nelovski: Novak je zadobil stegno, in srnjak, ki ga je bilo škoda, saj je imel čudovito lepno snovo za roge, se je mučil še do petdeset metrov.

Vsekar imajo za nov uspeh pri ti krivolovcem največ zaslug ribniški miličniki, ki so dokazali, da v sovo lovanju z občani skoraj ne poznajo ovir.

DEL PLENA – Na sliki je samo del na črno uplenjenega rogov srnjakov ter nekaj predmetov iz „orožarne“ divjega lovca.

OD 1. avgusta DO 9. septembra 1978.

POSEZONSKO ZNIŽANJE CEN

ZENSKI OTROŠKI MOŠKI

OBUPTVI

do

40%

trgovska hiša maximarket LJUBLJANA Trg Revolucije 1